



Årsrapport 2024

Innholdsliste

Forord	3
Del I Rapporten frå styret	5
Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal	11
Del III Aktivitetane i år og resultat	18
Mål 1 Auka vitskapleg kvalitet	18
Samla vurdering	18
Strategisk område: Verdsleiane fagmiljø	19
Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitskapleg kvalitet generelt	22
Mål 2 Auka verdiskaping i næringslivet	25
Samla vurdering	25
Strategisk område: Auka konkurranseevne i nytt og eksisterande næringsliv	27
Strategisk område: Styrkt evne til omstilling i norsk økonomi	30
Strategisk område: Betre samspel og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljø og næringsliv	36
Mål 3 Møte store samfunnsutfordringar	41
Samla vurdering	41
Strategisk område: Hav og kyst	42
Strategisk område: Helse	46
Strategisk område: Klima, miljø og energi	49
Strategisk område: Mogleggjerande og industrielle teknologiar	53
Strategisk område: Samfunnstryggleik og beredskap	58
Strategisk område: Tillit og fellesskap	60
Mål 4 Velfungerande forskningssystem	65
Samla vurdering	65
Strategisk område: Auka deltaking i Horisont Europa	65
Strategisk område: Strukturerande endringar	68
Mål 5 God rådgiving	72
Samla vurdering	72
Strategisk område: Relevante og velgrunna forskingspolitiske råd til departementa	73

Del IV Styring og kontroll i verksemda	77
Del V Vurdering av framtidsutsikter	83
Del VI Årsrekneskap	85

Forord

Årsrapporten til Forskningsrådet er den formelle tilbakemeldinga til departementa om bruken av den samla løyvinga over statsbudsjettet i 2024. Rapporten følgjer ein fastlagd struktur og gir informasjon som blir etterspurd i tildelingsbrev.

Departementsvise rapportar er samla i eit vedlegg til årsrapporten

Forskingsdagane, den nasjonale forskingsfestivalen til Forskningsrådet, hadde i 2024 «Helse» som tema. Bilete og døme i årsrapporten er valde ut med dette temaet som utgangspunkt.

Del I Rapporten frå styret





Del I Rapporten frå styret

God måloppnåing i 2024

Samfunnet si evne til å møte utfordringar og utnytte nye moglegheiter avheng i stor grad av forskning, internasjonalt samarbeid, at kunnskap kjem raskare i bruk og av auka samspel på tvers av samfunnssektorar. Eit velfungerande nasjonalt forskningssystem er avgjerande for at forskinga skal kunne oppfylle samfunnsoppdraget sitt.

Forskringsrådet er det viktigaste strategiske verktøyet for å vidareutvikle og fornye det norske forskningssystemet. I 2024 har Forskringsrådet ut frå rammene sine levert godt på dette oppdraget. Forskringsrådet har bidratt til å løfte kvaliteten i norsk forskning og innovasjon, styrkt innsatsen på prioriterte samfunnsområde og bidrege til norsk konkurransekraft. Forskringsrådet har levert vesentlege bidrag til utforminga av norsk forskingspolitikk og styrkt Noregs samarbeid om forskning og innovasjon internasjonalt.

Dei nye porteføljestyrrar til Forskringsrådet, som starta opp ved inngangen til 2024, utgjør ein viktig forskingsstrategisk ressurs for Noreg. I løpet av året er det gjort eit omfattande arbeid med å lage nye portefølje- og investeringsplanar. Dette arbeidet blir ferdigstilt i 2025. Planane til porteføljestyra legg til rette for store og føreseielege investeringar i alle delar av forskningssystemet. Styret ser fram til det vidare samarbeidet med porteføljestyra om å realisere måla som er sett for norsk forskning og Forskringsrådet.

Forskringsrådet fekk i 2024 fleire nye oppdrag frå departementa. Det viser at departementa opplever Forskringsrådet som eit sentralt og kompetent organ for utøvinga av forskingspolitikken til regjeringa. Det set styret pris på. Øyremerkte midlar til enkelte av desse oppdraga har gjort det mogleg for Forskringsrådet å levere godt, sjølv i ein periode prega av stramme ressursar.

Forskringsrådet har gjennom 2024 vareteke alle primæroppgåver, levert godt på samfunnsoppdraget og fylgt opp både Langtidsplanen og måla for organisasjonen. Det er vurderinga til styret at Forskringsrådet står godt rusta til å løyse det viktige samfunnsoppdraget sitt også framover.

Eit framtidsretta forskningssystem

I mai leverte styret sitt innspel til stortingsmeldinga om forskningssystemet, med ei rekkje tilrådingar for framtidas forskningssystem. Styret la mellom anna vekt på behovet for ei heilskapleg tilnærming i forskingspolitikken og samarbeid på regjerings- og departementsnivå og i forvaltninga elles. Styret meiner i tillegg det er behov for auka samspel mellom forskings- og innovasjonspolitikken og andre tilgrensande politikkområde, breiare involvering av aktørar og meir bruk av forskning. Det må leggjast betre til rette for banebrytande forskning for å lykkast med omstillinga.

I juni leverte Forskringsrådet, Nasjonalt tryggingssystem (NSM) og Forsvarets forskingsinstitutt (FFI) fire tilrådingar for eit heilskapleg forskningssystem for open, skjerma og gradert forskning til Kunnskapsdepartementet (KD) og Forsvarsdepartementet (FD). Rolla til forskinga i totalforsvaret inneber mellom anna at sivile forskingsmiljø i større grad må takast i bruk innanfor forsvar, tryggleik og beredskap. Eit element i dette er forslaget om skipinga av ein ny portefølje i Forskringsrådet for å styrkje forskning som er relevant for forsvar, tryggleik og beredskap. Forskringsrådet har i haust gjennomført dialogmøte med forskingsmiljøa for å få innspel til arbeidet med ein slik portefølje, og foreslått å prioritere satsinga i FoU-budsjettet for 2026. Saman med NSM og FFI har Forskringsrådet også levert første del av eit kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologiar. Dette er eit oppdrag frå KD og FD.

Nasjonal forskingsinfrastruktur som evnar å betene behova i heile forskningssystemet, er heilt sentralt for bidraget til forskinga i samfunnsutvikling og tryggleik. Norsk vegkart for forskingsinfrastruktur, som Forskringsrådet utarbeider, gir oversikt over behova for framtidige investeringar i infrastruktur og grunnlag for tildelingar av infrastrukturprosjekt. Tildelinga av 1,3 mrd. kroner til forskingsinfrastruktur i 2024 vil styrkje norsk forskning og innovasjon i mange år framover.

Dei siste åra har generativ kunstig intelligens (KI) bidrege til ein enorm auke i behovet for tungreknekraft. Forskringsrådet har i 2024 gitt råd om korleis Noreg bør investere 3,4 mrd. kroner i infrastruktur for tungrekning over ein femårsperiode.

Kraft, fart og retning for å møte samfunnsutfordringane og sikre forskning av høg kvalitet

Ei verd i rask endring krev at også Forskringsrådet kontinuerleg justerer og tilpassar eigne virkemiddel. Den nye strategien til Forskringsrådet vart vedteke våren 2024. Den gir retning for korleis Forskringsrådet skal realisere måla som er sett for norsk forskning og Forskringsrådet, skape gode koplingar og godt samvirke på tvers av samfunnssektorar, forskningssystemet og faggrenser, og bidra til at forskning kjem i bruk i heile landet.

I haust gjennomførte Forskringsrådet ei rekkje dialogmøte om framtidas verkemiddel. Der vart representantar for universitet og høgskular, forskingsinstitutt, næringsliv og offentleg forvaltning invitert til å vurdere kva justeringar som trengst i Forskringsrådets verkemiddel for at desse best kan bidra til å løfte norsk forskning og innovasjon.

Forskringsrådet har i 2024 nedlagt ein stor innsats for å setje i verk forskningssatsinga på digitalisering, inkludert kunstig intelligens. Gjennom ein innovativ utlysingsprosess, med skisser og utstrekt dialog mellom aktørane og Forskringsrådet, har over 600 aktørar frå heile landet ved inngangen til 2025 funne saman i utarbeiding av 50 søknader om å bli nasjonale forskingssenter for kunstig intelligens. Dette er eit døme på korleis Forskringsrådet bidreg til å samle kreftene i forskningssystemet og dermed skape betre samanheng og høgare kvalitet i forskinga.

Utviklinga av eit meir innovativt og konkurransedyktig næringsliv er avgjerande for å vareta velferda og ei berekraftig samfunnsutvikling. Forskringsrådet har i 2024 arbeidd godt med å styrkje kontakthorisonter og ei berekraftig samfunnsutvikling. Forskringsrådet har i 2024 arbeidd godt med å styrkje kontakthorisonter

mellom forskingsmiljø, bedrifter og andre samfunnsaktørar for å skape betre grunnlag for produktivitet, verdiskaping og innovasjon.

Både nasjonale og internasjonale konkurransearenaer for forskning av høg kvalitet spelar ei viktig rolle for å få fram den banebrytande forskinga og styrkje konkurransekrafta. I 2024 har det også vore arbeida med nye senterordningar på nærare avgrensa tematiske område, noko som bidreg til kvalitet og volum i forskinga.

Ein effektiv offentlig sektor er fundamentalt for å sikre eit berekraftig velferdssamfunn også i framtida. Ikkje minst gjeld det kommunale helsetenester. Forsking spelar ei nøkkelrolle i å finne nye, smarte løysingar, få meir ut av arbeidskrafta, utvikle effektiviteten i eksisterande løysingar og tilby kunnskap om korleis idear kan skalerast og tilpassast nye kontekstar. Forskingsrådet har ei viktig rolle i å utvikle verkemiddel som bidreg til å utnytte dette potensialet, og å styrkje digitalisering, organisering og kompetanseutvikling i offentlig sektor.

For å løyse komplekse samfunnsutfordringar har regjeringa teke i bruk målretta, tverrsektorielle samfunnsoppdrag. På oppdrag frå regjeringa leverte Forskingsrådet i 2024 forslag til korleis to samfunnsoppdrag kunne gjennomførast. Det eine om «Berekraftig fôr» og det andre om «Inkludere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv». Forskingsrådet har mobilisert og involvert aktørar frå ulike delar av samfunnet i utviklinga av samfunnsoppdraga. Vellykka gjennomføring av desse oppdraga er viktig for at kunnskapen skal bli teke raskt i bruk. Forskingsrådet er glad for å ha fått sekretariatet for Berekraftig fôr.

Rapporten frå sannings- og forsoningskommisjonen belyser konsekvensane av fornorskingspolitikken overfor samar, kvener/norskfinnar og skogfinnar. Gjennom 2024 har Forskingsrådet følgd opp rapporten med internt og eksternt arbeid og med midlar i utlysinga av forskarprosjekt for fornying som har søknadsfrist våren 2025.

Fagevalueringar er eit viktig kunnskapsgrunnlag for Forskingsrådets rådgiving og verkemiddelutvikling. I 2024 gjennomførte Forskingsrådet evalueringar av naturvitskap og biovitskap. Våren 2025 kjem evalueringa av matematikk, IKT og teknologi og evalueringa av medisin og helsefag.

Kunnskap raskare i bruk

Evna samfunnet har til å ta kunnskap i bruk er avgjerande for raskt å finne berekraftige løysingar på dei store samfunnsutfordringane. Det er ei utfordring at avstanden mellom forskingsmiljøa og dei forskinga er relevant for, ofte er for stor. I innspelet til systemmeldinga tilrådde styret fleire tiltak for å styrkje samhandlinga mellom forskning og andre samfunnssektorar. Forskingsmiljøa må auke innsikta i kunnskapsbehovet i samfunnet, og både offentlig forvaltning og næringslivet må styrke evna til å delta i utviklinga av, og absorbere, ny kunnskap. Forskingsrådet arbeider målretta med å vidareutvikle verkemiddel som i endå større grad bidreg til at forskingsbasert kunnskap blir utvikla, spreidd, forstått og teken i bruk der ho er relevant.

Fri og uavhengig forskning er ein føresetnad for at kunnskap har høg integritet og tillit frå samfunnet. Dette er avgjerande for utviklinga av demokrati og eit tillitsbasert samfunn. Formidling er ein del av samfunnsoppdraget til universiteta og ein viktig føresetnad for at kunnskap kjem raskare i bruk. På same måte er kunnskapsformidling ein heilt essensiell del av forskingsinstituttverksemda. Forskingsrådet skal bidra til å halde oppe høg tillit til forskning og har eit nasjonalt ansvar for forskingsformidling. Styret meiner det er viktig at Forskingsrådet framleis legg ein vesentleg innsats i å skape arenaer for kommunikasjon mellom forskning og samfunnet elles, mellom anna gjennom forskning.no og eigne formidlingsarenaer som Forskingsdagane, Forskar Grand Prix og Forskingssamtalen.

Ei fersk undersøking frå Forskingsrådet viser at eit stort fleirtal av forskarar også er positive til å formidle eiga forskning. Hovudmotivasjonen for formidlinga er ønsket om at forskingsresultata blir tekne i bruk og å bidra til samfunnsdebatten. Likevel opplever mange forskarar hindringar for

formidlinga, som tidspress, manglande ressursar og at formidling ikkje i tilstrekkeleg grad er meritterande. Institusjonane har eit viktig ansvar i å leggje til rette for forskarane si eiga formidling.

I Noreg er tilliten til forskning generelt høg. Befolkningsundersøkinga til Forskningsrådet viser at andelen som seier dei har tillit til forskning, ligg på rundt 80 prosent. Samtidig er tilliten lågare til enkelte forskningstema, som fornybar energi, klimaendringar, kjønn og likestilling. Det viser at det er grunn til å følgje utviklinga også i Noreg. Auka interaksjon mellom forskingsmiljø og samfunnet elles er ein føresetnad for framleis høg tillit til forskning.



Forskningsrådet styre i 2024. F.v: Paula Eerola, Linda Nøstbakken, Gunnar Bovim, Britt Elin Steinveg, Iselin Marstrander, Per Arne Karlsen (fra 1.1.2025 erstattet av Lillian Baltzrud), Birger Vikøren, Gunnar Hovland, Per Magnus Kommandantvold. Foto: Thomas Keilman

Eit sterkt og uavhengig Forskningsråd løftar norsk forskning og innovasjon

Forskningsrådet er med sin sentrale posisjon i det norske forskningssystemet, kompetansen og kapasiteten, det viktigaste verktøyet for norsk forskingspolitikk. Forskningsrådet står framleis i ei krevjande omstilling etter at utførte årsverk vart redusert med 20 prosent frå 2022 til 2023. Styret merkar seg at mange tilsette opplever eit stort arbeidspress, og vil følgje arbeidet med prioritering og meir effektive arbeidsformer nøye også i 2025 for å sikre at Forskningsrådet framleis oppfyller det viktige samfunnsoppdraget sitt på ein god måte.

Økonomi

Frå og med 1. januar 2025 har Forskingsrådet endra finansierings- og rekneskapsmodell frå netto- til bruttobudsjettering med tilsegnfullmakter. Overgangen har vore planlagd i lang tid og det har vorte jobba med dette gjennom heile 2024. Planlegginga har vore gjennomført med god dialog mellom Forskingsrådet og KD, og andre departement som gir tilskot gjennom Forskingsrådet. Det har vore eit krevjande arbeid for administrasjonen og det er gjort mykje arbeid med systema for å få alt på plass til 1. januar. Styret har vore løpande informert om status gjennom periodiske rapporteringar og gir honnør til administrasjonen for gjennomføringa av overgangen.

02. juni 2025



Gunnar Bovim



Birger Vikøren
(nestleder)



Gunnar Hovland



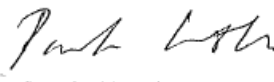
Linda Nøstbakken



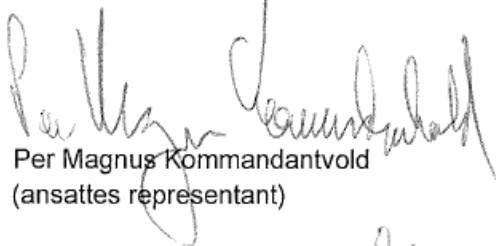
Britt Elin Steinveg



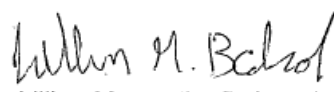
Iselin Marstrander



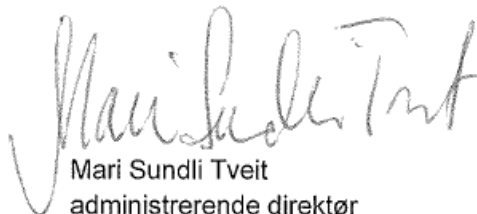
Paula Eerola



Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)



Lillian Margrethe Baltzrud
(ansattes representant)



Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal



Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal

Noregs forskingsråd er eit nasjonalt utøvande forskingsstrategisk organ. Forskingsrådet har ansvar for å auke kunnskapsgrunnlaget for forskings- og innovasjonspolitikken og bidra til å dekkje behovet i samfunnet for forskning ved å fremje grunnleggjande og anvendt forskning og innovasjon. Forskingsrådet bidreg aktivt med forskingspolitisk rådgiving, etablerer samarbeid og nettverk mellom norske forskingsmiljø og internasjonale miljø, i tillegg til å løyse særskilde oppdrag frå departementa.

Styret til Forskingsrådet består av sju personar. I tillegg vel dei tilsette to representantar til styret. Samansetninga til styret skal sikre ei brei geografisk deltaking og medverknad frå forskning, næringsliv, offentlig sektor og samfunnet elles. Forskingsrådets styre vert leia av Gunnar Bovim.

Det vil vere enkelte avvik mellom hovudtal som blir lagt fram i denne delen av årsrapporten, og årsrekneskapen. Det kjem av at dette kapitlet berre omhandlar Forskingsrådets eigen organisasjon, medan årsrekneskapen også omfattar dei tilknytte verksemdene Kilden og Teknologirådet.

Organisasjon

Ved utgangen av 2024 har organisasjonen 390 tilsette. Forskingsrådet har tilsette i ti fylke, på Svalbard, i Brussel og utanfor Europa på Utanriksdepartementets og Innovasjon Noregs kontor. Hovudkontoret ligg ved Lysaker i Oslo. Forskingsrådet vert leia av administrerande direktør Mari Sundli Tveit.

Styresystemet for tilskotsforvaltninga

Investeringsverksemda til Forskingsrådet er strukturert i 11 samordna porteføljar med kvart sitt styre (porteføljestyre). Eitt porteføljestyre består av 10-14 medlemmer som blir utnemnde for fire år av gongen. Noverande porteføljestyrer er utnemnd for 2024-2027.

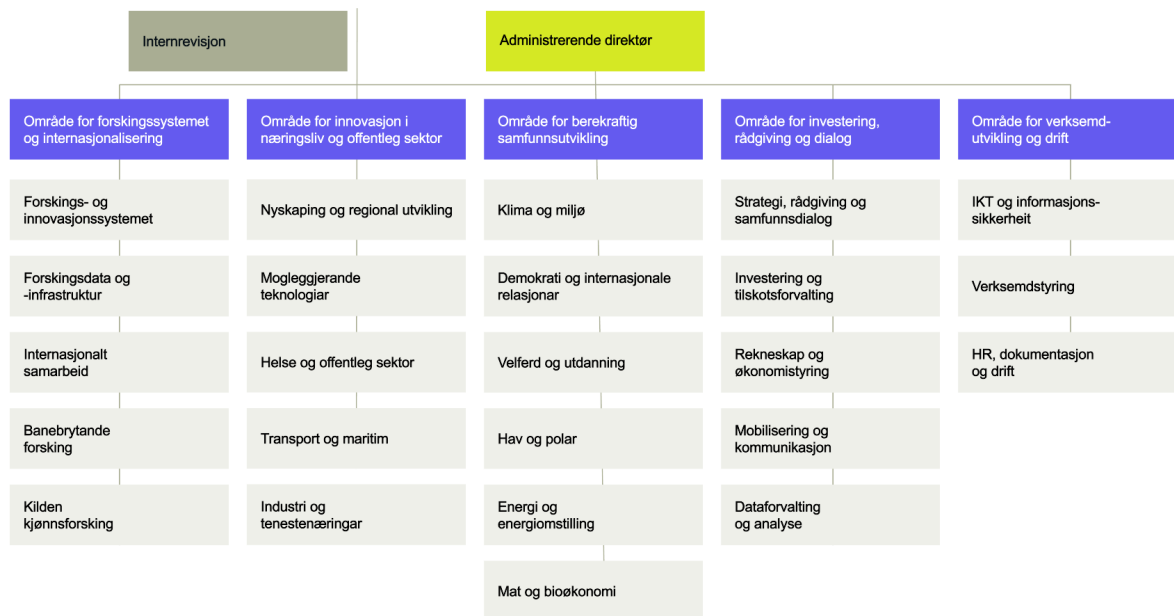
Forskingsrådets styre fordeler midlane til kvart enkelt porteføljestyre og desse rapporterer tilbake til styret om bruken av midlane. Styra skal sikre at det blir investert i dei prosjekta som samla sett gir best måloppnåing. Figuren viser Forskingsrådets styresystem per 31.12.24



I 2024 har porteføljestyra mellom anna arbeidd med å utvikle portefølje- og investeringsplanar, som gir rammene for investeringsverksemda framover. Det har vorte gjennomført ei rekkje utlysingar og tildelingar, der det er porteføljestyra som gjer vedtak. Porteføljestyra har også vorte engasjerte i ulike rådgivingsoppgåver, både innanfor eigne ansvarsområde og inn mot Forskingsrådets styre.

Intern organisasjon og administrasjon

Forskingsrådet arbeider kontinuerleg med å utvikle organisasjonen for å utføre samfunnsoppdraget best mogleg. Det er i 2024 jobba vidare for å tilpasse aktivitetsnivå etter nedbemanninga og reorganisering gjennomført dei to tidlegare åra.



Organisasjonskart for Noregs forskingsråd 2024

Hovudtal for verksemda

Årsverk

Ved utgangen av 2024 hadde Forskringsrådet 390 tilsette fordelt på 382,9 årsverk. Utførte årsverk i 2024 er 352,9. Dette er ein auke på 9,4 utførte årsverk sidan 2023. Det har vore ei gjennomstrøyming på 6,1 prosent som er under måltal på under 10 prosent. Frå 2023 til 2024 er det ein auke på 23 årsverk som i hovudsak er resultat av auka oppdragsmengd (9 årsverk) og at innleigde konsulentar er erstatta med tilsette (8 årsverk). Anna auke i årsverkstalet kan også forklarast med mellombelse stillingar og vikariat. Forskringsrådet er knytt til opplæringskontoret OK stat og har i løpet av 2024 hatt sju læreplassar. Å ha læreplassar blir vurdert som berikande for organisasjonen, fagleg og kulturelt.

	2022	2023	2024
Årsverk	455,9	359,6	382,9
Utførte årsverk	433,6	343,5	352,9
Gjennomstrøyming	9,6%	7,9%	6,1%
Læreplassar	6	7	7

Mellombels tilsetjing og deltid

Andelen mellombels tilsetjingar er på 3,8 prosent og blir vurdert om låg. Forskringsrådet har berre heiltidsstillingar. Vi bruker redusert stillingsprosent berre i tilrettelegging for særskilde behov hos kvar enkelt tilsett.

	Mellombels tilsette		Foreldrepermisjon		Faktisk deltid		Ufrivillig deltid	
	Prosentdel av gjennomsnittleg årsverk		Gjennomsnitt antal veker		Prosentdel av gjennomsnittleg antal tilsette		Prosentdel av gjennomsnittleg antal tilsette	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
2022	3,4 %	1,8 %	15,2	8,9	4,2 %	1,2 %	0,0 %	0,0 %
2023	1,9 %	2,2 %	20,1	11,8	3,2 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %
2024	1,5 %	2,3 %	7,5	10,5	3,3 %	1,2 %	0,0 %	0,0 %

Kjønnsbalanse og likelønn

Ved utgangen av 2024 er det 60 prosent kvinner og 40 prosent menn. Kjønnsbalansen er uendra sidan 2023. Vi jobbar for betre kjønnsbalanse og det er i rekrutteringsprosessen vi vil leggje vidare

innsats. Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er på 7 prosent på totalnivå, berekna ut frå gjennomsnittleg årslønn, samanlikna med 8 prosent i 2023. Resultata viser ei positiv utvikling, og forskjellane er litt mindre enn i samfunnet elles. Dette er eit akseptabelt nivå av forskjell gitt samansetninga av bemanninga. Forskingsrådet har rutinar som skal forhindre urettmessig lønnsforskjell mellom stillingsgrupper. Tabellen under viser kjønnsfordeling fordelt på stillingskategori med variasjon i årslønn pr. kategori.

	Antal kvinner	Antal menn	Kjønnsbalanse per 31.12.2024	Prosentdel kvinners årsløn av menns årsløn
Forskingsrådet totalt	234	156	60 %	93,4 %
Leiarar	14	18	44 %	111,2 %
Spesialrådgjevar	82	62	57 %	95,3 %
Seniorrådgjevar	93	54	63 %	94,0 %
Rådgjevar	39	17	70 %	104,7 %
Seniorkonsulent, Konsulent	6	5	55 %	125,0 %

Verksemdskostnader

Verksemdsrekneskapen for 2024 er på 780 mill. kroner, ein reduksjon på 25 mill. kroner samanlikna med 2023. Finansieringa på 839 mill. kroner er eksklusive investeringar og avskrivningar. Dette gir eit resultat på 59 mill. kroner. Verksemdskostnadene blir finansierte ved éi tildeling frå KD, refusjonar frå FoU og andre inntekter. Forskingsrådet hadde i 2024 verksemdsinntekter på 839 mill. kroner, av dette 780 mill. kroner frå KD over statsbudsjettet inklusiv 13 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett, 31 mill. kroner frå adm. avsetning overført frå 2023 til 2024 og 28 mill. kroner i andre inntekter.

Totalt har Forskingsrådet nytta 92 prosent av finansieringa i 2024, og i tråd med bruttobudsjetterte verksemdar er det søkt om overføring av 64 mill. kroner til 2025. Dette inkluderer overføring av 3 mill. kroner til Teknologirådet og Kilden som i 2025 blir ein del av Forskingsrådets driftsrekneskap. I tillegg til ovannemnde 64 mill. kroner som er udisponerte midlar frå 2024, er det søkte om ei overføring av 93 mill. kroner i ytterleg overføringar, som ikkje er udisponerte midlar. Midlane er balanseførte og blir omtalte som negativ gjeld i rekneskapen. Totalt er 73 mill. kroner avsette og påløpte kostnader som følgje av overgangen frå netto- til bruttobudsjettert verksemd, medan 20 mill. kroner er avsett for ikkje-avvikla ferie, avsett meirverdiavgift og andre avsette forpliktingar. Tabellen under viser verksemdskostnader og -inntekter for 2024 i mill. kroner.

	Rekneskap 2022	Rekneskap 2023	Budsjett 2024	Rekneskap 2024
Finansiering	809	806	848	839
Kostnader	803	805	848	780
Resultat	6	1		59

Årsaka til underforbruket er:

- Overgangen frå netto- til bruttobudsjettering påverkar driftsresultatet. Refusjon av administrasjonsmidler på oppdrag ved årsslutt og dessutan kortare rekneskapsår, begge som følgje av overgang til bruttomodell, reduserte kostnadene med om lag 11 mill. kroner meir enn budsjettert.
- Omfattande oppdragsportefølje med øyremerkte midlar påverkar driftsresultatet. Overføringar tilsvarende 14 mill. kroner er øyremerkte midlar. Av desse er 13 mill. kroner nye oppdrag gitt i 2024. Dei fleste kom i RNB i mai. Det tek tid å komme i gang med slike oppdrag som medfører at ikkje heile løyvinga blir nytta det første året.

- Aktivitetsnivået og dei løpande kostnadene vore noko lågare enn venta, men normalisering er forventa i 2025. Dette utgjer rundt 35 mill. kroner. Dei fleste av desse midlane er allereie planlagde nytta til igangverande digitaliseringsprosjekt.

Anskaffingar og innkjøp

Forskringsrådet kjøper årleg varer og tenester for om lag 250 mill. kroner. I 2024 hadde vi i alt 39 konkurransar til ein totalverdi på godt og vel 182 mill. kroner. Auka totalverdi på avtalane kjem av at det i 2024 vart gjennomført mange rammeavtalekonkurransar, medan det til neste år er venta avrop på desse. Forskringsrådet har sett i verk den nye forskrifta om krav til klima og berekraft ved anskaffingar, med eit krav om vekting på 30 prosent.

For å avgrense miljøutfordringar og forhindre arbeidslivskriminalitet i anskaffingar, stiller vi når relevant, konkrete klima- og miljøkrav, krav om avgrensingar i talet på ledd i leverandørkjeda og krav om at leverandøren er tilknytt lærlingordning. Leverandørar skal stadfeste å ha gjort seg kjent med tilverkningsprosessen for varene og produkta kontrakten omfattar, og garantere at dei er produserte med arbeidskraft i tråd med FNs barnekonvensjon artikkel 32 og ILO konvensjon nr. 138. GDPR er bygd inn i anskaffingsrutinane og kontraktane til Forskringsrådet.

Forskringsrådet har sentralisert innkjøpsfunksjonen med sertifiserte innkjøparar. Vi søker innkjøp-samarbeid der det er mogleg og bruker Statens innkjøpsenters fellesavtalar og SIKTs fellesavtalar på IKT-området. Vi bruker i all hovudsak standardavtalane til staten (SSA). Vi har ein eigen innkjøps-strategi for å effektivisere anskaffingane våre og å oppnå lågare transaksjonskostnader, betre prisar og betre behovsdekning. I 2024 er det gjort ein ROS-analyse på anskaffingsområdet. Tiltaksplan for å redusere risiko vil bli gjennomført i første og andre tertial 2025. Forbetringpunkt går på å styrkje kompetanse og forbetre internkontroll. I tredje tertial i 2024 gjennomførte internrevisor ein revisjon på området. Revisjonsrapporten er ferdig i første tertial 2025.



Utviklinga i tilskotsbudsjettet

Investeringane i Forskringsrådet blir brukte strategisk for å realisere forskingspolitikken til regjeringa, utvikle forskningssystemet og stimulere til samarbeid nasjonalt og internasjonalt. For å vareta oppgåvene på ein god måte må Forskringsrådet forvalte ein formålstenleg del av dei offentlege FoU-midlane. I 2024 var samla tildeling til Forskringsrådet frå departementa på 11,4 mrd. kroner, ein auke frå 2023 på 287 mill. kroner målt mot opphavleg løyving, som er ein vekst på vel 2,7 prosent.

Forskringsrådet endra status frå netto- til bruttobudsjettert forvaltningsorgan frå og med 1. januar 2025. I samband med dette vart alle tilskotsmiddel frå alle departement som ikkje var eller skulle bli utbetalte innan 31.12.2024 tilbakebetalte til Kunnskapsdepartementet (KD) for overføring til statskassa. Forskringsrådet berekna kva summen var per departement jf. tabellen under. Revidert budsjett for 2024 er derfor ikkje samanliknbart med tidlegare år og reflekterer ikkje reel aktivitet. Det blir vist til kolonnen for «opphavleg løyving 2024» for samanliknbare tal. Tilbakebetalinga er ikkje samanliknbar med det som var overføringar tidlegare år. Dette heng saman med endring av rekne-

skapsprinsipp og estimatendring for avslutta rekneskap 2024. Tabellen under viser Tilskotsløyvinga til forskingsrådet per departement for 2023-2024 i mill. kroner.

Departement	Revidert budsjett 2023	Revidert budsjett 2024	Opphavleg løyving 2024	Endring 2023-2024	Overført Ut 2023	Overført Ut 2024	Tilbakebetalt KD
Kunnskapsdepartementet	5 156	3 276	5 375	219	1 254	0	2 437
Nærings- og fiskeridepartementet	2 212	1 965	2 269	57	188	0	628
Energidepartementet	919	463	913	-6	278	0	455
Klima- og miljødepartementet	641	463	651	10	123	0	190
Landbruks- og matdepartementet	403	328	392	-11	53	0	67
Kommunal- og distriktsdepartementet	208	18	63	-145	65	0	53
Helse- og omsorgsdepartementet	389	390	413	24	95	0	111
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	195	98	165	-30	63	0	67
Utanriksdepartementet	265	-158	270	5	363	0	427
Samferdselsdepartementet	110	61	111	1	15	0	50
Justisdepartementet	64	29	69	5	47	0	41
Finansdepartementet	39	0	39	0	66	0	80
Barne- og familiedepartementet	43	30	51	8	17	0	21
Kultur- og likestillingsdepartementet	32	-8	37	5	29	0	39
Forsvarsdepartementet	22	4	22	0	40	0	41
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	0	126	151	151	0	0	25
Sum departementa	10 698	7 084	10 991	293	2 696	0	4 730
Diverse inntekter	391	384	389	-2	188	312	
Totalsum	11 090	7 468	11 380	290	2884	312	4 730

I 2024 endra Forskringsrådet porteføljestyresamansetninga. Tala for 2023 er omtolka til dei nye styra og ansvarsnivåa deira og kan ikkje heilt samanliknast med tidlegare rapportar. Fordelingane som i 2023 låg under Styret er i 2024 fordelte på Adm. Dir.-fullmakt, Banebrytande forskning, Forskingssystemet og Innovasjon. Tabellen under viser tilskotsløyving for 2022-2023 fordelt på Forskringsrådets styrande organ i mill. kroner.

Porteføljestyre/styret ¹⁾	Rev. budsjett	Opphavleg løyving ²⁾	Endring
	2023	2024	
Adm.dir.-fullmakt	2 148	2 212	64
Banebrytande forskning	1 525	1 543	18
Demokrati og global utvikling	406	401	-5
Energi og transport	1 400	1 337	-63
Forskingssystemet	1 280	1 318	38
Helse	523	644	121
Innovasjon	1 428	1 491	63
Klima og miljø	643	579	-64
Mat og bioressursar	409	452	43
Mogleggjerande teknologiar	754	835	81
Samisk samfunn og kultur	14	24	10
Velferd og utdanning	560	544	-16
Sum	11 090	11 380	290

Prinsippendring og estimatendring i 2024

I samband med overgangen frå netto- til bruttobudsjettering måtte Forskingsrådet betale tilbake alle ikkje-utbetalte tilskotsmiddel som stod på Forskingsrådets kontoar per 20. desember 2024. Overgangen til bruttobudsjettering medfører også at Forskingsrådet frå og med 2025 skal følgje kontantprinsippet i tillegg til å føre SRS.

Tidlegare har Forskingsrådets rutine for rekneskapsføring av tilskotsutbetalingar, som var gjeldande til og med 2023, inkluderte påløpte kostnader som er utført forskning i kalenderåret. Avsetninga var i hovudsak gjord på grunnlag av innsende prosjektrapportar for utført forskning i 2023, som var godkjent før 10. februar 2024 jf. balanselinja forskingsmidlar under behandling. Dette blir endra i rekneskapsoppstillinga for 2024, då det blir gjort ei avgrensa avsetning av påløpte kostnader som er mottekne til 31.12.2024 og som tilhøyrrer rekneskapsåret 2024, mot 10. februar det etterfølgjande året i tidlegare praksis. Sjølv om rutineomlegginga skjer i samband med at Forskingsrådet blir omdanna frå ei netto- til ei bruttobudsjettert verksemd er dette å rekne som ei prinsippendring. Det medfører at Forskingsrådet må endre nokre av samanlikningstala for 2024 jf. SRS 3 punkt 6. Endringa er beskriven i prinsippnoten for rekneskapen. Tilbakebetalinga til KD som omtalt under utvikling i tilskotsbudsjettet rekneskapsføres debet 2500 Mottekne forskot – tilskotsforvaltning og kredit 196 Bank. Nedgangen i bankbeholdning og gjeld for tilskotsforvaltning som kjem av tilbakebetalinga av ubrukte tilskotsmidlar er å rekne som ei estimatendring, jf. SRS 3 punkt 3. Førebuinga til omdanninga til bruttobudsjettert verksemd er ny utvikling i 2024 og ein naturleg del av aktiviteten ved utarbeiding av ein 2024-årsrekneskap som synleggjer denne førebuinga. Estimatendringa medfører derfor inga omarbeiding av samanlikningstala for 2023. Forskingsrådet beskriv endringa i tilhøyrande notar.



Foto: Sverre Chr. Jarild

Del III Aktivitetane i år og resultat



Del III Aktivitetane i år og resultat



Mål 1 Auka vitskapleg kvalitet

Målformulering: For alle grunngevingane på forskinga, både instrumentelle og kulturelle, er den vitskaplege kvaliteten ein grunnleggjande føresetnad. Vitskapleg kvalitet føreset både talentfulle individ og infrastruktur og andre forskingsressursar av høg kvalitet. Forskingsrådet skal tildele etter konkurranse, og skal identifisere og støtte forskning av høg vitskapleg kvalitet. Forskingsrådet skal også bidra til å forbetre den vitskaplege kvaliteten i kvart enkelt forskingsmiljø eller på kvart enkelt forskingsområde.

Samla vurdering

Forskingsrådet fremjar vitskapleg kvalitet i internasjonal forskingsfront, dristig og nyskapande forskning og karriereutvikling for unge forskartalent gjennom den målretta satsinga på banebrytande forskning og gjennom dei tematiske porteføljane. Den grunnleggjande forskinga flyttar kunnskapsfronten og bidreg til internasjonal utvikling av forskingsområda som anna forskning kan byggje vidare på. Noreg har ei rekkje gode forskingsmiljø som driv grunnleggjande forskning av høg kvalitet og produserer grense-sprengjande forskning i internasjonal forskingsfront. Likevel er det eit mål at grunnleggjande forskning i endå større grad spele saman med annan forskings- og innovasjonsaktivitet. Langsiktig og systematisk arbeid ved institusjonane og i Forskingsrådet har bidrege til auka suksessrate i ERC. Det er likevel behov for å byggje fleire verd sleiande fagmiljø i Noreg, som kan få auka gjennomslag på internasjonale konkurransearenaer som ERC.

Grunnleggjande forskning av høg kvalitet er ofte ein føresetnad for dei meir radikale gjennombrota i forskinga. Det er behov for å utvikle fleire målretta verkemiddel for banebrytande forskning med potensial for store vitskaplege gjennombrot og innovasjonar. Forskingsrådet har i fleire år jobba med å vidareutvikle dei målretta verkemidla sine for å fremje banebrytande og dristig forskning og forskarars karriereveggar. Innføring av to karakterar i forskarprosjekt og løpande søknadsmottak i FRIPRO er ledd i dette arbeidet. I 2024 har Forskingsrådet arbeidd med å utvikle eit eige verkemiddel for radikale forskingsidear som skal implementerast i 2025. Forskingsrådet arbeider også med å utvikle konkrete verkemiddel for å styrkje framifrå fagmiljø og stimulere til å ta banebrytande forskning i bruk. Analysar av policy-siteringar viser at grunnleggjande forskning gir store bidrag til politikktutvikling. Det tyder på at det er potensial for å ta banebrytande forskning meir i bruk.

Den viktigaste mekanismen til Forskringsrådet for å stimulere til vitskapleg kvalitet i breidda er konkurransar der det blir tildelt forskingsmidlar til dei prosjekta som har høgast kvalitet. Forskringsrådet har gjennomført fagevalueringar i biovitskap og naturvitskap som gir tilrådingar til institusjonane, Forskringsrådet og departementa. Forskringsrådet planlegg konkrete oppfølgingstiltak retta mot nasjonalt samarbeid og koordinering i dialog med fagmiljøa. Forskringsrådet vil i første halvår 2025 lansere nasjonale rapportar frå fagevalueringar i medisin og helsefag og matematikk, IKT og teknologi.

Strategisk område: Verdsleiarande fagmiljø

Målformulering: Ein forholdsvis stor del av den viktigaste forskinga kan knytast til eit fåtal av forskarane, som verkar i fronten av sine felt. Det er eit mål at fleire fagmiljø i Noreg driv forskning av internasjonalt framifrå kvalitet. Forskringsrådet skal mobilisere talenta, bidra til kvalitetsutvikling og leggje til rette for at potensialet i dei fremste miljøa blir verkeleggjort.

Formidling av forskning gjennom vitskapleg publisering seier noko om produktiviteten og gjennomslaget til forskingsmiljøa. Medan talet på publikasjonar er eit uttrykk for omfanget av den vitskaplege produksjonen, seier siteringar noko om innverknaden av forskinga på anna forskning. Siteringar i policydokument og patent kan gi informasjon om forskinga er relevant for politikkutvikling og for næringslivet. Trenden fram til 2021 har vore at den vitskaplege publiseringa i Noreg har auka år for år. I 2022 stoppa denne trenden opp og artikkelproduksjonen i Noreg gjekk ned med seks prosent frå 2021 til 2022. Talet for 2023 var nesten likt med 2022 (jf. Indikatorrapporten). Registreringar i Web of Science (Wos) viser ei tilsvarande utvikling i EU og USA i same periode, medan BRICS-landa, og spesielt Kina, held fram veksten sin også i 2021-2023, men med lågare vekst enn i åra før. Målet i forhold til innbyggjartalet har Noreg 2,8 artikkelbidrag per 1 000 innbyggjarar. Ut frå ein slik målestokk er Noreg blant landa i verda som har aller høgast publiseringstal og forskingsintensitet.

Publiseringar og siteringar i Forskringsrådets prosjekt

Registreringar i Cristin viser ein auke på 8 prosent i vitskaplege publikasjonar frå Forskringsrådsfinansierte prosjekt i perioden 2019-2023. Det var ein auke på 16 prosent frå 2019 til 2021, etterfølgd av ein nedgang på 7 prosent frå 2021 til 2023. Medisin og helsefag skil seg ut med størst auke frå 2019 til 2021 og minst tilbakegang frå 2021 til 2023. Det er sannsynleg at denne utviklinga kan henge saman med stor forskingsaktivitet i desse fagområda knytt til koronapandemien.

Vitskaplege artiklar med norske forfattarar og medforfattarar held eit jamt høgt siteringsnivå, som i 2021-2022 låg om lag 16 prosent over verdsgjennomsnittet. I perioden 2019-2023 har relativ siteringsindeks for vitskapleg publisering i Forskringsrådets portefølje gått ned frå 1,47 til 1,20, der 1 er verdsgjennomsnittet. Medisin og helsefag og samfunnsvitskap har høgast siteringsindeks, begge 1,48 i 2023, men har noko nedgang i perioden. Samfunnsvitskap låg høgast og har falle mest. Ingeniørfag og teknologi ligg på berre 0,95 i 2023, dvs. litt under verdsgjennomsnittet. Dette er ei utvikling Forskringsrådet vil følgje med på.

For å få innsikt i korleis forskning finansierte av Forskringsrådet blir teken i bruk er det gjort ein analyse av siteringar i policy-dokument frå nasjonale og internasjonale styresmaktsorgan og patent. Den viser at 12 prosent av publikasjonane i prosjekt finansierte av Forskringsrådet i perioden 2019-2023 har minst éi sitering i eit policydokument, medan 1,8 prosent av publikasjonane er siterte i eit patent. Det er store fagforskjellar i bruken av forskning. I samfunnsvitskap har 18 prosent av publikasjonane eit dokumentert bidrag til politikkutvikling. Teknologifaga har ein motsett profil med relativt mange patentsiteringar, 5,5 prosent av publikasjonane. Medisin og helsefag hevdar seg godt på begge område med høgast del patentsiteringar, 9 prosent av publikasjonane, og nest høgast del publikasjonar med dokumentert bidrag til politikkutvikling, 10 prosent. Grunnforskingsinnsatsingar som Sentre for framifrå forskning (SFF) gir store bidrag til politikkutvikling. For tre fagområde er den mest siterte publikasjonen

i policy-dokument frå eit SFF, medan forskingssenter for miljøvennleg energi (FME) toppar statistikken for teknologifaga og samfunnsvitskap.

Publikasjonar med open tilgang

Resultat frå forskning finansierte av Forskringsrådet blir publiserte ope i noko større grad enn på nasjonalt nivå. Det er små endringar frå 2022 til 2023, og i 2023 var 81 prosent av vitskaplege tidsskriftartiklar registrerte i Cristin med finansiering frå Forskringsrådet ope tilgjengelege mot 71 prosent nasjonalt. Det betyr at det framleis står att ein del for å nå målet om full open publisering. Både nasjonalt og i Forskringsrådet er det høgast del open publisering innanfor medisin og helsefag og lågast innanfor samfunnsvitskap og humaniora. Men det er innan desse fagområda andelen som er publisert ope har auka mest i perioden 2019-2023. Ei overvekt av dei ope tilgjengelege artiklane er arkiverte hos forskingsinstitusjonane.

Søknader til og tildelingar frå det europeiske forskingsrådet (ERC)

Norsk returdel i ERC i Horisont Europa var i 2024 på 2,6 prosent, mot 2,5 prosent i 2023. Den auka suksessen i ERC kjem av langsiktig og fokusert arbeid både ved institusjonane og i Forskringsrådet. Norske forskarar har i perioden 2021-2024 sendt inn 871 søknader fordelt på 13 utlysingar av individuelle grants. 98 prosjekt har fått støtte etter at elleve av utlysingane er ferdigbehandla. Halvvegs i Horisont Europa har norske forskarar fått tilnærma like mange Starting, Consolidator og



Meitemark avslører radioaktiv forureining

Meitemarken er viktig for eit velfungerande økosystem. Studiar utført av Senter for radioaktivitet, menneske og miljø (CERAD) viser at meitemark er meir sensitive for radioaktivitet enn vi tidlegare har trudd. Særleg gjeld det evna meitemarken har til reproduksjon. Dersom meitemarken blir eksponert for radioaktivitet, kan det påverke heile næringskjeda. Funnet understrekar kor viktig det er å integrere økologiske omsyn i beredskapsplanlegging.

CERAD var senter for framifrå forskning (SFF) frå 2013 til 2023 og har mellom anna levert forskning om spreining av radioaktivitet i luft og vatn, radioaktiv påverking på økosystem, utvikling av beredskapsplanar og radon.

Advanced grants som i heile Horisont 2020. Talet på søknader til dei tre søknadstypene har vore relativt stabile i løpet av Horisont Europa.

ERC behandlar søknadene i to trinn. I dei fleste individuelle utlysingane i Horisont Europa har det vore færre norske søknader enn snittet som går vidare til trinn to og færre som får beste karakter. I Starting og Consolidator utlysingane i 2024 var likevel norske søknader betre enn snittet både når det gjeld prosentdel med beste karakter, prosentdel til andre trinn og del av dårlegaste karakter i trinn ein.

Auken i talet på norske ERC-søknader kjem først og fremst av at interessa for ERC Synergy grant er aukande. ERC Synergy grant blir søkt av to til fire prosjektleiarar, og fagkompetansen deira skal utfylle kvarandre slik at dei kan gjennomføre eit prosjekt som ikkje ville vere mogleg utan alle deltakarane. Ordinær løyving er opp til 10 mill. euro. I 2024 var det norsk deltaking i 45 søknader, mot 11 i 2022. Totalt er det norske forskarar i 119 søknader fordelte på fire utlysingar. Til no er 11 søknader med norsk deltaking finansiert, og dei involverer 13 forskarar ved norske institusjonar. ERC Proof of Concept (PoC) blir også søkt i langt større grad enn i Horisont 2020. PoC kan berre søkjast av forskarar som har eit pågåande eller nyleg avslutta ERC grant. Med fleire norske prosjekt har fleire fått høve til å søkje. Formålet er å vise at ein idé eller resultat frå ERC-prosjektet har innovasjons-potensial og kan føre til kommersielle eller samfunnsmessige bruksmåtar. Det er sendt inn 28 norske PoC-søknader i Horisont Europa, og 13 har fått finansiering. Tre av ni søknader var finansierte i 2024.

Omlegging av fri prosjektstøtte til løpande søknadsbehandling

Kunnskapsdepartementet (KD) gav i tildelingsbrevet 2023 Forskingsrådet i oppdrag å redusere søknadsmassen og ressursbruken med ein ambisjon om 25 prosent innvilging i ordninga fri prosjektstøtte. Samtidig skulle kvaliteten i søknadsbehandling og forskinga vidareutviklast. Forskingsrådet la om frå årleg søknadsfrist til løpande søknadmottak og -behandling hausten 2023 og innførte karantene for middels gode og svake søknader. I 2024 vart innvilginga 21 prosent, ein auke frå 5 prosent frå 2022 på grunn av ein kraftig reduksjon i talet på søknader. Det har altså vore ein sterk vekst i suksessraten.

Omlegginga har enno ikkje endra kvaliteten på søknadene vesentleg. Det har vorte ei venta mindre forskyving i søknadsmassen frå dei erfarne forskarane til forskarar tidleg i karrieren. Fleire forskarar rapporterer at dei er tilfredse med fleksibiliteten i når dei kan sende inn søknader. Det er ei bekymring i sektoren for at strenge karantenekrav har redusert talet på søknader blant dei dyktigaste forskarane, ikkje berre svakare søknader som var målgruppa for tiltaket. Forskingsrådet ser på moglege justeringar av endringane slik at tiltaka skal treffe som ønskt, og gi auka kvalitet, auka innvilging og redusert ressursbruk. Omlegginga har gitt auka ressursbruk per behandla søknad. Likevel er samla ressursbruk i Forskingsrådet monaleg redusert som ein konsekvens av nedgangen i talet på søknader.

Vurdering av måloppnåing: Verdsleiarande fagmiljø

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
- Både grunnleggjande og anvend forskning finansiert av Forskingsrådet gir viktige bidrag både til kunnskaps-, politikk- og næringsutvikling. - Framgangen i norsk deltaking i ERC held fram i 2024. Returdelen er no på 2,6 prosent mot 2,5 prosent i 2023 og 2,1 prosent for fem år sidan.	- Verkemidla til Forskingsrådet må vidareutviklast for å stimulere til radikale banebrytande forskingsidear, skape fleire verdsleiarande forskingsmiljø og bidra til at forskinga blir teken i bruk. - Forskingsrådet vil følgje med på utviklinga av søknader til fri prosjektstøtte og setje inn tiltak dersom endringane for å oppnå 25 prosent innvilging utfordrar formålet om å støtte dei beste prosjekta. - Potensialet i banebrytande forskning for innovasjon og ta forskning i bruk må utnyttast endå betre framover.

Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Målformulering: For å utnytte potensialet på forskninga er det ikkje tilstrekkeleg med berre dei få miljøa som er leiande på sine felt, det er også behov for vitenskapelig kvalitet i breidda av ein mangfaldig forskingssektor og på ei rekkje område. Forskringsrådet skal sikre god vitenskapelig kvalitet i alle tildelingane sine. Forskringsrådet skal også bidra til fornying ved å identifisere potensial for kvalitet og stimulere kvalitetsutvikling i forskninga.

Forskringsrådet har dei siste åra gjennomført omfattande endringar for å styrkje den vitenskapelige kvaliteten i den totale prosjektporteføljn. Eit viktig mål med innføring av porteføljestyling, felles vurderingskriterium og felles behandlingsmåte for søknader, er at flest mogleg søknader med høg vitenskapelig kvalitet skal få finansiering. Den viktigaste mekanismen til Forskringsrådet for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i breidda er konkurransar der det blir tildelt forskingsmidlar til dei prosjekta som har høgast kvalitet. Forskringsrådet overvaker søknadsdata og resultat frå fagfellevurderingane. Søknadsanalysen for 2024 omhandlar særleg fordeling av søknadsvolum og -kvalitet.

Søknadsvolum og -kvalitet

Talet på søknader for forskarstyrte prosjekt samla, det vil seie Forskarprosjekt (FP) og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP), vart redusert med heile 42 prosent frå 2022 til 2023. Nedgangen var klart størst for FP. Søknadsmengda har halde fram på eit lågare nivå enn tidlegare og er omtrent den same i 2024 som i 2023. Dette har klar samanheng med omlegginga av fri prosjektstøtte sidan 2022. Det er ei viss forskyving frå FP til KSP, med ein nedgang på 10 prosent for FP og ein oppgang på 11 prosent for KSP frå 2023 til 2024. Likevel utgjør søknader til FP framleis ca. to tredjedelar av søknadene til forskarstyrte prosjekt.

Det er helseføretaka og instituttsektoren som har hatt størst endringar i talet på søknader til forskarstyrte prosjekt frå 2023 til 2024. For instituttsektoren var det 15 prosent auke i talet på søknader. Det er ei klar dreining mot ein større del KSP, som no utgjør 47 prosent av søknadene frå instituttsektor. Denne dreininga gjeld alle instituttgrupper. KSP er ein altså ein søknadstype som ser ut til å treffe godt for instituttsektoren. Talet på FP-søknader totalt held seg på same nivå som før, men det har vore nedgang for alle instituttgrupper unnateke dei samfunnsvitenskaplege som har dobla talet på sitt FP-søknader. Talet på søknader frå helseføretaka har gått kraftig ned frå 2023 til 2024. Talet på FP-søknader er reduserte med 64 prosent og talet på KSP-søknader med 86 prosent. Dette kjem primært av at det var få utlysingar innanfor helse i 2024. For UH-sektoren er det ein viss nedgang i talet på søknader både for FP og KSP. Nedgangen for FP har primært skjedd ved dei nye universiteta. For dei gamle universiteta er det ein oppgang i KSP, medan FP held seg stabilt.

Det er ein liten oppgang i andelen KSP-søknader som har karakter 5 eller høgare på forskingskvalitet i 2024 samanlikna med 2023. Det er derimot ein viss nedgang med karakter 6 eller høgare. For FP-søknader var det derimot ein viss nedgang i andelen med karakter 5 eller høgare for kvalitet, medan andelen 6 eller høgare ligg stabilt. For FP er det ein klar tendens at karakterane for potensial for å





Deichman-direktør Merete Lien viser fram ein mobilsovepose, som vart delt ut under «Ta tida tilbake»-kampanjen (Foto: Deichman)

Skal det vere ein mobilsovepose?

Forskningsprosjektet Digitox ved Universitetet i Oslo har avdekket at 67 prosent av den norske befolkninga meiner dei er for mykje på nett. Talet reflekterer ikkje berre ei individuell oppleving, men også ei erkjenning av at overdriven skjermbruk er eit samfunnsproblem. Frå ei tid der ein i stor grad skulda media, klandrar ein nå i større grad seg sjølv for overdriven bruk. Det fører til skam og skuld kjensle.

For å skape større medvit og meir dialog om digital fråkopling har forskarane tatt i bruk utradisjonell formidling. Mellom anna har dei delt ut «mobilsoveposar» på biblioteket og samarbeida med eit museum og skular for å fremje sunne digitale vaner. Som eit resultat av prosjektet vart omgrepet "digital detox" erstatta med "digital fråkopling" og inkludert i Store norske leksikon.

flytte forskningsfronten ligg høgare enn karakterar for kvalitet. Gjennomsnittskarakterane for søknader med løyving ligg relativt stabilt for både KSP og FP. Innvilgingsprosenten for FP-søknader auka frå 12 prosent i 2023 til 15 prosent i 2024. For KSP auka innvilgingsprosenten frå 22 prosent i 2023 til 26 prosent i 2024.

Fagevalueringar i biovitenskap og naturvitenskap

Dei to nasjonale rapportane frå fagevalueringane i biovitenskap og naturvitenskap vart lansert våren 2024. Rapportane gir tilrådingar til dei evaluerte forskingsmiljøa, Forskringsrådet og departementa. Etter lanseringane er det gjennomført dialog med forskingsmiljøa med m.a. innspelsmøte og spørjeundersøkingar. Tilbakemeldinga viser at institusjonane som deltok har hatt god nytte av evalueringane.

Rapporten for biovitenskap gir åtte tilrådingar. Den peikar på at det er behov for tydelege biovitenskaplege forskingsstrategiar både ved dei administrative einingane ved dei enkelte universiteta og forskingsinstitutta og på nasjonalt nivå. Samtidig bør det bli meir nasjonalt samarbeid, koordinering og arbeids-

deling mellom ulike institusjonar og sektorar. Det er også behov for insentiv for at basisfinansiering skal gi auka deltaking på internasjonale konkurransearenaer. Dette bør følgjast opp av institusjonane i dialog med KD.

Rapporten for naturvitskap gir seks tilrådingar. Det er behov for spesielle kvalitetsforbetrande tiltak innanfor nokre fag, som m.a. kjemi. Nokre av faga bør ha tiltak for betre kjønnsbalanse og auka rekruttering. Rapporten peikar også på behovet for stabile, langsiktige og fleksible finansieringsordningar for å kunne møte framtidige forskingsbehov innanfor naturvitskapane.

Begge evalueringane understrekar betydinga av gode finansieringsordningar som bidreg til best mogleg utnytting av nasjonal forskingsinfrastruktur og gir tilgang til internasjonale forskingsfasilitetar som er viktige for Noreg. Nokre av institusjonane er allereie i gang med å følgje opp fleire punkt i evalueringane, som kjønnsbalanse, mangfald, tverrfaglegheit, innovasjon og tiltak for større uttelling i EUs rammeprogram. Forskingsrådet skal oppdatere norsk vegkart for forskingsinfrastruktur og ha ny utlysing innanfor infrastruktur i 2025. Forskingsrådet vil no gå i dialog med miljøa om konkrete oppfølgingstiltak, som t.d. eigne utlysingar som rettar seg spesielt mot nasjonalt samarbeid og koordinering. Evalueringane av medisin og helsefag og matematikk, IKT og teknologi starta opp i 2024 og vil avsluttast med lansering av nasjonale rapportar våren 2025.

Vurdering av måloppnåing: Identifisering og stimulering av vitenskapleg kvalitet generelt

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Det er ei dreining i søknadstala til forskarstyrte prosjekt, frå forskarprosjekt til kompetanse- og samarbeidsprosjekt, særleg i instituttsektoren. • Institusjonane melder at dei har god nytte av dei gjennomførte fagevalueringane.	• Fagevalueringane viser at det er klart behov for kvalitetsforbetrande tiltak innanfor fleire fagområde, m.a. kjemi. • Karakterane i forskarprosjekt viser at søkjarane har større utfordringar med å få god vurdering under kriteriet for kvalitet enn for potensial for å flytte forskingsfronten.



Mål 2 Auka verdiskaping i næringslivet

Målformulering: *Forskringsrådet skal utløyse FoU som, på kort og/eller lang sikt, skal auke den samla verdiskapinga i norsk økonomi. Forskrings- og utviklingsarbeid gir auka verdiskaping gjennom nye eller forbetra produkt, tenester og prosessar, eller ved at kunnskap blir utnytta og vidareutvikla i andre samanhengar.*

Samla vurdering

Forskringsrådet har i 2024 gitt styresmakter og interessentar råd og kunngjort og tildelt midlar for omstilling og konkurransekraft gjennom prosjekt i og for norsk næringsliv. Det vart utlyst 1,1 mrd. kroner til bedrifter, noko som er ned frå pandemiåra og på nivå med åra før pandemien. I 2024 er det også utlyst m.a. SFI'er, KI-sentre, kompetanseprosjekt m.v. for tildeling til forskingsinstitusjonane for å byggje kvalitet, kapasitet og relevans for dagens og morgondagens næringsliv. I 2024 var den løpande porteføljen som omfattar all næringsrelevant innsats på 4,7 mrd. kroner. Samfunns-økonomisk Analyse (SØA) viser at støtta utløyser private FoU-investeringar, aukar samarbeidet nasjonalt og internasjonalt mellom bedrifter og med FoU-organisasjonar, og gir ny kunnskap, innovasjon og fornying. Behov for pilotering og tilgang på kompetanse er påpeika hindringar for at FoU-resultat kan utnyttast betre. Forskringsrådets dialog med bedrifter som har vore FoU-aktive over tid peika på utviklingstrekk og endringsbehov som er teke inn i m.a. utlysingane av KI-sentera og SFI. Dei store bedriftene framhevar at støtta utløyser interne investeringsavgjerdar og mange små og mellomstore bedrifter finn at Forskringsrådets støtte utløyser kapital frå investorar.

Forskringsrådet hadde auka tilsøking frå næringslivet i 2024 og stor interesse for senterutlysingane SFI og KI. Det er stor breidde av aktørar, partnerskap, næringar og belyste utfordringar i søknadene som viser at eit mangfald av bedrifter meiner FoU gir konkurransekraft, og at dei kan bidra til å løyse store utfordringar. Tenestesektorane, forutan IKT, er svakare representerte enn ressurs-, industri- og helsenæringane. Éin av fem innovasjonssøknader til industri- og tenestearenaen vart tildelt støtte,

medan to av tre ekspertvurderte søknader er støtteverdige, og kvaliteten aukande. Det er stort potensial for verdiskaping i dei mange prosjekta som ikkje kan støttast grunna av budsjetttrammene. Forskingsrådet innførte løpande mottak og månadlege tildelingar av innovasjonsprosjekt på industri- og tenestearenaen frå medio 2024. Det vart teke imot 50 prosent fleire søknader enn årets før, og eit meir brukarvennleg tilbod kan vere delårsak til auka tilsøking.

SkatteFUNN-porteføljen er samla mindre enn før pandemien, og 2024-tilsøkinga var om lag 10 prosent ned frå 2023. Nytt søkjar- og saksbehandlingssystem er innført og færre bedrifter enn før meldar at dei brukte ekstern søknadsbistand. Porteføljen har ein stor del digitale og grøne prosjekt, med større innslag av tenestenæringar og forskningssvake næringar enn i resten av den næringsretta porteføljen. Dette viser komplementaritet mellom tilboda, og dessutan at FoU-umodne delar av næringslivet ser nytta av FoU. SkatteFUNN kan vere ei viktig kjelde for å mobilisere bedrifter til meir ambisiøse FoU-prosjekt, m.a. i samarbeid med forskingsorganisasjonar.

I 2024 har Forskingsrådet hatt utstrekt dialog, mobilisering og aktørkopling knytt til «KI-milliarden». Innsikta gir unik kunnskap om status, nettverk og ambisjonane til aktørane i breidda og djupna av KI-forskingfeltet. Det er gode internasjonale koplingar og norske partnaraskap på tvers av FoU-sektorar, næringsområde og samfunnsområde blir vektlagde grunna felles verdigrunnlag, tillit og tryggleik. Forskingsrådet har dialog med NHO og store norske selskap om eit mogleg forsterka privat-offentleg samarbeid for auka ambisjonsnivå for norsk KI-forsking. Tilgang på kompetanse, tungreknepapasitet og kunnskapsflyt er påpeika som kritisk for auka verdiskaping. KI-porteføljen til Forskingsrådet, unnateke SkatteFUNN og før KI-milliarden er tildelt, var på nær 900 mill. kroner ved utgangen av 2024. Porteføljen veks i alle fag, tema og ordningar.

Sluttrapportar frå SFI-ar (SFI-III) i 2024 viser høg master- og forskarutdanning og tett samspel med private og offentlege føretak, noko som gir kompetanseutvikling og kunnskapsspreiing på område som er viktige for næringsliv og konkurransekraft. SFI-ane samla melde i 2024 om 500 innovasjonsresultat som er tekne i bruk i føretaka. I undervegsvurderinga av SFI-IV seier 250 deltakande føretak i privat og offentlig sektor at SFI-deltakinga gir kunnskap i eigen organisasjon, auka samarbeid og nye nettverk, og 30 prosent melder også om nye produkt, prosessar eller tenester.

Innsatsen til Forskingsrådet for nyskaping og kommersialisering skal følgje opp resultat og idear frå forskingsorganisasjonane. Den nye TTO-funksjonsordninga har bidrege til at fleire fagmiljø og fleire forskingsorganisasjonar har tiltak og ambisjonar på feltet. Utlysinga av TTO-funksjonsmidlar i 2024 resulterte i søknader frå heile 40 universitet, høgskular, forskingsinstitutt og helseføretak som alle er tilknytte TTO-kompetansen som dei siste åra er bygd opp i heile landet. Det kom også fleire søknader om kommersialiseringsprosjekta enn før, og frå ei stor breidde av fag og aktørar.

Eurostar og EUs rammeprogram gir bedrifter og FoU-partnarane deira viktige nettverk for FoU-samarbeid, verdikjeder og marknadsnærleik. I Horisont Europa har norske bedrifter konkurrert seg til litt meir midlar enn i Horisont 2020, trass i noko svakare tilsøking. Det er særleg innanfor Globale utfordringar og konkurransedyktig næringsliv og Innovativt Europa at bedriftene har hatt suksess, med høvesvis 85 og 15 prosent av den norske returen.

Strategisk område: Auka konkurranseevne i nytt og eksisterande næringsliv

Målformulering: Forskringsrådet skal utløyse forskingsbasert innovasjon som gir auka konkurranseevne i næringslivet. Forskringsrådet skal utløyse auka FoU-innsats i bedriftene og auka kvalitet i prosjekta. Målet er uavhengig av storleiken og alderen, næringa og geografien til bedriftene.

Innovasjonsprosjekt blir søkte meir enn før

Det vart kunngjort 1,1 mrd. kroner til innovasjonsprosjekt i næringslivet i 2024. Heile 484 søknader vart mottekne, og 452 var i tråd med krava og derfor behandla. Tilsøking har auka med 47 prosent frå 2023 og det vart søkt om 5,1 mrd. kroner. Søknadene til industri og tenestenæringar utgjorde nær 60 prosent, dvs. den høgaste tilsøkinga nokon gong. I 2024 vart midlane lagt ut for løpande søknads-mottak og tildeling kvar månad, i tråd med brukarønske og styringssignal. Erfaringar frå 2024 blir teke med i utviklinga av nytt søkjar- og saksbehandlingssystem med løpande tildelingar på alle innovasjonsprosjektarenaer i 2025. Av søknadene kom 60 prosent frå bedrifter med under 20 tilsette, 87 prosent samarbeidde med norske forskingsinstitusjonar og 28 prosent av bedriftene var under 5 år gamle. Søknadene til industri- og tenestearenaen har høg kvalitet; om lag 70 prosent er støtteverdige, medan berre 20 prosent får tildelt støtte. Helsenæringa var størst av søkjargruppe med 28 prosent, etterfølgd av prosessindustri med 24 prosent, IKT-næringa og tenestenæringane hadde høvesvis 17 og 14 prosent, bygg og anlegg 9 prosent og vareproduserande industri 8 prosent.



Rekordhøg tilsøking viser eit stort potensial for verdiskaping i dei mange støtteverdige søknadene som blir avslått grunna tilgjengeleg budsjett. Auka brukarvennlegheit og hyppigare tildelingar må sjåast opp mot stor avslagsdel grunna budsjettet. Industri og tenestearenaen er komplementær til dei tematiske arenaene for energi, maritim, havbruk, landbruk m.m. Komplementaritet, snarare enn eitt felles tilbud der bedrifter uavhengig av næring har like moglegheiter, er eit resultat av føringar frå departementa, og dels frå porteføljestyra. På sikt bør det utviklast ein felles arena, der dei beste prosjekta blir støtta uavhengig av næring. Industri- og tenestearenaen er størst og dekkjer ei rekkje etablerte og nye bedrifter, næringar og teknologiar.

Skattefunn for breidda

SkatteFUNN-porteføljen var i 2024 på 4.764 prosjekt med eit FoU-budsjett på 28,5 mrd. kroner og skattefrådraget blir rekna til 3,5 mrd. kroner. Forskringsrådet fekk 2.644 søknader i 2024, og 79 prosent vart godkjende som FoU i samsvar med krav i forskrifta. Det har vore fallande tilsøking over tid, og 10 prosent ned i 2024. Av godkjende prosjekt kom 20 prosent frå nye søkjarar, 58 prosent frå bedrifter med 1-20 tilsette og 27 prosent frå bedrifter med 21-100 tilsette. Næringskategoriane anna tenesteyting, fiskeri og havbruk og helse er størst og utgjorde kvar for seg 10 prosent av søknadene i 2024. Helsenæringa har auka i andel av søknadene. IKT-næringa har ein nedgang frå 13 til 9 prosent i høvesvis 2023 og 2024. Andelen søknader frå finans og varehandel er låge og har gått ned. Det blir samarbeidd mykje i SkatteFUNN-prosjekta, sjølv utan krav og insentiv om samarbeid.

Komplementære ordningar

I perioden 2019-2023 brukte 3 av 4 bedrifter med tilskot frå Forskingsrådet også SkatteFUNN. Av SkatteFUNN-bedriftene hadde 6 prosent små- og mellomstore bedrifter og 18 prosent store støtte gjennom tilskotsordningane. Ordningane har dels overlappende kundar, men det er fleire store og FoU-erfarne bedrifter i innovasjonsprosjekta. Tilsøkinga til innovasjonsprosjekt gjekk opp i 2024, men ned i SkatteFUNN. Hovudtyngda av søknader kom seint i 2024, og søkjarane må reknast likt påverka av kostnadsendringar, kapitaltilgang, marknader m.m. Brukarvenlegheit er vektlagt gjennom ny brukarfront i SkatteFUNN og med løpande mottak og tildeling for innovasjonsprosjekt. Store utlysingar i EU og Forskingsrådets KI-senter- og SFI-utlysingar i 2024 treffer den typiske innovasjonsprosjekt-søkjaren, og har mobilisert bedrifter også til innovasjonsprosjekt. Det er eit stort potensial for å mobilisere SkatteFUNN-bedrifter til meir ambisiøse FoU-prosjekt i samarbeid med forskingsorganisasjonar o.a.

Offentleg sektor som marknad og partner

Offentleg sektor utgjer ein stor heimemarknad for innovative bedrifter og eit springbrett internasjonalt. Forskingsbasert kunnskap, innovative løysingar og samarbeid med næringsliv er viktig for at offentlig sektor skal kunne levere effektive tenester over tid. Offentleg sektor er både FoU-marknad og -partner



Teknologi og ein menneskeleg faktor gav helsehjelp

Gründerbedrifta ABEL Technologies har røtene sine ved Universitetet i Tromsø og lanserte i 2019 ein helseapp som raskt fekk mange brukarar. Appen gav individuell helserettleiing gjennom underliggjande algoritmar og maskinlæring og fekk raskt mange brukarar. Men etter ei tid dabba bruken av. Då satsa selskapet på forskning for å finne kvifor. Prosjektet viste at for brukarane var ikkje teknologien i seg sjølv nok til å gi varige åtferdsendringar. Forskinga vart utgangspunkt for ei vidareutvikling der appen vart supplert med personleg helserettleiing av sertifiserte helsearbeidarar. No har tenesta gitt over femti tusen personar hjelp til å forbetre sin mentale, fysiske og sosiale helse. ABEL Technologies var ein av finalistane til Forskingsrådets innovasjonspris 2024.

som gjennom sine data, infrastruktur, marknadskraft og nærleik til brukarane bidreg til FoU for innovative tenester og produkt. Forskingsrådet har, og utviklar fleire, verkemiddel for forskingsbasert utvikling i offentleg sektor og i partnerskap med forskingsinstitusjonar og næringsliv.

Internasjonalt næringsretta FoU-samarbeid gir verdifulle nettverk

Eurostars er komplementær til norske næringsretta ordningar og gir små og mellomstore bedrifter med marknadsnære FoU-prosjekt tilskot til internasjonalt samarbeid i eit globalt nettverk. I 2024 vart 22 prosjekt med norske deltakarar tildelt vel 100 mill. kroner, hovudsakleg i helse-, energi- og IKT-næringane. Prosjekta er ofte initierte av utanlandske bedrifter, noko som bidreg til verdikjede- og marknadsrelevante nettverk for norske bedrifter med internasjonalt potensial. I Horisont Europa, per oktober 2024, har norsk næringsliv 2.216 deltakingar i søknader og 540 deltakingar i innstilte prosjekt. Norske bedrifter konkurrerte seg til 263 mill. euro, dvs. 19 prosent av norsk retur. Næringslivet viser til at tilgangen på kompetanse, partnerar og marknader som deltakinga gir, er viktig. Tilsøkinga er så langt noko lågare enn i Horisont2020, men med meir suksess, så deltakinga er minst på nivå som før.

Verkemiddelapparatet – betre saman

Verkemiddelaktørane samarbeider meir, breiare og djupare strategisk og operasjonelt, gjennom VMA 2.0s grøn rapportering, ein-veg-inn og samhandling, i ordningar som Grøn plattform o.l., gjennom felles utgreiingar, i EU- og regional-innsatsen og dessutan på fleire område initierte av aktørane sjølv, under dette KS og fylkeskommunar. Erfaringane frå ein-veg-inn er at få av Forskingsrådets kundar, inkl. SkatteFUNN-søkjarar, bruker kanalen. Forskingsrådet utvidar likevel tenestekatalogen for å bidra til at breidda av tilboda er synlege når ein-veg-inn betre blir også tilpassa FoU-aktive bedrifter.

Regionale tiltak er få, men har effektar

Det er gitt hjelp til kompetansemeklarane frå fylkeskommunane og regionale forskingsfond og arbeid med kapasitetsløfta. Ein gjennomgang av dei 15 kapasitetsløfta viser verdien av forpliktande regionalt samarbeid, som gir auka utdannings- og forskingskapasitet og verdiskaping på næringsområde av regional betydning. Ordninga gir også ein samarbeidskultur som mange fører vidare. Den næringsretta satsinga på Svalbard har, etter ønske frå lokalstyret, vorte forskoven til 2025 i påvente av ny næringsplan som vil vere førande for innsatsen. På oppdrag og i samsvar med tiltak i Distriktsmeldinga utarbeidde Forskingsrådet i 2024 eit kunnskapsgrunnlag om mogleg satsing på forskning på distriktsutfordringar og regional utvikling, basert på ulike datakjelder, bibliometri og innspelsmøte. Det er påvist høg kvalitet og ei rekkje norske forskingsmiljø med solid kunnskap som er relevant for politikkkutforming for distrikt og regionar innanfor planarbeid, velferd, digitalisering og energi, osb.

Resultatanalyse 2024

I 2024-analysen frå SØA blir funna stadfesta frå tidlegare års undersøkingar av bedrifters utbytte av å delta i FoU-prosjekt med støtte frå Forskingsrådet. Dei fleste oppgjev at dei er svært fornøgde/ fornøgdde med gjennomføringa av prosjektet. Datagrunnlaget indikerer at prosjekta har gitt eller er venta å gi nye innovasjonar, auka inntekter og nytte for forbrukarar og samfunnet elles. Bedrifter er meir tilfredse med FoU-resultata enn dei kommersielle, og rapporten peikar på at det er krevjande og tek tid å utnytte resultata kommersielt. Halvparten av respondentane har brukt resultata som venta, medan 40 prosent finn det meir krevjande. Fleire påpeikar behov for å teste, pilotere og demonstrere løysingar baserte på FoU-resultata som ein flaskehals, noko som vil følgjast opp, også i samarbeid i verkemiddelapparatet. Prosjekta gir auka kompetanse, ny kunnskap og dessutan nasjonale og internasjonale samarbeidsrelasjonar. Halvparten av respondentane ville ikkje gjennomført innovasjonsprosjektet utan Forskingsrådets støtte og den resterande andelen ville gjennomført prosjektet utan offentleg støtte, men i ein avgrensa skala eller seinare i tid. Vel 70 prosent melder at heilt eller delvis samd i at innovasjonsprosjektet har bidrege til å styrkje konkurranseevna for verksemda. For Eurostars er tilsvarande andel på vel 80 prosent.

Vurdering av måloppnåing: Auka konkurranseevne i nytt og eksisterande næringsliv

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Innovasjonsprosjekt (IPN) har høg tilsøking, høg kvalitet og gir effektar i form av kompetanse, samarbeid og innovasjon. • Løpande mottak og tildeling av industri- og tenestenæring-IPN'er er innført, og med rekordhøg tilsøking. • Omlegging til ny brukarfront er positivt motteke av SkatteFUNN-søkjarar. • Norske bedrifter søker litt mindre, men har større suksess i Horisont Europa enn i Horisont 2020. • Det er strategiske og operative fordelar av det auka samarbeidet i verkemiddelapparatet. • Regionale kapasitetsløftprosjekt gir samarbeid og auka FoU-ambisjonar.	• Forskingsrådet må gi råd om og sjølv nytte handlingsromma til å auke den næringsretta innsatsen, særleg mot IPN. • Løpande mottak og tildelingar av IPN i 2025 vil styrkje brukarvenlegheita. • Dagens komplementære IPN-arenaer har ulike konkurranseforhold, og må på sikt erstattast av ein felles arena der dei beste prosjekta, uavhengig av næring, kan støttast. • SkatteFUNN-brukarar kan auke FoU-ambisjonane og samarbeida sine, m.a. ved bruk av forskarpool og insentiv i ordninga. • Forskingsrådet vil bidra til at offentleg innkjøpskraft i større grad blir brukt til fordel for privat og offentleg sektor.

Strategisk område: Styrkt evne til omstilling i norsk økonomi

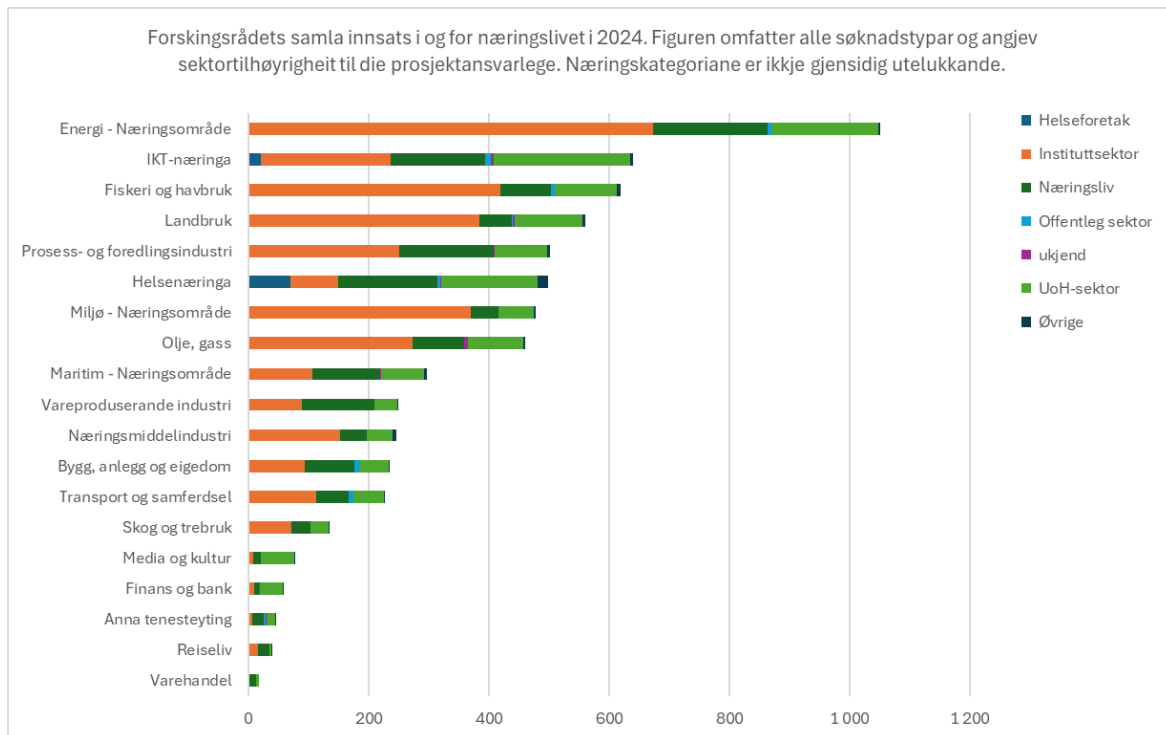
Målformulering: *Forskingsrådet skal identifisere, byggje opp kunnskap og leggje til rette for utvikling av forskingsmiljø på område som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfattar forskning som ikkje nødvendigvis har omgåande bruk i dagens marknad.*

Næringslivets FoU

Analysar frå SSB viser realvekst i FoU-investeringane i næringslivet frå 2022 til 2023, men nedgang i UH- og instituttsektoren, derav at næringslivets del for første gong på 20 år utgjorde 50 prosent av all norsk FoU. Bedrifter med meir enn 10 tilsette utførte FoU for 47 mrd. kroner, nominelt opp 4,3 mrd. frå 2022, dvs. 4 prosent realvekst. Tenestesektorane stod for vel halvparten og hadde realvekst på 5 prosent. Industrien hadde stor FoU-auke frå 2021 til 2022, men ingen vekst i 2023. Andre næringar (inkludert petroleum og havbruk) fekk realvekst på 12 prosent. I dei mindre bedriftene, med 5-9 tilsette, vart det utført FoU for 3,4 mrd. kroner, ein realnedgang på 10 prosent frå 2022.

Den næringsrelevante porteføljen av aktive prosjekt i 2024, og som er innsats i og for næringslivet, var 4,7 mrd. kroner, og 1,1 mrd. kroner i prosjekt leia av næringslivet. Samla portefølje er 1,6 mrd. lågare enn i 2023, og for prosjekt leia av bedrifter 730 mill. kroner ned. Dette er dels ei følge av at prosjekt med auka budsjett under pandemien er avslutta, dels låge budsjett i det etterfølgjande året. Overgang frå netto- til bruttobudsjettering har medført endringar i rekneskapsprosessar og systemoppsett, og at utbetalingar i 2024 er mykje lågare enn tidlegare år. Nedgangen speglar ikkje ein tilsvarande nedgang i aktivitetsnivået i Forskingsrådets portefølje.

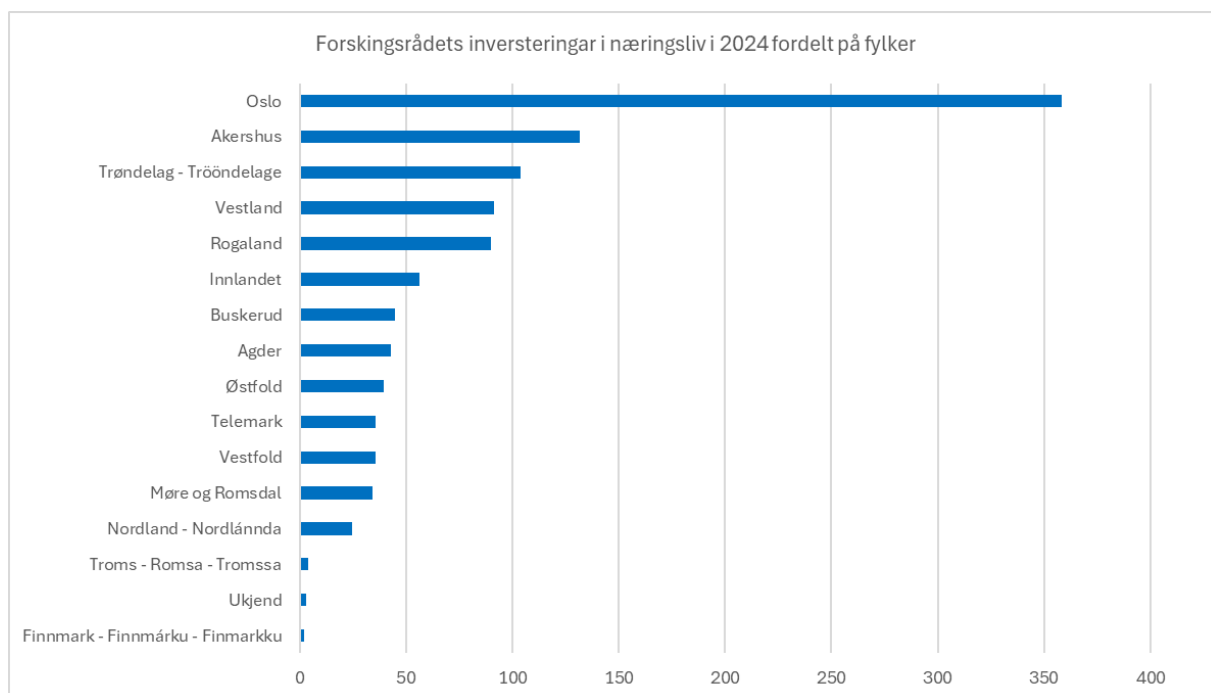
Samanlikna med 2020, året før tiltakspakkane hadde effekt, er innsatsen på mange næringsområde redusert, bortsett frå for energi, landbruk, skogbruk og tre, næringsmiddel, og miljø og maritim. Veksten på fleire av desse er dels grunnlagt i store Grøn plattform-prosjekt. Områda med størst nedgang frå 2020 til 2024 er olje og gass, vareproduserande industri og IKT, og truleg av ulike årsaker, m.a. budsjettreduksjon, få utlysingar og avslutta forskingssenter. Tenestesektorane er vedvarande svakt representerte i tilskotsordningane, men det var vekst i bank og finans og dessutan media og kultur i perioden 2020-2024. Figuren under viser 2024-profilen på løpande, igangsett næringsrelevant innsats per næringsområde, og FoU-sektor som tildelingane er gitt til (i mill. kroner, merk at næringsområda og prosjekt ikkje er gjensidig utelukkande). Nær alt er samarbeidsprosjekt der fleire sektorar inngår, og der FoU-resultat og kunnskap blir spreidd mellom aktørane og med samfunn, og i verdikjeder gjennom utdanning, publisering, IP, mm. Det er ulik FoU-sektorprofil for næringsområda og tildelingar til forskingsinstitusjonane er størst på nær alle område, og i tråd med



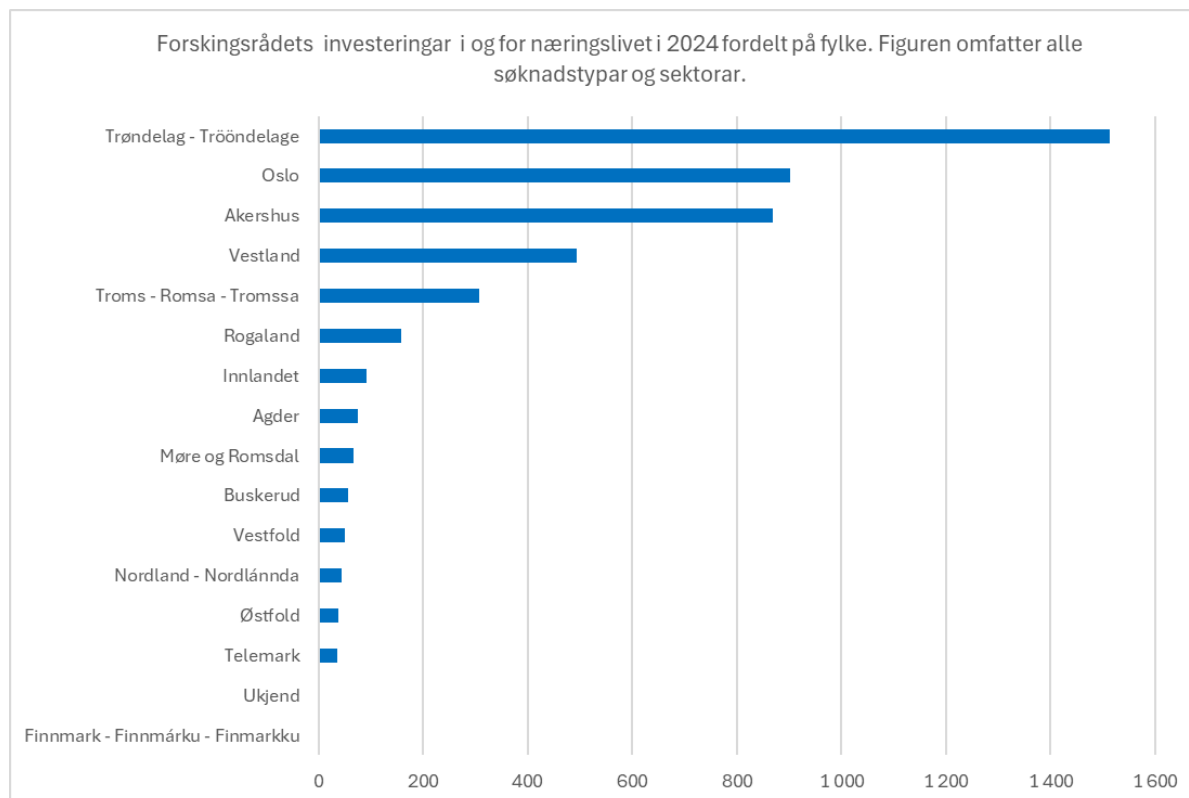
Forskningsrådets rolle for å byggje kunnskap og kapasitet av relevans for næringslivet. Det er ulikskapar mellom områda når det gjeld innsatsen i UH og instituttsektor, der siste er største aktør, med unntak for på IKT der sektorane er omtrent like, og dessutan helse og mindre tenestenæringar der UH er større.

Geografisk spreining av næringsretta prosjekt

Søknader om innovasjonsprosjekt kjem frå heile landet og bedrifter i alle fylka er representerte med tre eller fleire søknader. Oslo har flest søknader (155) og Trøndelag, Rogaland, Akershus og Vestland har kvar mellom 35 og 50 søknader. Det er positiv tilsøking også frå dei nordlegaste fylka. Store selskap med hovudkontor i Oslo og Akershus, som til dømes Hydro og Elkem, bidreg til det høge talet søknader herifrå, sjølv om prosjektet ofte vil forgå i andre delar av landet der bedrifta også har FoU-



aktivitet. Eit tilsvarande geografisk mønster finns i SkatteFUNN-søknader der bedrifter frå Oslo utgjorde 26 prosent, noko ned frå året før. Tolv prosent av søknadene kom frå Rogaland og 10 prosent kvar frå Vestland, Akershus og Trøndelag. Tidlegare analysar har vist at geografisk spreiding av søknader speglar storleiken på FoU-personell i næringslivet i kvart fylke.



Den geografiske spreidinga er ulik for tilskotsprosjekt i næringslivet (innovasjons-, demonstrasjons- og nærings-ph.d.-prosjekt, SkatteFUNN ikkje inkludert) og tilskotsprosjekt av relevans for næringsliv, som blir leia av forskingsorganisasjonane (sentre, forskar- og kompetanseprosjekt, infrastruktur mm). Oslo-bedrifter er største tilskots-mottakar i første kategori og forskings-organisasjonar i Trøndelag i andre kategori, etterfølgde av Oslo og Akershus. Spreidinga speglar på den eine sida nærings- og kunnskaps-profilen i fylka, på den andre sida Forskringsrådets utlysingar. Eksempel-vis har Oslo ein næringsstruktur med høg del oppstartsbedrifter og små- og mellomstore bedrifter innan IKT og helse, som er felt og bedrifter sterkt representerte på arenaer der bedriftene leier prosjekta. Forskringsrådets næringsrelevante tildelingar på tematiske og opne arenaer er teknologitunge og dei store forskingsorganisasjonane i Trøndelag og Oslo leier mange av sentra og prosjekta innanfor m.a. energi, havteknologi, industri, helse og mogleggjerande teknologiar. Søknadane og tildelingane speglar næringsstrukturen og FoU-aktiviteten i fylka. Kopling av aktørar, samarbeid i verkemiddelapparatet og med fylkeskommunar og næringsorganisasjonar er tiltak som blir brukt for å synleggjere tilboda og mobilisere for bedrifter i heile landet.

Mogleggjerande teknologiar for innovasjon, omstilling og beredskap

Investeringane Forskringsrådet har i mogleggjerande teknologiar er retta mot auka forskingskvalitet og kapasitet på teknologiområde som er, eller er venta å bli, kritisk viktige for omstilling, tryggleik og konkurransekraft. Porteføljen var på 2,9 mrd. kroner i 2024 fordelt på 2.300 prosjekt. Næringslivet leia 24 prosent, noko ned frå 2023, andelen i instituttsektoren auka til 26 prosent og UH er stabilt på 34 prosent. Helse er største temaområde med store porteføljar innanfor både bioteknologi, nanoteknologi og IKT. I mange søknader frå IKT-næringa er KI ein sentral FoU-komponent. Investeringar i IKT, nano- og bioteknologi er viktig for omstilling i helse, energi, tryggleik, sirkulærøkonomi, osb. Investeringane gjev tverrfaglegheit, nye teknologiske løysingar og fleire FoU-baserte teknologibedrifter.

Den geopolitiske situasjonen aukar behovet for å styrkje teknologiutvikling i alle sektorar for eigen beredskap og for Noregs deltaking i den internasjonale kunnskapsutviklinga. Sentralt står ulike KI-teknologiar og kvanteteknologi. Forskingsrådet har over år bidrege til at norske forskarar kan delta i EUs nettverk på kvantefeltet, og har no ein kvanteportefølje på 70 mill. kroner. Analysar viser nordiske styrkar og komplementaritet i kvanteteknologi. Noregs posisjon og verdiskapingsmoglegheiter innanfor kvantesensorar er særleg framheva, også av store norske selskap som følgjer feltet og moglege bruksmåtar tett.

Omstillinga avheng av tilgang til kompetent arbeidskraft og behova for IKT- og KI-kompetanse i næringslivet er store. I 2024 er dette prioritert i prosjekt med forskarutdanning og tverrsektorielt og internasjonalt samarbeid, og i nærings-ph.d.'er som kan trygggleiksklarerast. Forskingsrådet har gjennom KI-satsinga bidrege til å kople aktørar og til at innsikt blir delt mellom sektorar og domene, noko det store talet tverrfaglege skisser til KI-sentre og privat og offentleg sektors interesse for sentra tydeleg viser. Forskingsrådet har dialog med NHO og store norske selskap om eit mogleg forsterka privat-offentleg samarbeid for auka kapasitet og ambisjonsnivå for norsk KI-forsking. Tilgang på kompetanse, tungreknekapasitet og effektiv kunnskapsflyt er påpeika som kritiske faktorar for auka verdiskaping både i privat og offentleg sektor.



Foto: Anne Valeur

Grøn plattform

Grøn plattform er ei satsing frå Forskingsrådet, Innovasjon Noreg og Siva. Frå 2021 er det investert i 32 verdikjedeprojekt for marknadsnære, skalerbare løysingar for verdiskaping, klima, miljø og sysselsetjing, i prosessindustri, maritim- og bioressursnæringar o.a. Ein aukande del prosjekt omhandlar sirkularitet og fleire erfarer at reguleringar er eit hinder. Verkemiddelaktørane vil forfølge dette saman med relevante styresmaktaktørar i 2025. Prosjekta med oppstart i 2021 er i slutfasen og melder om gode resultat. Prosjekta vert prega av høgt tempo, godt konsortiesamspel og komplementær kompetanse, noko som styrkjer både innovasjons- og gjennomføringsevna. Målsetjinga om å utvikle marknadsnære løysingar bidreg til at forskning blir teken raskt i bruk og blir omsett til konkrete resultat med potensial for verdiskaping og grøn omstilling.

Petroleum og havbotnmineral: Verdiar og energitryggleik gjennom omstilling

Petroleumsforskinga bidreg til teknologi og kompetanse som gjer næringa meir berekraftig, sikrar norsk verdiskaping og bidreg til energitryggleik for Europa. Porteføljen omfattar teknologiområde som elektrifisering av undervassutstyr, integrering av fornybare energikjelder offshore, kraftproduksjon med høgare effektivitet og lågare utslepp, osb. Tre forskningssenter bidreg til energiomstillinga med reduksjon av utslepp frå energiproduksjonen og energieffektivisering, spesielt av reservoardrifta. Ei forskningssatsing innan havbotnmineral startar i 2025 som oppfølging av vedtak om mineralverksemd på norsk sokkel. I 2023-24 har deltaking i utlysinga til JPI Oceans på økologiske konsekvensar av mineralutvinning og dessutan Grøn plattform-prosjektet EMINENT - havbotnmineral med lågt miljøavtrykk gitt auka innsats på feltet.

Landbaserte mineral for nettverk og konkurransekraft

Europa produserer berre 3 prosent av kritiske mineral og råstoff som er viktige for teknologi, tryggleik og konkurransekraft. Noreg har mineralressursar, samfunnsmessige føresetnader og industri og verdikjeder, og kan spele ei rolle som sikker leverandør og ta del i verdiskapinga. Forskringsrådet har i 2024 utarbeidd underlag til ein nasjonal FoU-strategi for landbaserte mineral. Innspelsmøte og aktør-dialog har gitt breie perspektiv på teknologi-, geologi-, folk-og-samfunn-, og miljø-natur-dimensjonar, i tillegg til aukande kompleksitet som fylgje av geopolitiske endringar. EUs partnarsskap "Raw Materials for the Green & Digital Transition" vil bli ein del av Noregs satsing, der norsk mineral- og prosess-industri vil, saman med forskingsmiljøa, bidra til berekraftig verdiskaping framover.

Prosessindustrien

Norsk industri er verdsleiar på energieffektiv produksjon og har saman med forskingsmiljøa etablert ein kunnskapsbase for internasjonal verdiskaping. Norske prosessindustribedrifter opererer med høgast energieffektivitet og lågast karbonintensitet. Ny teknologi er kapitalintensiv, har lange utviklingsløp og er knytt til teknologisk og finansiell risiko. Tilgangen på prosjektstøtte nasjonalt og i EU er ein føresetnad også framover. Noreg dekkjer ein stor del av EUs behov for aluminium, silisium, nikkel og manganlegeringar, med marknadsandelar på over 30 prosent, som er viktige for bil-produksjon, elektronikk og byggsektoren, osb. Prosessindustrien bruker FoU systematisk og nyttar heile breidda av verkemiddel og på ulike område. Medan metallproduksjon held seg stabil i støtte-beløp, har batteri- og hydrogenteknologi hatt tydeleg auke, medan solcelleinnsats er redusert og raffinering basert på fossile kjelder er nær borte.

Energiforskinga sikrar langtidsperspektiv i ei næring som slit

Sjølv om energieksport har gitt store inntekter i 2024, har det vore eit tøft år for mange selskap innan fornybarnæringa, spesielt produsentar innan solceller, havvind og batteri. Desto viktigare er det då at den næringsretta energiforskinga har kontinuitet og langtidsperspektiv. Samarbeidet i FME-ar og prosjekt bidreg til kostnadsreduserande innovasjonar i ei rekkje teknologiar. Forskringsbasert kunnskap om avvegingane mellom natur, areal og kraftproduksjon gir politikarar og utbyggjarar stadig betre avgjerdsgrunnlag, og det går føre seg mykje aktivitet innan energieffektivisering og auka integrasjon av energisystema. Ei breitt orientert og næringsretta energiforsking er nødvendig for å kunne ta ned konflikt- og kostnadsnivå, og gi løysingane Noreg treng i energiomstillinga.

Maritim næring grip moglegheitene

Den maritime porteføljen er solid innanfor autonomi og digitalisering, og norske aktørar er blant dei fremste i utvikling og bruk av autonome skip og farkostar. Satsinga Maritim Zero 2050 for store skip og lange strekningar følgjer opp FNs ambisjon om nullutslepp for internasjonal skipsfart, og gir store næringsmoglegheiter for norsk maritim sektor. Forskringsrådet har aktivt stimulert til å auke KI-porteføljen på området, noko som er nødvendig for å liggje i front for innovasjon og auka verdiskaping. KI er i bruk innanfor autonomi og no også som del av grøn skipsfart-innsatsen, m.a. hos Navtor AS som har store delar av verdsflåten som kunde, og som optimaliserer energibruken til fartøy med KI. Arbeid med det første maritime KI-FoU-senteret i verda er i gang for ytterlegare å styrkje KI-kompetansen og -bruken i næringa. Den maritime innsatsen til Forskringsrådet var på vel 600 mill. kroner i 2024 og omfattar innovasjonsprosjekt, doktorgrader, SFF, SFI og SkatteFUNN. I Horisont Europa har norsk

maritim sektor ein returdel på 19 prosent (klyngje 5, energi og transport). Det er viktig å sikre godt samspel mellom Noregs og EUs forskingsinnsats på det maritime området. Den nasjonale ekspertisen i EU-kommisjonen på det maritime feltet vil bidra ytterlegare til dette.

Bioressursar i hav og på land

Ny kunnskap om marine bioressursar og havforvaltning sikrar god rådgiving til styresmakter, næringar og befolkninga, og skal sikre ei berekraftig utvikling som varetek både marine artar, økosystem, fiskeri, havbruksnærings og andre interesser. Noreg har sterke fagmiljø og er eit attraktivt samarbeidsland. I marin ressursforskning er berekraftig hausting,

verdiskaping, naturmangfald og

økosystem prioriterte. I 2024 vart marine økosystems struktur og funksjon prioritert, kystnært og i opne havområde og dessutan sameksistens mellom havnæringane, i tillegg til samanheng mellom klima, miljø, mat og helse. Norske miljø er verdslende på havbruksforskning, særleg på produksjonsbiologi, fiskehelse og -velferd. Forskringsrådet har sett i gang fleire prosjekt på sårproblematikk knytt til velferd og dødelegheit i næringa, og prosjekt på ferskvassfasen til laksen for trivsel i sjø, automatisert velferdsovervaking med avansert datasyn og KI, handtering av havbruksavfall med sirkulær-økonomiske prinsipp og dødelegheita til villakssmolten som følgje av lakselus.



Landbaserte bioressursnærings og verdikjeder finst og blir utvikla i heile Noreg. Næringsstrukturane krev tett samspel seg imellom, og med forskingsmiljøa. Næringsane er raske til å ta ny teknologi og nye løysingar i bruk, og grøn omstilling som kombinerer verdiskaping, produktivitetsvekst og klima og miljø er avhengig av oppdatert kunnskap. Styresmaktene og samfunnet er også avhengig av kunnskap om mat, matproduksjon og folkehelse. Forskringsrådet bidreg til ny kunnskap av høg kvalitet og relevans, nasjonalt, i EU og bilateralt med enkeltland. I 2024 var fokus på innovasjonar i skog- og trenæringsane, frå skogbruk og skogforvaltning til foredling og bruk av tømmer, trelast og trevirke i bygg, interiør og andre produkt. I nye prosjekt blir det samarbeidd med næringslivet om karbonbinding i skog og jord, berekraftig fôr og samanheng mellom mat, miljø, klima og helse mm.

Helsenærings i vekst

Helsenærings bidreg til meir berekraftige helse- og omsorgstenester og har stort potensial for verdiskaping i samspel med sterke, internasjonalt orienterte norske forskarar og offentlege helsetenester. Helsenærings er sterkt forskings- og teknologiavhengig og har høg FoU-aktivitet i både dei største aktørane, som GE HealthCare, til det høge talet tidlegfasebedrifter. Det er ingen retta helsenærings-tilbod frå Forskringsrådet, men bedriftene har godt gjennomslag og er blant dei største på innovasjonsprosjektarenaen og i SkatteFUNN. 40 prosent av nyskappings- og kommersialiseringsporteføljen er helserelaterte, - ein effekt av solid kvalitet og auka innsats for å ta kunnskap i bruk frå relevante fag og disiplinær i forskingsinstitusjonane. I Pilot-helse skal bedrifter og offentleg sektor saman løyse utfordringane i helsetenestene, og denne hadde rekordstor tilsøking i 2024. Andelen helsenæringsprosjekt som nyttar KI er aukande, og ytterlegare styrkt i 2024, særleg for elektroniske pasientjournalar, administrativt IT-verktøy og raskare biletanalysar. Eit døme er DoMore Diagnostics AS som er eit resultat av Forskringsrådets IKT-satsing, som har fått ei stor EU-tildeling på KI for raskare analyse av tarmkreft. Det er ein auka innsats innan immunterapi og radiofarmasi, begge lovande område klinisk og for verdiskaping, og dessutan område med solide norske fagmiljø, nettverk og infrastruktur. Områda vart styrkte i 2024 med ei større forskingsinfrastrukturtildeling for produksjon av biologiske legemiddel. Forskringsrådet, Siva og Innovasjon Noreg har på oppdrag greidd ut norsk legemiddelproduksjon med formål å styrkje og modne norsk helsenærings industrielt.

Reiseliv i vekst og endring

Det er stor eksportverdi i norsk reiseliv, og næringa er viktig for mange regionar, m.a. i Nord-Noreg som har fleire heilårsdestinasjonar. Forskingsrådet deltok i 2024 saman med Innovasjon Noreg, næringsaktørar og forskarar i arbeidet med forskings- og innovasjonsstrategien "Reiseliv 2030". Strategien vektlegg forskning og innovasjon for at den forventa veksten skal gi eit berekraftig reiseliv i møte med klima-, miljø- og naturutfordringar, digitalisering, mobilitetsmønster, osb. Reiselivsnæringa utgjer berre 1 prosent av søknader og aktive prosjekt i Skattefunn, og 1 prosent av søknadene til innovasjonsprosjekt. Det er potensial for auka FoU gjennom meir samarbeid.

Vurdering av måloppnåing: Styrkte evne til omstilling i norsk økonomi

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
- Forskingsrådets mogleggjerande teknologi-satsingar over år har gitt viktig kunnskap, kompetanse, kapasitet, infrastruktur og internasjonale nettverk som er viktige for omstilling, tryggleik og konkurransekraft. - Innsatsen for å byggje KI- og kvant-teknologimiljø har gitt innsikter som er avgjerande for Forskingsrådets rådgiving, og for den igangsette opptrappinga av innsats på områda. - Forskingsrådets arbeidsform med KI-milliarden har mobilisert breitt, djupt og nytt i forskingsinstitusjonane, næringsliv og offentleg sektor, og på tvers av fag, utfordringar, sektorar og bransjar.	- KI-teknologiar er i aukande bruk, men det er for låg kompetanse og for lite bruk til å ta ut nytta og auke konkurransekrafta. - Innsikta til Forskingsrådet gjennom arbeidet med KI-milliarden må følgjast opp med tiltak for spreiding, samspel og auka næringsliv-engasjement for å utnytte potensialet, m.a. gjennom ein nasjonal koordinerings- og -møteplassfunksjon, og i auka samspel med store norske selskap for langtidsperspektiv, kapasitet og retning i norsk KI-FoU.

Strategisk område: Betre samspel og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljø og næringsliv

Målformulering: Forskingsrådet skal fremje samspel og kunnskapsoverføring mellom offentleg finansierte forskingsinstitusjonar og næringsliv som fører til auka verdiskaping i norsk økonomi. Forskingsrådets verksemd skal gi auka næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøa og auka FoU-kompetanse i næringslivet. Forskingsrådet skal også bidra til at forskning ved offentleg finansierte institusjonar kjem til betre utnytting i næringslivet, mellom anna gjennom kommersialisering av forskingsresultat.

Samspel og to-vegs kunnskapsoverføring av betydning

Offentleg sektor-aktørar, frå dei største direktorata til dei minste kommunane, inngår i aukande grad i samarbeidskonstellasjonane. Analysar frå SØA og Møreforskning indikerer at støtta utløyser FoU-innsats, medfører nasjonalt og internasjonalt samarbeid og bidreg til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornying. I prosjekt for kompetansebygging, innovasjon, demonstrasjon og internasjonalt samarbeid, retta mot næringsliv og offentleg sektor, er det i snitt seks partnarar i kvart prosjekt. Tre av fire prosjekt har samarbeidspartnarar frå minst to ulike sektorar. Nærings- og samfunnsretta senterordningane til Forskingsrådet bidreg til kunnskap, rekruttering og samspel for verdiskaping og omstilling. Samspel mellom akademia, næringsliv og offentleg sektor er nærare omtalt under Mål 4 Velfungerande forskningssystem.

Auka bruk av nærings-ph.d. og offentleg sektor-ph.d.

Nærings-ph.d.- og offentleg sektor-ph.d.-ordningane bidreg til forskarrekruttering, styrkjer samarbeidet mellom akademia og arbeidslivet og sikrar at forskinga er relevant og brukbar. I 2024 auka utlysinga då ordninga vart brukt av fleire porteføljor. For nærings-ph.d. vart det tildelt 103 mill. kroner til ei stor

breidde av 49 prosjekt innan maritim, KI, IKT-tryggleik, helse, osv. Det vart tildelt 23 offentleg sektor-ph.d.-prosjekt på helse og velferd, utdanning, IKT-tryggleik og kryptologi, osv. I eitt avslutta prosjekt hos Elvia AS stod cybertryggleik i kritisk energiinfrastruktur sentralt. Stipendiaten er eksponert for internasjonale bransjenettverk som foreles på feltet. Et viktig mål for ordningane er gjennomføringsgrad, som for stipendiatar i ordningane er på 80-88 prosent, mot 66 prosent i andre ph.d.-løp, som kan komme av koplinga mellom forskning og behovet i arbeidslivet og at stipendiatane er tett på behova og utfordringane for verksemdene. Ordningane involverer fleire gradsgjevande institusjonar i Noreg, og utanlands, og dekkjer mange fagområde og bransjar i små og mellomstore bedrifter, store konsern og offentlege verksemdar. Det er aukande andel kvinnelege stipendiatar i fleire fagområde. Forskingsrådet følgjer kandidatane enkeltvis og i nettverkssamligar for å styrkje samarbeidet mellom kandidatane og bidra til erfaringsutveksling på tvers av sektorar og fagfelt.

Forskingscenter gir konsentrasjon, kompetanse og samarbeid

Forskingsrådet bruker i aukande grad senterverkemiddelet på område med behov for langsiktig kompetanseløft og forpliktande samspel mellom FoU-aktørar i ulike sektorar. Senter for forskingsbasert innovasjon (SFI) og forskingscenter for miljøvennleg energi (FME) er tildelt i fleire omgangar, og av nyare dato er forskingscenter for klinisk behandling (FKB) og petroleumssenter som alle har kompetanse og innovasjon i næringsliv og forvaltning som sentrale mål. I 2024 vart det kunngjort sentre for transportforskning for betre kunnskapsgrunnlag om teknologi og utslepp i transportsektoren, og sentre for å auke kvalitet og kapasitet i norsk KI-forskning som er viktige for samfunn og næringsliv.

I 2024 vart det lyst ut midlar til nye SFI-ar (SFI-V) som gjennom ein stegvis prosess skal tildelast i 2025. I første trinn vart vel 90 skisser ekspertvurderte og 30 utvald til å delta i den vidare prosessen m.a. basert på forankring hos næringspartnarar på nærings- og samfunnsområde med kompetanse- og innovasjonsbehov. Sluttrapportane frå SFI-III viser at 300 stipendiatar, 1.200 masterstudentar, 20 forskingsinstitusjonar og 140 bedrifter og 24 offentlege verksemdar deltok. Dette gir forskarutdanning, kompetanseutvikling og samarbeid, og bidreg til at kunnskap blir spreidd og nettverk blir utvikla på viktige område for næringsliv og konkurransekraft. SFI'ane melde i 2024 om stor vitskapleg produksjon og 500 innovasjonsresultat som er tekne i bruk hos næringsliv og offentleg sektor. Undervegs vurdering av 22 senter i SFI-IV, som starta under pandemien, viser at 250 deltakande føretak i næringsliv og offentleg sektor finn at dette gir kunnskap i eigen organisasjon, auka samarbeid med forskingsorganisasjonane og at nettverka er av stor verdi. 30 prosent melder at dei i SFI'anes første fase har utvikla nye produkt, prosessar eller tenester og 17 prosent melder om auka konkurransekraft i relevante marknader. Den løpande SFI-porteføljene omfattar mange næringar og har positive effektar mellom anna på klima og miljø, marin og maritim sektor, digital omstilling og helseteknologi.

I 2024 vart det vedteke åtte nye FME-senter, baserte på 21 søknader. Saman med dei løpande FME'ane dekkjer dei nye måla og dei strategiske områda i Energi21-strategien godt. FME'ane som starta i 2016 har levert store forskingsresultat med positiv effekt for private og offentlege partnarar. Med bidrag frå desse FME'ane og eit aktivt vindsenter utarbeider Menon Economics no ei vurdering av effektane av sentra og forskingsfinansiering til prosjekt innan miljøvennleg energi i perioden 2017-2024. Effekstudien og sluttrapportar frå FME'ane blir ferdigstilt våren 2025. Blant dei viktigaste kvalitative verknadene Forskingsrådet erfarer, er bygginga av «senterkultur» på tvers av sektorar og fagtradisjonar, og utdanning av ei stor mengd personell som kan bidra sterkt til å transformere energiindustrien fram mot 2050.

Meir nyskaping og kommersialisering frå forskingsorganisasjonane

Innsatsen til Forskingsrådet for nyskaping og kommersialisering frå offentlege forskingsorganisasjonar er retta mot tidlege fasar i lange utviklingsløp med høg teknologisk risiko, store kapitalbehov og marknadssvikt. Hovudmålet er å utløyse vidare interesse og finansiering frå bedrifter, kapitalaktørar eller verkemiddelapparatet, eller EU. Forskingsrådet støttar verifisering av teknologi, breitt forstått, som vidareutviklar av prosjekta. Det er samarbeid med verkemiddelaktørar og næringslivet i prosjektvurderingane for å bidra til mest mogleg målretta og samanhengande innsatsar.



Foto: Norsk kylling

Framtidas kyllingfôr

Fôrproduksjon med soya står for opp mot 70 prosent av klimaavtrykket til kyllingproduksjon. Soya er rik på protein, men har store kostnader for klimaet. For å redusere klimaavtrykket i kyllingproduksjonen har Norsk kylling forska på korleis dei kan finne alternative proteinkildar. I eit eige forsøksfjøs samanliknar dei ulike fôrblendingar under like forhold for å sjå korleis dei påverkar veksten og helsa til kyllingane.

Frå 2020 til i dag har dei klart å redusere soyainnhaldet i fôret frå 19 til under 10 prosent. Det har dei oppnådd ved å erstatte soya med råvarer som raps og solsikke. Framover testar dei både mjølbiller og fluger i fôret. Målet er å redusere utsleppa frå fôrproduksjonen med 50 prosent innan 2030. Prosjektet fører også til auka kunnskap om korleis vi kan produsere meir av fôret i Noreg og dermed også til korleis vi kan auke sjølvforsyningsgrada vår.

I 2024 viste ei første vurdering av TTO-funksjonstøtta at ordninga har brei institusjonell oppslutning og at det er merksemd rundt moglegheitene og ansvaret for nyskaping i eit breiare spekter av fagmiljø og forskingsorganisasjonar. Det er valt ulike modellar for korleis TTO-funksjonsstøtta blir nytta, tilpassa strukturen og erfaringane deira. For tildelinga for 2025–2026 er det lagt vekt på samarbeid og bruk av kompetanse hos teknologioverføringskontora. Den store tilsøkinga viser at ordninga når fleire forskingsorganisasjonar, høgnar ambisjonar og at teknologioverføringskontora er påkopla. Den positive utviklinga blir også spegla i ein auke i talet på, og kvalitet på, søknader om kvalifiserings- og verifiseringsprosjekt. I 2024 vart det finansiert 80 kvalifiseringsprosjekt, mot 68 i 2023 og 37 i 2022. Det er også fleire søknader om verifiseringsprosjekt, men låg innvilgingsgrad og avslag til mange støtteverdige prosjekt. Forskringsrådet vidareutviklar samarbeidet i verkemiddelapparatet for samhandling, og mot EU, der synergjar mellom kvalifisering og verifiserings- og EUs plug-in-ordning gir forenkla prosess.

Forskningsorganisasjonane rapporterer at nyskappings- og kommersialiseringsinnsatsen utløyer nasjonale og internasjonale offentlege midlar og privat kapital. Eit døme er Spermotile hos UiT som nyleg tok imot EIC Transition på 2,5 mill. euro etter ERC og kvalifiseringsstøtte. Factive AS kjem frå UiS og har med støtte lansert ein KI-basert faktasjekk for kamp mot desinformasjon. Factive AS er eitt av to norske selskap i NATOs innovasjonsprogram DIANA. Den årlege resultatrapporteringa frå forskningsorganisasjonane viser ein kraftig vekst i talet på forskingsbaserte forretningsidéar og patent, noko som er ein positiv indikator for langsiktig verdiskaping. Talet på lisensavtalar og innhenta kapital viser god vekst, trass i utfordrande kapitalmarknad for tidlegfase, noko som viser potensiala i idear og resultat frå forskningsorganisasjonane.

Næringsrelevante forskingsinstitutt

Forskningsinstitutta dekkjer ein stor del av norsk næringsliv og offentlig sektors etterspurnad etter anvend forskning og kunnskap. I 2023 hadde forskningsinstitutt nasjonale FoU-opppdragsinntekter frå privat og offentlig sektor på til saman 3,6 mrd. kroner, og med nasjonale bidragsinntekter frå privat og offentlig sektor (Forskningsrådet ikkje medrekna) er beløpet 5,4 mrd kroner, dvs. 46 prosent av dei totale FoU-inntektene til institutta på ca. 11,9 mrd. kroner. Dette indikerer at institutta er tett på brukarane av forskinga og bruker grunnløyvinga i tråd med formålet. Institutta har samla sett konkurrert seg til 4,7 mrd. kroner frå Horisont Europa, tilsvarande 31 prosent av norsk retur, og er dermed den sektoren som bidreg mest til Noregs deltaking i rammeprogrammet. Institutta er viktige for å trekkje dei norske oppdragsgivarane sine med i EU-prosjekta. Dette blir spegla i at deltaking er særleg stor i samarbeidsprosjekt retta mot meir konkurransedyktig næringsliv og mot store samfunnsutfordringar, der også norsk næringsliv og offentlig sektor har størst deltaking. Retur-EU-ordninga er viktig for å kompensere for noko av gapet mellom EU-finansiering og faktiske kostnader for institutta.

Deltakinga til næringslivet i Horisont Europa

I Horisont Europa har norske bedrifter konkurrert seg til litt meir midlar enn i Horisont 2020, trass i noko svakare tilsøking. Suksessen er aukande utover i programperioden. Det er særleg i søyle 2 Globale utfordringar og konkurransedyktig næringsliv og søyle 3 Innovativt Europa at bedriftene har hatt suksess, med høvesvis 85 og 15 prosent av den norske returen. I søyle 2 er norsk suksess høgst i på klima, energi og mobilitet, følgd av digitalisering, næringsliv og romverksemd. I søyle 3 har norske bedrifter hatt større suksess enn forskningsorganisasjonane. Fleire lovande norske små og mellomstore bedrifter har konkurrert seg til viktige akselerasjons- og skaleringsmidlar, basert på resultat frå m.a. Forskningsrådsstøtta FoU-prosjekt. Ein firedel av midlane i Horisont Europa går til partnarskap, der hovudtyngda er industriretta partnarskap. 40 prosent av midlane frå Horisont Europa til norsk næringsliv kjem frå desse. Berre 3 prosent av midlane til næringslivet kjem frå utlysingar i samfunnsoppdraga (missions).

Returdelen speglar andelen av dei kunngjorde midlane som norsk næringsliv har konkurrert seg til. På aggregert nivå i perioden 2021 til oktober 2024 er returen 0,62 prosent, og aukande i siste år. I 2024 er det til dømes 1,62 prosent retur innanfor Klima, energi og mobilitet, og 1,3 prosent i Innovativt Europa. Halvparten av bedriftene som søkte EU-midlar i 2014-2022 har søkt Forskningsrådet dei seinare åra medan 16 prosent av bedriftene søkte både Forskningsrådet og EU same året første gongen dei søkte midlane. Det kan indikere at nasjonale arenaer er kvalifiserande og mobiliserande, og EUs retta industrisatsingar og skaleringsstøtte er komplementær til nasjonale ordningar og attraktive grunna andre støttesatsar. Retur-EU-ordninga har mykje å seie, og stimulerer til auka deltaking frå næringslivet gjennom deltakinga til forskningsinstitutta og nettverk i Horisont Europa.

Vurdering av måloppnåing: Betre samspel og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljø og næringsliv

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
- Forskringsrådet bidreg til samarbeid og kunnskapsspreiing mellom forskingsorganisasjonar, næringsliv og offentleg sektor. - Sentresatsingar blir tekne i bruk for langsiktig kompetansebygging, og føretak i privat og offentleg sektor ser stor verdi i nettverka og FoU-resultata. - Det er tildelt fleire nærings- og offentleg sektor-ph.d.-ar enn i tidlegare år. - Nyskappings- og kommersialiseringsvirke-midlane når fleire forskingsorganisasjonar og fagfelt.	- Senterordningar bør brukast på fleire samfunns- og næringsområde, og innrettast i tråd med strategiar og utfordringar i privat og offentleg sektor. - Det er stort potensiale for meir nyskaping, radikal innovasjon og ny næringsverksemd i forskingsinstitusjonane, som må følgjast opp med fleksible og samanhengande verkemiddel og rammevilkår. - EUs rammeprogram kan utnyttast betre av norske føretak i privat og offentleg sektor.



Mål 3 Møte store samfunnsutfordringar

Samla vurdering

Målformulering: Eit sentralt mål for forskingspolitikken er kunnskap som gjer oss best mogleg i stand til å møte dei store utfordringane samfunnet står overfor. Forskringsrådet skal finansiere forskning som er nyttig for samfunnet, og for å møte dei store samfunnsutfordringane. Forskringsrådet påverkar kva område/problemstillingar det blir forska på og kor mykje, kvaliteten på forskinga og kompetansen i miljøa, og koplingane i og mellom forskningssystemet og i ulike delar av samfunnet.

Forskringsrådet rapporterer under mål 3 på dei seks tematiske prioriteringane i Langtidsplan for forskning og høgare utdanning. Investeringane Forskringsrådet har i forskings- og innovasjonsprosjekt er viktige og strategiske satsingar. Prosjektporteføljen til Forskringsrådet for å møte store samfunnsutfordringar er forskning av høg kvalitet og relevans. Publikasjonane blir siterte hyppigare enn norsk forskning elles, er i større grad ope tilgjengelege og blir brukte oftare som grunnlag i nasjonale og internasjonale policy-dokument. Norske miljø har også høgt tilslag på konkurranseutsette EU-midlar og gir høg returdel i forhold til Noregs økonomiske innsats. Samfunnsvitskaplege fag utmerkjer seg spesielt i tilslagsandel.

Mange av prosjekta i porteføljen rapporterer om tverrfaglegheit. Andelen av prosjekt med bidrag frå humaniora er framleis for låge og det er sett i gang tiltak for å auke andelen av humanistiske fag i slike prosjekt gjennom nye porteføljeplanar og utlysingar. Det er ein gradvis auka del av samarbeidsprosjekt og færre forskarprosjekt. Dette gjev meir samarbeid med bedrifter, offentleg sektor og andre samfunnsorganisasjonar. Innsatsen til Forskringsrådet i 2024 vart trekt i retning av auka relevans.

Talet på rekrutteringsstillingar er framleis høgt, men noko lågare i 2024. Dette omfattar ph.d.- og postdoktorstipend. Det kjem av primært ei forskyving frå forskarprosjekt til samarbeidsprosjekt, der andelen rekrutteringsstillingar er færre. Forskringsrådet har auka andelen offentleg- og nærings-ph.d.

Næringslivets FoU innsats i innovasjons- og kompetanseprosjekt er på eit høgt nivå. Samfunn-økonomisk analyse (SØA) har innhenta og analysert data frå prosjekt der næringslivet anten er prosjektansvarlege eller er samarbeidspartnarar. Analysane til SØA indikerer at Forskringsrådets investeringar i næringslivet har høg grad av positiv meirverdi for samfunnet og næringslivet, at dei i stor grad bidreg til nye eller forbetra produkt og/eller tenester og at dei har realisert eller har forventa auka avkastning i kommande år. Bedriftene rapporterer at prosjekta også bidreg til kompetansebygging og til å løyse store samfunnsutfordringar, som reduserte klimagassutslepp og betre helse. SØA-rapporten gir eit godt bilete av verknadene på fleire område. Forskringsrådet vil gjennomføre desse analysane sjølv frå 2025.

Forskringsrådet har brei erfaring med å følgje opp ei rekkje nasjonale og internasjonale samfunnsoppdrag, m.a. gjennom drift av sekretariat, partnerskap og operative grupper. I 2024 har det vore stor aktivitet i dei nasjonale Samfunnsoppdraga Berekraftig før og Inkludering av barn og unge og i EU-oppdraga Tilpassing til klimaendringar inkludert samfunnsendring, Kreft, Sunne hav, kyst-område og vassdrag, Klimanøytrale og smarte byar og Jordhelse. Forskringsrådet har oppgåver i Mission Innovations Zero Emission Shipping, Clean Hydrogen og Carbon Dioxide Removal.

Strategisk område: Hav og kyst

Innsatsen til Forskringsrådet fremjar forskning av høg kvalitet og med nytte for å møte utfordringar innanfor havnæringane, klima- og miljøvennleg maritim transport og sikker energiforsyning frå havet. Døme på prioriterte område i 2024 er sameksistens mellom havnæringane, auka verdiskaping gjennom berekraftig forvaltning av havet, energitryggleik for Europa og nullutslepp for internasjonal skipsfart. Noreg har sterke fagmiljø og næringar relatert til desse områda, og høg kapasitet og kvalitet innanfor marin-, maritim- og petroleumsforskning gjer Noreg til eit attraktivt samarbeidsland. Det er ein viktig prioritet for Forskringsrådet å sikre godt samspel mellom nasjonal og internasjonal forskingsinnsats på området, spesielt med EU. Samla sett viser innsatsen at prosjekta støtta av Forskringsrådet innan hav og kyst har høg relevans, kvalitet, tverrfaglegheit og ei stor grad av internasjonalt samarbeid som sikrar auka måloppnåing. For å møte behovet for rask omstilling er det nødvendig med tiltak som sikrar at ny kunnskap blir delt og teken i bruk raskare.

Forskringsrådet investerer i forskning og innovasjon om hav- og kystområde, og prosjekta fremjar kunnskap og samarbeid om hav, klima og miljø, og auka verdiskaping gjennom berekraftig forvaltning av havet, herunder havnæringane, klima- og miljøvennleg maritim transport og sikker energiforsyning frå havet.

I 2024 var den totale innsatsen i Hav og kyst på ca. 1,6 mrd. kroner som fordeler seg på innsatsområda Havteknologi og maritim sektor med 394 mill. kroner, Marine ressursar og havforvaltning 886 mill. kroner og Petroleum og havbotnmineral 389 mill. kroner. Prosjektinnsatsen er ikkje gjensidig utelukkande, det vil seie at innsats på eitt område også kan inngå i samla innsats på andre område.

Den målretta innsatsen innan Hav og Kyst består av 381 forskar-, innovasjons- og kompetanse- og samarbeidsprosjekt. Andelen innovasjonsprosjekt og forskarprosjekt har hatt ein svak nedgang dei siste fem åra, medan andelen kompetanse- og samarbeidsprosjekt har auka. Dette har vore ei vilja utvikling for å fremje meir tverrsektorielt samarbeid mellom FoU-institusjonane, næringsliv og offentleg sektor og styrkje innovasjonsevna deira.

Til prioriteringa Hav og kyst tildelte Forskringsrådet i 2024 330 mill. kroner til 35 Innovasjons- og demonstrasjonsprosjekt i næringslivet, 144 mill. kroner til 12 Samarbeidsprosjekt, 101 mill. kroner til 7 Kompetanseprosjekt for næringslivet og dessutan 85 mill. kroner til 5 Forskarprosjekt. I tillegg har Forskringsrådet bidrege med midlar i fleire internasjonale fellesutlysingar, m.a. samarbeid med Brasil for næringslivet med 13 mill. kroner til 5 prosjekt innan petroleum og fornybar energi; JPI Oceans-utlysingar med 3 mill. kroner til eitt prosjekt innan havbotnmineral og 7 mill. kroner til 2 prosjekt innan

effektar av lys på marine økosystem; og Sustainable Fisheries from Healthy Seas, NordForsk med 10 mill. kroner til 4 prosjekt.

Forsking på havteknologi og maritim innovasjon er i stor grad retta mot grøn skipsfart og smarte skip. Innsatsen inkluderer satsinga Maritim Zero 2050, som har finansiert prosjekt for nullutsleppløysingar for store skip som går over lengre strekningar. Prosjekta engasjerer forskingsmiljø og mange verksemdar i Noreg og internasjonalt, på tvers av heile den maritime verdikjeda. Fleire av bedriftene som deltek i prosjekta tilhøyrer andre næringar, som energi, industri, IKT og teknisk tenesteyting, noko som reflekterer ei tett kopling mellom maritime næringar og andre næringar. Fleire av prosjekta på grøn skipsfart bidreg til låg- og nullutslepp og utforskar ulike typar energibærarar og teknologiar, som elektrifisering/batteri, hydrogen, ammoniakk, avansert biodrivstoff og kjernekraft. I porteføljen er det mange prosjekt innanfor autonomi og digitalisering, inkludert kunstig intelligens. Dette har bidrege til at Noreg er blant dei fremste i verda på autonome skip. Digitaliseringsprosjekta bidreg også til auka effektivitet og konkurransekraft ved produksjon av fartøy og utstyr og til drift av fartøy. Digitalisering og autonomi er også viktig for å mogleggjere reduserte utslepp.

Ny kunnskap om marine bioressursar og havforvaltning skal gi grunnlag for god rådgiving til styresmakter, næring og befolkninga elles, for å sikre ei berekraftig utvikling som varetek både marine artar, økosystem, fiskeri, havbruksnæringa og andre interesser. Noreg har sterke fagmiljø innanfor marin forskning og er eit attraktivt samarbeidsland med stor forskingskapasitet. Prioriterte område innan marin ressursforskning inkluderer berekraftig hausting, verdiskaping frå marine bioressursar, og forskning på naturmangfald og økosystem. I 2024 vart ny kunnskap om marine økosystems struktur og funksjon prioritert, både kystnært og i opne havområde. Sameksistens mellom havnæringane og samanheng mellom klima og miljø, mat og helse var prioriterte område i 2024. Norske fagmiljø er verdsleiarar innan havbruksforskning, kanskje særleg innanfor produksjonsbiologi, fiskehelse og -velferd. Forskringsrådet har sett i gang fleire forskings- og innovasjonsprosjekt på sårproblematikk knytt til velferd og dødelegheit i næringa, og prosjekt på ferskvassfasen til laksen for trivsel i sjø, automatisert velferdsovervaking med avansert datasyn og KI, handtering av havbruksavfall med sirkulærøkonomiske prinsipp og dødelegheita til villakssmolten som følgje av lakselus.

Petroleumsforskninga bidreg til teknologi og kompetanse som gjer næringa meir berekraftig, og som sikrar vidare verdiskaping og bidreg til energitryggleik for Europa. Noreg har ambisiøse mål for reduksjon av klimagassutslepp. Petroleumsnæringa skal redusere klimagassutsleppa sine med 50 prosent innan 2030. OG21 har i 2024 belyst energiomstillinga fram mot 2050. Prosjekta omfattar ulike teknologiområde som t.d. elektrifisering av undervassutstyr, integrering av fornybare energikjelder offshore, og dessutan kraftproduksjon med høgare effektivitet og lågare utslepp av klimagassar. Tre løpande forskningssenter bidreg på ulike måtar i energiomstillinga, ved reduksjon av utslepp frå energi-produksjonen og energieffektivisering, spesielt av reservoardrifta.

Ei ny forskningssatsing innan havbotnmineral startar i 2025 som oppfølging til Stortingets vedtak om opning av areal for mineralverksemd på norsk sokkel, jf. Meld. St. 25 (2022–2023). Det har vore ein forsiktig oppstart av forskninga i 2024, med deltaking i den tredje utlysinga til JPI Oceans på økologiske konsekvensar av mineralutvinning i djuphava. Eit stort internasjonalt prosjekt med norsk deltaking er under oppstart.

Kapasitets- og kompetansebygging

I 2024 finansierte dei målretta prosjekta under Hav og kyst til saman 142 rekrutteringsstillingar, fordelt på 93 doktorgrader og 50 postdoktorprosjekt. Rekrutteringsstillingane gir auka kompetanse til fag- og næringsområde innanfor fleire sektorar og fagområde og bidreg til nytenking. Det har vore ein nedgang i det samla talet på rekrutteringsstillingar frå 2020 til 2024. For å motverke ein vidare negativ trend har Forskringsrådet prioritert prosjekt som finansierer doktorgradsstipendiatar i nokre utlysingar for samarbeidsprosjekt under hav og kyst.



Foto: Shutterstock

Ein uutnytta fiskeressurs på havdjupet

Mesopelagiske artar er organismar som lever på havdjupet, mellom 200 og 1000 meter under overflata. Gruppa består av fisk og artar som maneter, reker, krill og blekksprut.

Forsking anslår at det globalt kan finnast meir enn 10 milliardar tonn av desse artane. Mange av desse kan vere aktuelle som mat for menneske eller som fôr for dyr og oppdrettsfisk. Studiar har vist at fleire av dei mesopelagiske artane er rike på protein, omega 3-feittsyrer, vitamin og viktige mineral. Fordi dei mesopelagiske artane er tilgjengelege i store mengder over heile verda, vil dei kunne vere svaret på mange lokale ernæringsutfordringar. I Nordsjøen er det truleg laksesild som har størst potensiale av dei mesopelagiske artane.

Samarbeid og tverrfaglegheit

Samarbeidspartnarane i prosjekta kjem hovudsakleg frå næringslivet, instituttsektoren, utlandet og universitets- og høgskulesektoren og dei fleste prosjekta har samarbeid på tvers av to eller fleire sektorar. Ein tredel av prosjekta innan hav og kyst rapporterer om tverrfaglegheit mellom fag som teknologi, matematikk og naturvitskap, landbruks- og fiskerifag og samfunnsvitskap.

Forskinskvalitet

Tildelte forskar- og kompetanse- og samarbeidsprosjekt held framleis høg kvalitet i 2024, med snittkarakterar rundt 6 (av maksimalt 7) på forskingskvalitet og innovasjon. På relevans for tema og prioriteringane til utlysingane skårar prosjekta også høgt med karakter over 6. Samla gir dette er eit svært godt utgangspunkt for ny kunnskap, innovasjon og positive samfunnseffektar. I perioden 2019-2023 er 10 prosent av publikasjonane finansierte gjennom den målretta innsatsen, siterte i policy-dokument produsert av m.a. EU, UNEP (FNs miljøprogram) og regjeringa.

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

Norsk hav- og kystportefølje tilhøyrer først og fremst Klima, energi og mobilitet (klyngje 5) og Mat, bioøkonomi, naturressursar, landbruk og miljø (klyngje 6) i Horisont Europa. Porteføljen i EU er stor og har svært god kvalitet, og kan mellom anna vise til fleire gode resultat. Returdelen frå klyngje 6 på området sjø, hav og vatn er over 12,2 prosent så langt i programperioden, mot ein gjennomsnittleg returdel totalt i klyngje seks på 4,1 prosent. Returandelen på dei målretta maritime utlysingane under klyngje 5 er på 19 prosent så langt i perioden, mot ein gjennomsnittleg returandel på 4,5 prosent totalt i klyngje fem. I Samfunnsoppdraget Sunne hav og vatn er returandelen 6,9 prosent. Heile 16 av dei 19 prosjekta frå den første utlysinga i EU-partnerskapet "Sustainable Blue Economy" (SBEP) har

prosjektdeltakarar frå norske institusjonar. I tillegg har norske miljø hatt stor innverknad og delteke i nesten tre firedelar av finansierte prosjekt i BlueBio (Era-nett) som vart avslutta i 2024.

Forskringsrådet's Havsekretariat, i utlysingsamarbeid med FN's Havforskingstiår, godkjende 21 prosjekt i 2024, noko som meir enn dobla talet på norske prosjekt i Havforskingstiåret. Forskringsrådet har bilaterale forskingssamarbeidsavtalar, mellom anna innanfor maritim med hamnestyresmaktene i Singapore (Maritime and Port Authority of Singapore) og petroleum og miljøvennleg energi med Brasil (Finep). Sistnemnde hadde fellesutlysing i 2024. Forskringsrådet har også administrativt ansvar for det internasjonale initiativet Zero-Emission Shipping Mission (ZESM) under Mission Innovation. I 2024 hadde Noreg formannskapet i ZESM.

Vurdering av måloppnåing: Hav og kyst

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
- Forskringsrådet har bidrege til at norske fagmiljø oppnår høg retur i EU og i andre internasjonale utlysingar. - Forskringsrådet er deltakar i internasjonale nettverk som opnar for at norske forskarar får etablert og vidareutvikla nettverka sine. - Forskringsrådet's har bidrege til kunnskap for ei meir berekraftig forvaltning av hav og kyst, og til verdiskaping i næringane. - Havsekretariatet til Forskringsrådet har, gjennom eit samarbeid med FN's havforskingstiår, godkjent 21 nye prosjekt, noko som meir enn dobla talet på norske prosjekt i tiåret. - Prioriteringa til Forskringsrådet av digitalisering har gitt konkurransekraft og ført til at Noreg er langt framme på autonome skip. - Satsinga Maritime Zero 2050 mogleggjer nullutslepp for store skip. - Petroleumsforskinga bidreg til reduksjon av klimagassutslepp på norsk sokkel gjennom ny teknologi og auka kompetanse.	- Forsking om berekraftig fôr og betre fiskehelse og -velferd er svært viktig for ei berekraftig havbruksnæring. - Forsking på dødelegheita til villakssmolten som følgje av lakselus, vil vere viktig både for villaksforvaltninga og forvaltninga av lakseoppdrettsnæringa. - Høg kapasitet og kvalitet innanfor marin-, maritim- og petroleumsforsking gjer Noreg til eit attraktivt samarbeidsland. - Teknologistrategien OG21 peikar på dei viktigaste løysingane for at petroleumsaktiviteten på norsk sokkel skal nå 2050-måla om eit lågutsleppssamfunn. - FN's ambisjon om nullutslepp for internasjonal skipsfart vil føre til næringsmoglegheiter for norsk maritim sektor. - Bruk av kunstig intelligens i maritim sektor vil i aukande grad bidra til innovasjon og verdiskaping i maritim sektor. - Det er framleis behov for meir forsking om sunne hav, kystområde og fjordar.

Strategisk område: Helse

Helseforskningsprosjekt lykkast godt på dei fleste tematiske, breie utlysingane. Dette gjeld like mykje fri prosjektstøtte, senterordningane og kommersialisering, som innovasjonsprosjekt for næringslivet (IPN). Det siste året er forskingsinnsatsen for å bidra til ei berekraftig utvikling av helse- og omsorgstenestene komme høgt på dagsordenen. Dette er spegla i fleire utlysingar og heilt sentralt er behovet for å kunne levere gode tenester med færre personar. Helsepersonellkrisa er no krevjande i heile landet og kan ikkje åleine løysast ved å tilsetje fleire. Gjennom året har KI vorte ein integrert del av helseforskinga. Vi ser no at resultata av fleire års forskning i UH-sektor, institutta og næringslivet blir teke i bruk. For å handtere dagens og framtidige samfunnsutfordringar er det viktig å ha fokus på FoUol i heile verdikjeda. Transdisiplinær- og tverrfaglegheit må integrerast i prosjekta. For å lykkast blir det sett i verk tiltak som vil bidra til å auke humanistisk forskning på helseområdet. Førebygging og redusering av ulikskap i helse har vorte viktigare gjennom 2024 og det er tydeleg at det er behov for å forsterke forskingsinnsatsen på folkehelseiltak, forskning som femnar problemstillingar på tvers av tenestenivå, implementeringsforskning og ulikskap i helse. Det er viktig å halde oppe ambisjonar om å bidra til den internasjonale forskingsfronten der norsk helseforskning allereie har høgt volum og er fagleg sterk (t.d. kreft, immunologi og nevro/mental helse). Helsenæringa er i vekst, men biletet er samansett då nokre område har hatt eit krevjande år med enkelte skuffande kliniske resultat, medan andre har hatt ei positiv utvikling. Vidare er det for få bedrifter som etablerer produksjon i Noreg. For auka verdiskaping er produksjon viktig og vi har på oppdrag frå NFD, saman med IN og SIVA, kartlagt kva som kan gjerast for å få meir produksjon lagt til Noreg. Vi forventar at resultata av fagevaluering av medisin og helsefag, som snart blir presentert, vil bidra til å setje ytterlegare fart og retning på helseforskningsområdet.

Helseporteføljen til Forskringsrådet skal bidra til å nå måla i prioriteringsområdet helse i langtidsplan for forskning og høgare utdanning. Innsatsen skal fremje tiltak innan forskning og høgare utdanning som bidreg til betre føresetnader for å lykkast med helse- og omsorgsutfordringane. Dette er eit arbeid som krev kontinuerleg høg innsats over tid. Helseporteføljen blir finansiert i hovudsak av Kunnskapsdepartementet (KD), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). I 2024 var den totale innsatsen på ca. 1,46 mrd. kroner.

Den målretta porteføljen består av 117 forskarprosjekt, 25 innovasjonsprosjekt i offentlig sektor, åtte pilotar og 62 kompetanse- og samarbeidsprosjekt, til saman 212, same talet totalt som i 2020 og ned frå toppåret 2021 (256). Det har vore ei særleg dreining frå forskarprosjekt til kompetanse- og samarbeidsprosjekt i perioden grunna behov for sektorsamarbeid for å løyse ei rekkje utfordringar.

Innanfor prioriteringa Helse tildelte Forskringsrådet i 2024 midlar til ti prosjekt til forskning og innovasjon for berekraftige helse- og omsorgstenester i kommunane, på til saman 150 mill. kroner. Det vart søkt om totalt 1,7 mrd. kroner fordelt på 113 prosjekt med deltaking frå 159 kommunar. Av dei 10 innvilga prosjekta var eitt prosjekt mogleggjort med midlar frå Kreftforeininga. Det er innvilga 16 prosjekt innanfor fri prosjektstøtte til medisin og helseforskning, tilsvarande 171 mill. kroner. Det er også gitt tildeling til 24 forprosjekt av 74 innsende pilot-helsesøknader. Det er berre dei 24 forprosjekta som har høve til å søkje hovudprosjekt i 2025.

Kapasitets- og kompetansebygging

Forskingssentera for klinisk behandling (FKB), Neuro-SysMed, MATRIX, REIMEDY og NorHead, markerer seg godt internasjonalt og resultat frå desse sentera har vist seg å vere viktige i retningslinjearbeid og endring av klinisk praksis. Sentra for omsorgsforskning er viktige for å styrkje forskings- og utviklingsarbeidet knytt til omsorgstenestene og eldres helse og levkår, med spesielt vekt på demens. Miljøstøtteordningane spesifikt innretta mot t.d. mental helse, ikkje-smittsame folkesjukdommar og sosial ulikskap i helse bidreg til kapasitetsbygging, som igjen vil bidra til auka kvalitet på forskinga. To andre viktige ordningar med stor helserelevans er sentra for framifrå forskning (SFF) (t.d. BCEPS, CRESCO og PRIMA) og sentra for framifrå innovasjon (SFI) (t.d. Forhelse og ProCardio).



Musikk for eit betre liv med demens

Forslingsprosjektet HOMESIDE har undersøkt effekten av musikk for personar med demens som bur heime med ein partner, ein familiemedlem eller ein annan nær person som gir dei omsorg.

Først kartla forskarane musikkpreferansane til kvar enkelt person med demens for å sikre at musikken var meningsfull. Deretter lærte omsorgspersonane, gjennom opplæring av musikkterapeutar og ergoterapeutar, korleis dei kunne bruke musikk i kvardagen.

Omsorgspersonane rapporterte om ein rask positiv effekt hos personen med demens ved aktiv deltaking i musikkaktivitetar. Å gjere musikk aktivt, til dømes ved å syngje, spele instrument eller bevege seg til musikk, auka sjansane for fleire positive effektar enn ved å berre lytte til musikk. Det vart ikkje observert noka forverring av symptom hos deltakarane i musikkgruppa, noko som i seg sjølv blir rekna som eit godt resultat når det handlar om demens.

Forskarane i HOMESIDE, som også deltok i NRKs populære TV-serie Demenscoret, har vore aktive i media og skapt nytt engasjement og auka forståing for musikk og demens.

Helseporteføljen omfattar 100 ph.d.-stipendiatar (årsverk) og 60 postdoktorstipendiatar (årsverk). Det er ein liten nedgang samanlikna med tal for åra 2020 til 2023. I 2021 og 2022 vart det høvesvis registrert 132 og 130 doktorgradsstipendiatar, og 83 og 91 postdoktorgradsstipendiatar, som er det høgast tal registrerte stipendiatar i perioden 2020-2024. Det er viktig å halde oppe eit stabilt nivå på talet rekrutteringsstipendiatar mellom anna fordi gjennomføringstida er lang.

Samarbeid og tverrfaglegheit

Prosjektsamarbeid mellom forskingsmiljø og andre aktørar utanfor UoH-sektoren er heilt essensielt for å skaffe god og nødvendig kunnskap tidsnok for å handtere framtidens helse- og omsorgsutfordringar. Utlysinga forskning og innovasjon for berekraftig helse- og omsorgstenester i kommunane, og etablering av Kommunanes samarbeidsarena for forskning (KSF), er gode døme på satsingar som bidreg til auka kunnskap og samarbeid mellom og innanfor sektorane. Det er ein nedgang i talet på prosjektinggåingar frå 2023 til 2024 (frå 344 til 316) som fører til nedgang i talet på samarbeidspartnarar (frå 300 til 272, total alle sektorar). Det er berre talet på samarbeidspartnarar frå næringslivet som har hatt ein auke frå 43 til 46 samarbeidspartnarar i 2024. Noreg har samarbeidspartnarar frå 30 land (mot 32 land i 2023). Det er flest registrerte samarbeidspartnarar frå Storbritannia (frå 56 til 46), Sverige (frå 51 til 45), Danmark (frå 45 til 38), USA (frå 39 til 33), Tyskland (frå 36 til 33) og Nederland (frå 31 til 27). For alle dei nemnde landa er det ein liten nedgang i talet på samarbeidspartnarar per land samanlikna med 2023.

Forskingskvalitet

Karaktersnittet (gjennomsnitt) for vurdering av forskarprosjekt (FP) ligg i 2024 på same nivå eller høgare for tre av dei fire vurderingskriteria samanlikna med 2023. Dei fire gjennomsnittskarakterane er for alle kriterier over 6,0, noko dei ikkje var i 2023. For kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP) ligg karaktersnittet noko høgare for tre av fire vurderingskriterium samanlikna med 2023. Gjennomsnittskarakterar for FP-prosjekt ligg noko høgare enn gjennomsnittskarakterar for KSP-prosjekt, noko som er som venta. Karaktersnittet for innovasjonsprosjekt (IP) i 2024 ligg på eit høgare nivå for alle vurderingskriteria samanlikna med 2022 og 2023.

Talet på publikasjonar innanfor medisin og helsefag har hatt ei positiv utvikling dei siste fem åra (2019-2023) med ein topp i 2022. Totalt er det for helse (alle fagområde) registrert 527 publikasjonar i 2023 samanlikna med 558 publikasjonar i toppåret 2022. Klinisk medisin og livsvitskap er det området der det er registrert flest publikasjonar i 2023 med 453 publikasjonar. Deretter følgjer samfunnsfag med 56 publikasjonar. For desse områda vart det registrert 471 og 65 publikasjonar i 2022.

For helse er 95 prosent av alle publikasjonar ope tilgjengelege publikasjonar, noko som blir rekna som svært bra. Til samanlikning ligg norsk forskning generelt på 82 prosent. Siteringsindeksen, som indikerer vitskapleg gjennomslag, ligg på 1,5 i 2023, som er det nest lågast registrert i perioden 2019-2023 (toppregistrering på 2,1 i 2022). Norsk forskning ligg generelt på 1,3. Andelen publiserte publikasjonar blant dei 10 prosent mest siterte i sitt fagfelt i same publikasjonsår ligg på 19 prosent i 2023, som er over gjennomsnittet for alle land (10 prosent), men er noko lågare enn 26 prosent som vart registrert i 2019. Norsk forskning generelt ligg på 12 prosent.

Helse er blant dei tematiske områda med størst andel dokumentert policyrelevans (10 prosent), men det er likevel lågt og bør styrkjast framover. Fire av 398 publikasjonar som er siterte i policydokument under temaet helse er blant dei 1 prosent mest siterte policypublikasjonane (12 siteringar eller meir) registrert i perioden 2019-2023. 25 publikasjonar er blant dei 5 prosent mest siterte policypublikasjonane (seks siteringar eller meir). Folkehelse, miljø og arbeidshelse, psykiatri og mental helse, helsepolicy og medisin er område med hyppigast siterte publikasjonar etter tidsskriftfag.

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

Helse er eit av dei prioriterte områda i Horisont Europa med helseklyngja (søyle 2), «Globale utfordringar og konkurransedyktig næringsliv» og eit dedikert samfunnsoppdrag på kreft. Per oktober 2024 har norske aktørar henta heim 242 mill. euro, noko som svarer til 5,5 % av alle midla i helseklyngja og samfunnsoppdraget på kreft (totalt 114 prosjekt). Suksessraten til Noreg i talet på innvilga søknader er på 35 prosent mot gjennomsnitt for alle land på 24 prosent. Norskbaserte CEPI har fått innvilga totalt 140 mill. euro frå Horisont Europa til medfinansiering til internasjonale vaksineutviklingsprosjekt. Norsk returdel utan CEPI er på 2,4 prosent, eit nivå som er uendra frå i fjor, men betrakteleg høgare enn for Horisont 2020 (1,7 prosent). Ein stor del av midlane frå helseklyngja blir kanaliserte gjennom partnerskap:

- I 2024 lyste Forskringsrådet ut ca. 93 mill. kroner (8 mill. euro) gjennom partnerskapa THCS, ERA4health, EP PERMED, JPND, ERA NEURON, JPI AMR og TRANSCAN. Gjennom desse utlysingane er det så langt innvilga 20 prosjekt med norsk deltaking.
- Partnerskapen ERDERA starta opp i 2024 og har si første utlysing første kvartal 2025.
- JPI HDHL er vidareført i 2024.

Forskringsrådets NCP er mobiliserer til Horisont Europa og gjennom partnerskapa. I 2024 har det m.a. vore arrangert eit nordisk webinar for partnerskapen Innovative health initiative (IHI), eit nasjonalt webinar om ERA4health og fleire workshop i regi av Cancer Mission Hub Norway der Forskringsrådet er ein aktiv deltakar.

Vurdering av måloppnåing: Helse

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Konkurransesarenaene gir høg kvalitet og legg grunnlaget for omstilling i helsesektoren, innovasjon og næringsutvikling. • Tiltaka koplar forskingsorganisasjonar, helsesektoren og helsenæringa i forpliktande samarbeid. • Samarbeid i heile verdikjeda sikrar innsats på område som er relevante for helse- og omsorgstenestene og kortar ned tida til kunnskap blir teken i bruk. • Forskringsrådet har særleg bidrege til mobilisering av kommunar til helseforskning. • EU-arbeidet er solid og norske forskarar i både FoU-organisasjonar og bedrifter lykkast godt i EU-programma og partnerskapa, og søknader med norske partnerar gjer det betre enn gjennomsnittet for alle land.	• Det er god utvikling i å få ein velfungerande infrastruktur og logistikk for forskning på helsedata, men potensialet er ikkje teke ut. • Samarbeid langs verdikjeda er god, men det tek framleis for lang tid å setje kunnskap i bruk og få skalering i t.d. kommunar og for oppstartsbedrifter. • For få helsenæringsbedrifter etablerer produksjon i Noreg og vi mistar dermed eit stort verdiskapingspotensial. • Offentleg sektor er for lite aktive i internasjonale utlysingar.

Strategisk område: Klima, miljø og energi

Mange piler peikar i rett retning på det strategiske området Klima, miljø og energi i form av høg vitskapleg produksjon, auka tilgjengelegheit, utbreidd bruk av resultata i næringsliv og policy-utvikling, brei involvering og svært sterk oppnåing på EUs konkurransearenaer. Måloppnåinga for Forskringsrådet på KME-feltet er isolert sett god. Den geopolitiske vendinga gjer at gjennomslagskrafta for forskinga kan bli utfordra av enklare og meir kortsiktige løysingar. Polarisering gir eit desto viktigare behov for forskning. Forskringsrådet vil halde fram med å bidra til at forskingsmiljøa og resultata vi har bidrege til å byggje opp er synlege i offentlegheita og tilgjengelege for avgjerdstakarar framover. Samtidig vil vi halde fram med å respondere raskt på akutte behov.

Noreg skal bli eit lågutsleppssamfunn innan 2050. Forskringsrådet fremjar kunnskap og teknologi for å handtere klimaendringar, tap av naturmangfald, arealutfordringar, miljøgifter og omstilling til fornybar energi. Utfordringane er komplekse og løysingar krev ein internasjonal, tverrfagleg, tverrsektoriell, målretta og heilskapleg forskings- og innovasjonsinnsats.

I 2024 var den totale innsatsen på ca. 4,3 mrd. kroner som fordeler seg på innsatsområda Bioøkonomi med 1.094 mill. kroner, Berekraftige byregionar og transportsystem med 458 mill. kroner, Klima, polar og miljø med 1.351 mill. kroner, og Miljøvennleg energi og lågutsleppsløysingar med 2.013 mill. kroner. Prosjektinnsatsen er ikkje gjensidig utelukkande, det vil seie at innsats på eitt område også kan inngå i samla innsats på andre område.

Prosjektporteføljen på KME-området består av 134 forskarprosjekt, 202 innovasjonsprosjekt (kor 14 i offentlig sektor) og høvesvis 100 og 155 kompetanse- og samarbeidsprosjekt, til saman 616 prosjekt, noko færre totalt enn i 2023 og ned frå 730 i 2020. Dette kjem primært av nedgang i talet på forskarprosjekt. I staden har vi auka talet på samarbeidsprosjekt dei seinaste åra, som er meir utfordringsdrivne og stimulerer til samarbeid og relevans utanfor forskingsorganisasjonane.

I 2024 tildelte Forskingsrådet store midlar på KME-området, herunder 1,28 mrd. kroner til 8 forskningssenter for miljøvennleg energi, 243 mill. kroner til innovasjonsprosjekt i næringslivet, 418,5 mill. kroner til samarbeidsprosjekt for møte utfordringar i samfunn og næringsliv, 180 mill. kroner til kompetansebyggjande prosjekt for næringslivet, 272,5 mill. kroner til forskarprosjekt og 29 mill. kroner til 4 Pilot-E-prosjekt i samarbeid med Enova og Innovasjon Noreg.

Innan Bioøkonomi kom samfunnsoppdraget berekraftig fôr ordentleg i gang og Forskingsrådet er vertskap for sekretariatet. Parallelt med sekretariatsarbeidet lyste Forskingsrådet ut FoU-midlar for å støtte oppunder samfunnsoppdraget, herunder kunnskapsoppsummeringar. Innanfor bioteknologi valde Forskingsrådet i 2024 å rette søkjelyset mot prosjekt som støttar opp om industriell bioteknologi. Dei europeiske partnerskapa er i god drift og vi ser at dei er ein god arena for internasjonal forskning og vil styrkje norsk og europeisk bioøkonomi.

Forskingsrådet har sett i gang ei nasjonal satsing på utvikling av kunnskap om samanhengane mellom mat, miljø, folkehelse og klima. I eit av prosjekta skal ein samarbeide med unge menneske for å trekkje vekslar på deira eiga innsikt og erfaringar frå besteforeldregenerasjonen for å skape eit sunt, berekraftig og tilgjengeleg «Next Generation Nordic Diet» (NextGenDiet).

Satsinga til Forskingsrådet på berekraftige byregionar er samla under Horisont Europa partnerskapen «Driving Urban Transitions to a sustainable future», som dekkjer både berekraftig mobilitet, miljøvennlege energidistrikt og sirkulær urban økonomi. Forutan løyvinga av 4 pilot-T-prosjekt innanfor berekraftige transportsystem, fekk Forskingsrådet i 2024 oppdrag frå Samferdselsdepartementet å lyse ut tre forskningssenter for miljøvennleg og heilskapleg transportplanlegging.

I klima, polar og miljø vart det tildelt midlar til den norske infrastrukturen for jordsystemmodellering NorESM (INES2), og ei avgrensa støtte til drift av den norske noden til Integrated Carbon Observation System (ICOS) dei neste 3 åra. Desse er heilt avgjerande for norsk klimaforskning og dei internasjonale bidraga våre til felles grunnleggjande forståing av klimasystemet og til kunnskapsgrunnlag for politikkutforming av utslippsmål og tilpassing. For å støtte opp under infrastrukturane er det tildelt midlar til to store, tverrfaglege forskingsprosjekt innanfor jordsystemmodellering og karbonsyklusen i Noreg. Supplert med fleire prosjekt på ulike tema innanfor biologisk karbonfangst, klima-, skog og jordbruk og jordsystemforskning både i Fastlands-Noreg og i polare område, meiner vi dette er eit solid løft for klimasystemforskninga i Noreg.

Forskingsrådet har kunngjort temaet "Areal under press" i dei fem etterfølgjande åra i perioden 2020-2024, med ei samla tildeling på 700 mill. kroner. Denne kontinuerlege satsinga viser ei sterk forplikting og eit stort samfunnsbehov til å adressere kritiske utfordringar knytte til arealbruk. I 2024 vart det levert to komplementerende kunnskapsoppsummeringar på temaet for å avdekkje vidare kunnskapsbehov. Det vart vedteke å samle innsatsen i eitt senter for berekraftig natur- og arealbruk, med utlysing planlagd i 2025, for å styrkje Noregs evne til ei meir berekraftig arealforvaltning.

På oppdrag frå Klima- og miljødepartementet sette Forskingsrådet ned eit vitenskapleg panel for å evaluere Noregs fagsystem for økologisk tilstand. Panelet har levert rapporten om dei vitenskaplege styrkane og svakheitene ved to metodar som blir brukte for å vurdere økologisk tilstand og gitt tilrådingar for vegen vidare.

Nansen Legacy-prosjektet vart avslutta i 2024. Dette er ei satsing over sju år med deltaking frå 10 nasjonale institusjonar og 300 forskarar. Dette har gitt eit omfattande kunnskapsgrunnlag for det



Den skjulte naturen

Artsdatabanken anslår at det finst over 70.000 artar i Noreg. Om dei aller fleste av desse artane veit vi veldig lite. Vi veit ikkje eigentleg kvar dei er å finne, langt mindre kva rolle dei spelar i økosystema.

For å kunne gi eit betre kunnskapsgrunnlag for forvaltning og vern av naturmangfaldet i Noreg, har forskarane i prosjektet ECOMAP utvikla ein serie detaljerte, nedskalerte kart som kan gi betre oversikt over naturen vi har, også i område som ikkje er detaljkartlagde. Ved å samanlikne kart på ulike måtar gir ECOMAP oversikt over kva område som er spesielt viktige for sjeldne eller raudlista artar og naturtypar, og kva område som er sårbare for invasjon av framande artar.

For at karta skal ha størst mogleg effekt skal dei gjerast tilgjengelege og brukarvennlege. Dei skal integrerast i offentlege databasar og kartportalar, og det skal utviklast interaktive verktøy som lèt folk flest utforske og bruke dataa til spesifikke formål. Samarbeid med Miljødirektoratet og andre nøkkelinstitusjonar sikrar at karta og tilhøyrande modellar blir integrerte delar av det nasjonale forvaltningssystemet for naturressursar.

nordlege Barentshavet og det tilstøytane Polhavet. Totalt 18 ph.d., 35 mastar og 54 postdoktor-kandidatar har fullført avhandlingane sine i prosjektet.

Innan miljøvennleg energi og lågutsleppsløysingar markerte 2024 slutten for dei teknologiretta Forskingssentera for miljøvennleg energi (FME) som vart starta opp i 2016. Blant dei viktigaste kvalitative verknadene som vi har sett gjennom oppfølginga av sentera, er bygginga av «senterkultur» på tvers av sektorar og fagtradisjonar, og utdanning av ei stor mengd reelt tverrfagleg personell som kan bidra stort til å transformere energiindustrien fram mot 2050. 2024 markerte også byrjinga på åtte nye FME-senter innan viktige strategiske område.

Energieffektivisering i bygg og industri er sentralt for å nå klimamål, redusere straumrekningane til innbyggjarane og auke norsk næringslivs konkurransekraft. Sjølv med to FME-søknader innan tematikken – som rett nok ikkje nådde opp i konkurransen om finansiering – og at det har vore eit prioritert område, ser vi ein nedgang i talet på søknader på feltet. Mobiliseringstiltak vil gjennomførast.

Kapasitets- og kompetansebygging

KME-porteføljen til Forskingsrådet er ei viktig satsing for nasjonal kompetansebygging med 222 doktorgradsårverk og 80 postdoktorårverk per 2024. Nedgangen for doktorgrader har flata ut, men er venta å stige igjen med oppstarten av nye senter. Talet på postdoktorar har halde fram med å falle i 2024. Vi prioriterer doktorgradsutdanningar og andelen forskarprosjekt der postdoktorar har vore viktig arbeidskraft har gått ned.

Samarbeid og tverrfaglegheit

Det er minst éin samarbeidspartnar frå næringsliv og/eller offentleg sektor i 97,5 prosent av prosjekta i KME-porteføljen. Det er solid innslag av tverrfaglegheit i prosjekta, ved at over 1/3 av prosjekta rapporterer om involvering av meir enn eitt fag. At det berre er innslag av humaniora i 23 prosjekt er likevel for lågt, og som følgje av det vert humaniora lyfta tydelegare fram i mange utlysingar med frist i mars 2025.

Forskingskvalitet

Sjølv om trenden ikkje er eintydig, kan ein spore ein liten nedgang i forskingskvalitet på kompetanse- og samarbeidsprosjekta. Dette kan henge saman med den auka andelen samarbeidsprosjekt, som ikkje stiller krav til medfinansiering frå industrien, men gir breiare deltaking og auka samarbeid på tvers av sektorar.

Prosjekta i KME-porteføljen gir ein indikasjon på eitt aspekt av meirverdien av Forskingsrådets virke ved at han utmerker seg med positive forteikn på ei rekkje indikatorar for publisering samanlikna med anna norsk forskning i perioden 2019-2023. I snitt for 2020-2023 var andelen opne publiseringar 84 prosent (90 prosent i 2023) mot 76 prosent elles. Publiseringar blir siterte hyppigare (1,47) enn annan forskning (1,38), der samfunnsvitskapen gjer det særleg godt (2,35 mot 1,36). Det er også ein større del publikasjonar frå KME-prosjekt blant dei 10 prosent mest siterte arbeida (18 mot 13 prosent). Av 776 KME-finansierte publikasjonar som er siterte i nasjonale og internasjonale policy-dokument, er 36 blant dei 5 prosent mest siterte i den internasjonale databasen Overton.

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

Forskarar tilknytt norske institusjonar og bedrifter, offentlege føretak/etatar og organisasjonar har hevda seg svært godt i Horisont Europa frå januar 2021 til hausten 2024. Resultata frå klyngje 5 og 6 der klima, miljø, energi, bioøkonomi og sirkulærøkonomi inngår viser returandelar på høvesvis 4,5 og 4,1 prosent. Det store gjennomslaget legg press på den norske finansieringa og føreseielegheit omkring dette er ei viktig utfordring framover. Fram til no har norske miljø teke imot 525,2 mill. Euro (ca. 6,2 mrd. kroner) til prosjekt innan KME. I tillegg til å vere ei stor finansieringskjelde, gir EU-finansierte prosjekt norske Fol-miljø tilgang til fagleg spisskompetanse, talent, avansert teknologi og infrastruktur og nettverk. Dei opnar for nye marknader og kan styrkje konkurransekrafta. Nasjonal Fol-innsats er sentral for å kvalifisere norske aktørar til konkurransen på EU-arenaen og for å dekkje særeigne norske behov innanfor KME.

Horisont Europa:

- Driving Urban Transitions-utlysinga vart styrkt frå 31 mill. til 45 mill. kroner.
- I Biodiversa+ vart norske partnarar tildelte 23,5 mill. kroner. og meir enn 5 mill. kroner. blir betalt av EU. Norske aktørar deltek i åtte prosjekt og leier to av desse.
- I Partnerskapet Water4all er norske partnarar tildelte 15,9 mill. kroner. Sju norske partnarar deltek i seks av desse, og eitt blir leia av ein nordmann.
- I Circular Biobased Europe-Joint Undertaking (CBE-JU)-partnarskapen med totalbudsjett på 2 mrd. euro har norske aktørar så langt teke imot 16 mill. euro, som er ein returdel på 4,8 prosent.
- I Clean Energy Transition Partnership (CETP) deltek norske partnarar i 10 av 62 prosjekt. Finansieringa frå Forskingsrådet til norske aktørar er cirka 75 mill. kroner.
- I Sustainable Blue Economy Partnership koordinerer norske forskarar 8 av 19 prosjekt og deltek i 16. Finansieringa til norske søkjarar var 30 mill. kroner.

- I AGROECOLOGY er norske aktørar involverte i fem av 19 finansierte prosjekt, der to har norsk koordinator. Finansieringa til norske aktørar er 22 mill. kroner.

Anna:

- Belmont Forum Tropical Forests utlysing hadde skissefrist i november 2024, med godt søknad-tilfang frå norske miljø. Innsatsen til Forskingsrådet er 10 mill. kroner.
- I Belmont Forum Climate, Environment and Health II deltek tre norske partnarar. Finansieringa frå Forskingsrådet er ca. 14 mill. kroner.
- Utlysingssamarbeidet mellom brasilianske FINEP og Forskingsrådet forankra i Panorama-strategien og MOU av 2013 resulterte i to nye prosjekt innan miljøvennleg energi.
- NordForsk utlysinga «Sustainable Development of the Arctic» hadde søknadsfrist november 2024. 35 søknader blir vurderte, og tildeling er mars 2025. Forskingsrådet bidreg med 45 mill. kroner.
- EU-PolarNet2 (CSA-prosjekt) vart avslutta ved utgangen av 2024 etter 9 år, og har bidrege til effektiv koordinering av Europeisk polarforskning, ny kunnskap om korleis polarforskninga er organisert og finansiert i Europa, og gitt ei rekkje råd om forskingsprioriteringar til EU og nasjonale forskingsråd, noko som også har resultert i mange relevante utlysingar under Horisont Europa. Forskingsrådet har representert norsk polarforskning i arbeidet.

Vurdering av måloppnåing: Klima, miljø og energi

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Auka andel samarbeidsprosjekt gir breiare involvering og større relevans. • Norsk klimasystemforskning har fått eit løft. • Det er samarbeid på tvers av sektorar i 97,5 prosent av prosjekta. • Klima-, miljø-, og energiforskning finansierte av Forskingsrådet er opnarar og blir siterte oftare enn gjennomsnittet. • Norske aktørar har henta heim ca. 525 mill. euro gjennom Horisont Europa.	• Fleire søknader innan energieffektivisering i bygg og industri er ønskelege. • Auka kostnader per stipendiat kan redusere talet. • Grep er teke for å for styrkje innslaget av humaniora. • Kunnskap blir utfordra av kortsiktige løysingar. • Det trengs tilstrekkeleg og føreseieleg finansiering av Horisont Europa-partnarskap.

Strategisk område: Mogleggjerande og industrielle teknologiar

Forskingsrådet bidreg til å byggje eit solid nasjonalt kunnskapsfundament med gode internasjonale koplingar innretta mot å møte sentrale samfunnsutfordringar gjennom teknologiutvikling som mogleggjer innovasjon, berekraftig omstilling, tryggleik og demokratisk samfunnsutvikling. Den målretta MT-forskninga er attraktiv for breidda av næringsliv, offentleg sektor, styresmakter og forsvarssektoren, den har svært høg kvalitet og stort innovasjons- og transformasjonspotensial. Valet av verkemiddel som koplar FoU-sektorane har mobilisert heilt nye tverrfaglege og tverrsektorielle samarbeids-konstellasjonar, bidrege til meir ansvarleg teknologiutvikling, auka kunnskaps- og kompetanseflyten i systemet, sikra relevansen til nye teknologiar og sett fart på implementeringa av KI og annan digital teknologi. Ei stor utfordring i arbeidslivet er framleis det udekte behovet for IKT-stipendiatar og forskarar som kan tryggleiksklarerast. I lys av den geopolitiske situasjonen burde ein større del av den målretta innsatsen vore retta mot digital tryggleik. Forskingsrådets vurdering er at IKT-utlysinga med løpande søknadsfrist, som opna i 2024, vil bidra til dette og gjere teknologi tryggare for alle.

Mogleggjerande og industrielle teknologiar (MT) blir kjenneteikna ved at dei kvar for seg og saman har potensial til å drive fram radikale innovasjonar, omstilling og store samfunnsendingar. Forskingsrådet investerer i MT-utvikling, -kompetanse og -kunnskap som Noreg treng og vil trenge for å bidra til berekraftig og demokratisk samfunnsutvikling og nødvendig omstilling i næringsliv, offentleg sektor og resten av samfunnet. I 2024 vedtok Forskingsrådet ein ny porteføljeplan for mogleggjerande

teknologiar som både bidreg til langtidsplanen for forskning og høgare utdanning, Forskringsrådets strategi og måla for Forskringsrådet.

I 2024 var den totale MT-innsatsen på i overkant av ca. 3,5 mrd. kroner som fordeler seg på innsats-områda IKT og digital transformasjon med 2.067 mill. kroner og Nano-, bioteknologi og teknologi-konvergens med 1.740 mill. kroner. Prosjektinnsatsen er ikkje gjensidig utelukkande, det vil seie at annan innsats også kan inngå i samla innsats på andre område.

Den målretta porteføljen består av 235 forskar-, innovasjons- og samarbeidsprosjekt. Dette er færre prosjekt enn tidlegare år, noko som primært kjem av få MT-utlysingar i 2023 grunna den budsjett-messige situasjonen som Forskringsrådet då var i. Andelen samarbeidsprosjekt held fram med å auke og utgjør 30 prosent av porteføljen, medan andelen forskarprosjekt har sokke til 53 prosent. Dette har vore ei vilja utvikling frå Forskringsrådets side for å fremje meir tverrsektorielt samarbeid mellom FoU-institusjonar, næringsliv og offentleg sektor, som styrkjer innovasjonsevna og bidreg til at ny teknologi blir teken i bruk. Andelen innovasjonsprosjekt har halde seg relativt stabil på 17 prosent, medan andelen som er leia av næringslivet er redusert frå 78 til 60 prosent på fem år. Dette kjem ikkje av at Forskringsrådet finansierer få MT-prosjekt i næringslivet, men at majoriteten av dei blir finansiert med andre middel enn dei målretta MT-midlane. Utviklinga kjem også av at Forskringsrådet har lagt ned innsats i å få offentleg sektor til å møte samfunnsutfordringar med ny teknologi.

I 2024 løyvde Forskringsrådet følgjande innan mogleggjerande og industriell teknologi:

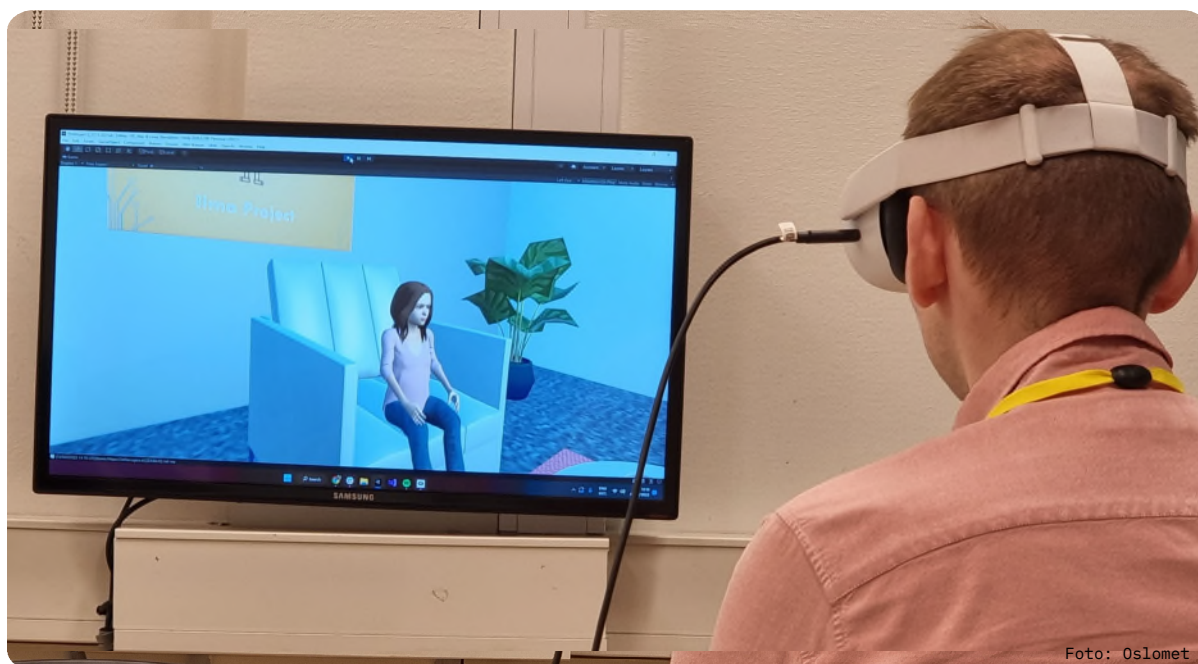
- For å møte utfordringar innanfor samfunn og næringsliv, vart det tildelt til saman 237 mill. kroner til åtte samarbeidsprosjekt innanfor teknologikonvergens, fem innanfor industriell bioteknologi og fem innanfor nanoteknologi, mikroteknologi og avanserte materiale. Ein stor del av prosjekta skal utvikle ny teknologi og radikale innovasjonar som rettar seg mot det grønne skiftet.
- For å bidra til IKT-forskning av høg kvalitet som kan flytte den internasjonale forskingsfronten, vart det tildelt 24 mill. kroner til to forskarprosjekt for fornying og utvikling av IKT. Digital tryggleik er sentralt i begge prosjekta.
- For å auke kompetansen i næringslivet, vart det tildelt 20 mill. kroner til 10 nærings-ph.d.-prosjekt innanfor kunstig intelligens (KI).
- For å kople kompetanse og resultat frå IKT-forskning mot forsvarssektoren, vart det tildelt 15 mill. kroner til fire prosjekt.

Ved å stille krav til prosjekta om ansvarleg forskning og innovasjon bidreg Forskringsrådet til at konsekvensar av ny teknologi blir belyst og implementeringa av teknologien kan gjerast på ein god og sikker måte til det beste for menneske, natur og samfunn. Rettleiingssida er vidareutvikla for å hjelpe søkjarane til å innfri kravet.

Innan IKT og digital transformasjon har Forskringsrådet lagt ned stor innsats i å innrette KI-milliarden i tråd med oppdraget til regjeringa. Gjennom ulike mobiliseringsaktivitetar og ei to-trinnutlysing av 4-6 KI-senter kom det inn 122 senteriskisser og deretter 50 senter søknader. Bak søknadene står meir enn 600 unike aktørar frå forskingsorganisasjonar, offentleg sektor og næringslivet. Seint i 2024 starta Forskringsrådet også arbeidet med satsinga på kvanteteknologi, der kvalitet og nasjonal kunnskaps-heving står sentralt.

Målretta investeringar og utlysingar innan nano-, bioteknologi og teknologikonvergens har vore innretta mot å styrkje nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Utgangspunktet er forventninga om at forpliktande samarbeid i og mellom FoU-institusjonar, næringsliv, offentleg sektor og/eller forsvarsektoren vil gjere forskinga meir treffsikker og relevant, bidra til kunnskapsspreiing og leggje til rette for at ny kunnskap og teknologi blir teken i bruk. Fleire av utlysingane hadde derfor eksplisitte krav til næringslivsdeltaking. Faglege, strukturelle, industrielle, samfunns- og beredskapsmessige utviklings-trekk gjer at den strategiske innretninga av dei målretta MT-midlane blir stadig viktigare. I 2024 har

Forskringsrådet sett i gang eit strategisk arbeid knytt til vidareutvikling av porteføljen innanfor nano-teknologi og avanserte material; i 2025 står bioteknologi for tur. To store målretta MT-satsingar, Senter for digitalt liv Noreg og AFINO, er høvesvis i avslutningsfasen eller nyleg avslutta.



Betre samtalar gjennom kunstig intelligens

Barnevernloven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og vern. Men forskning viser at barnevernet har utfordringar når det gjeld effektiv kommunikasjon med barn.

Bruk av forskningsbaserte retningslinjer for samtalar aukar openheita og nøyaktigheita til barna. Ein grunnleggjande premiss for å hjelpe barn utsett for omsorgssvikt, vald eller overgrep, er å snakke med barnet for å innhente informasjon om opplevingane til barnet, slik at ein kan setje inn adekvat hjelp og støttetiltak.

Forskningsprosjektet «Ilma» skal bidra til forbetring av opplæringa for mellom anna barnevernstilsette ved bruk av kunstig intelligens og avatarar som liknar eit ekte barn. Treningsprogrammet bruker kunnskap frå utviklingspsykologi og læringspsykologi. Avatarane simulerer realistiske samtalepartnarar og gir skreddarsydd feedback. Slik får fagfolk høve til å øve på kommunikasjon på ein risikofri, effektiv og empatisk måte.

Kapasitets- og kompetansebygging

Gjennom dei målretta prosjekta blir det utført MT-forsking som gir auka kompetanse og kapasitet til fag-, nærings- og forvaltningsområde i breidda av forskning, næringsliv og offentleg sektor. Over år har Forskringsrådet vore oppteken av å utvikle sterke MT-miljø og har brukt målretta midlar til å etablere fleire senter (SFI og SFF), nasjonale infrastrukturar, forskarskular og nettverk. Kapasiteten i FoU-institusjonane til å utvikle og forstå teknologi blir gradvis betre, og interessa for å ta ny, betre og tryggare teknologi i bruk veks både i næringsliv, offentlege sektor og resten av samfunnet. Forskinga er også relevant for politikkutforming. Av 120 publikasjonar frå målretta MT-prosjekt som er siterte i

nasjonale og internasjonale policydokument, er sju publikasjonar blant dei fem prosent mest siterte. EU, OECD, den norske regjeringa, den svenske regjeringa og FN har flest siteringar.

I 2024 vart det utført 178 doktorgrads- og postdoktorårsverk i prosjekta, fordelt med 115 årsverk utførte av doktorgradsstipendiatar og 63 årsverk utførte av postdoktorar. Dette er det lågaste talet på rekrutteringsårsverk på mange år og heile 68 færre enn i 2023. Med unntak for teknologikonvergens var det nedgang på heile MT-feltet. Spesielt dramatisk er dette for IKT, der behov og etterspurnaden etter forskarkompetanse held fram med å auke både i næringsliv og offentleg sektor. Den målretta investeringa i 10 nærings-ph.d.-stipendiatar innanfor kunstig intelligens veg ikkje opp for dette.

Samarbeid og tverrfaglegheit

MT-samarbeid på tvers av FoU-sektorar bidreg til betre og meir relevant forskning, kompetanse og teknologi. I 2024 var det registrert samarbeidspartnarar i 71 prosent av prosjekta, hovudsakleg frå forskingsinstitutt (22 prosent), universitet og høgskular (21 prosent), næringsliv (20 prosent) og FoU-institusjonar i utlandet (19 prosent). Institutta samarbeider like mykje, og mest, med næringslivet og med UoH-sektoren, medan UoH-sektoren samarbeider mest med utanlandske forskarar, særleg frå Storbritannia, Tyskland, USA, Nederland og Sverige. Mange MT-prosjekt i UoH-sektoren har også samarbeid med instituttsektoren.

Etter teknologi er matematikk og naturvitskap det største fagområdet i MT-porteføljen, representert i 46 prosent av prosjekta, etterfølgt av medisin og helsefag (18 prosent), samfunnsvitskap (7 prosent), landbruks- og fiskerifag (4 prosent) og humaniora (3 prosent). 46 prosent av prosjekta inkluderte minst to ulike fagområde og 10 prosent av desse inkluderte tre eller fleire fagområde. Ettersom tverrfaglegheit er ein føresetnad for å kunne møte store og komplekse samfunnsutfordringar, gir dette ein god indikasjon på innovasjonspotensialet for MT-prosjekta. Porteføljen inneheld også eit veksande tal prosjekt som kombinerer kunstig intelligens med annan teknologi, i tillegg til fleire teknologikonvergensprosjekt med potensial for meir radikal innovasjon. MT har kraft til å transformere både forskning, samfunn og næringsliv. Forskingsrådet er derfor oppteken av å få inkludert etiske, juridiske, trygghingsmessige, økonomiske, miljømessige og sosiale aspekt i både utvikling og bruk av teknologiane. Humanioradelen av MT-porteføljen bør styrkjast.

Forskingskvalitet

Det er stor konkurranse om dei målretta midlane og kvaliteten på tildelte prosjekt held fram med å auke. I 2024 var snittkarakteren for dei ekspertvurderte kriteria 6,24 og for relevanskriteriet 6,82 (skala 1-7). Til samanlikning var gjennomsnittskarakterane i perioden 2020-2023 på h.v. 6,04 og 6,57. I 2023 vart det ferdigstilt 393 vitenskaplege publikasjonar, høvesvis 10 prosent fleire og 12 prosent færre enn i 2019 og 2022. Andelen internasjonal sampublisering i perioden 2019-2023 var på 54 prosent, 12 prosentpoeng lågare enn for norsk forskning generelt. Mest internasjonal sampublisering var det innanfor kjemi (73 prosent) og fysikk (64 prosent). I same periode var andelen ope tilgjengelege publikasjonar på 79 prosent, 3 prosentpoeng meir enn for forskning generelt. Publikasjonar frå MT-prosjekta har også ein høgare normalisert siteringsindeks (1,61 vs. 1,38), noko som stadfestar at prosjekta held høg kvalitet. Mest sitert i perioden er dei samfunnsvitenskaplege publikasjonane (2,01), minst sitert er publikasjonar innanfor kjemi (1,0) og fysikk (1,02). Større andel MT-publikasjonar er også blant dei 10 prosent mest siterte (18 vs. 13 prosent).

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

Forskingsrådet har mobilisert og kvalifisert norske MT-aktørar til både rammeprogrammet Horisont Europa, Digital Europa (DIGITAL) og Det europeiske forsvarsfondet. Forskingsrådet har også bidrege aktivt i fleire EU-partnerskap og nettverk som inkluderer aktørar frå land utanfor Europa og EU (herunder Ukraina) og har nedlagt ein stor innsats i å påverke innretninga av EUs neste ramme-program. Gjennom implementeringa av DIGITAL har det norske verkemiddelapparatet skapt nye bruer mellom norske aktørar og europeiske digitale økosystem som vil styrkje Noregs digitale kapasitet. Deltakinga i rammeprogrammet har gitt dei norske aktørane viktig tilgang til nye kunnskap, spisskompetanse, talent, infrastruktur og nettverk, og også til nye innovasjonsøkosystem og

marknader. Den norske MT-porteføljen i EU blir stadig større, har høg kvalitet, utfyller og forsterkar den målretta nasjonale porteføljen og kan mellom anna vise til følgjande resultat:

- I 2024 deltok norske miljø i 150 søknader i Horisont Europas klyngje 4. 22 vart godkjende (15 prosent suksessrate) og tildelt 34 mill. euro. Noregs returdel i klyngje 4 i perioden 2021-2024 er på 2,4 prosent (179 mill. euro). Norske aktørar innanfor MT-relaterte tema har hatt størst suksess i kategoriane Advanced Materials (29 mill. euro) og Artificial Intelligence and Robotics (22 mill. euro). Norsk retur frå Key Digital Technologies og Emerging Enabling Technologies er lågare, omtrent 9 mill. euro.
- EU godkjende Noregs søknad om 8 mill. euro til eit National Chips Competence Centre, der 50 prosent av finansiering kjem frå Forskingsrådet. Senteret skal hjelpe norske forskarar og bedrifter med å utnytte dei store halvleiar-pilotlinjene som blir bygde opp for 34 mrd. kroner i Europa.
- EU har også godkjent ein nærare 7 mrd. kroners KI-oppggradering av Lumi-superdatamaskina som Noreg er medeigar i. Samtidig med oppgraderinga vil det bli oppretta ein norsk AI-factory, finansiert med 30 mill. kroner frå EuroHPC og eit tilsvarande beløp frå Forskingsrådet, som skal tilby kompetanse for norske forskarar og bedrifter som vil utnytte LUMI-AI.
- I klyngje 6 gjer norske bioteknologimiljø det framleis veldig godt, og deltok mellom anna i fleire prosjekt som i 2024 fekk tildeling frå partnerskapen Circular Biobased Europe (CBE-JU). Eitt av desse er leidd av Alginor ASA, som saman med 11 partnarar (5 norske) fekk 9,6 mill. euro i støtte for å fremje betre utnytting av makroalgar.
- I M-ERA.NET3 fekk norske partnarar i 6 prosjekt tildelt 28 mill. kroner til materialforskning av Forskingsrådet. Alle prosjekta har minst éin norsk næringslivspartner.
- I Nanotecmec-utlysinga i partnerskapen ERA4health tildelte Forskingsrådet 12 mill. kroner til 4 prosjekt som alle har éin norsk akademisk partnar og éin norsk næringslivspartner.

Vurdering av måloppnåing: Mogleggjerande og industrielle teknologiar

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Forskingsrådets konkurransearenaer gir høg prosjektkvalitet og fremjar tverrfaglegheit og teknologikonvergens som mogleggjer innovasjon og omstilling i alle sektorar. • Krava om tverrsektorielt samarbeid i nasjonale og internasjonale prosjekt gjer at ny, betre og tryggare teknologi kjem raskare til bruk. • Arbeidet med KI-milliarden har mobilisert til 50 KI-sentersøknader med over 600 unike aktørar frå FoU-organisasjonar, næringsliv og offentleg sektor i heile landet. • Forskingsrådets EU-arbeid, som styrkjer norske teknologimiljøes moglegheit til deltaking og suksess i EU-programma, gir svært god utteljing både for FoU-organisasjonar og bedrifter.	• Forventninga om auka innovasjon og raskare omstilling gjer at Noreg treng meir kunnskap om samfunnskonsekvensane av ny teknologi. • Mangelen på IKT-forskarar og -kompetanse kan forseinke det grøne, digitale skiftet. • Den geopolitiske situasjonen gjer det ekstra viktig med forskning og teknologiutvikling innanfor digital tryggleik. • For å sikre beredskap og robustheit mot framtidige samfunnsutfordringar, bør det leggjast til rette for meir grensesprengjande teknologiforskning og radikal innovasjon innanfor ramma av ansvarleg og påliteleg teknologiutvikling.

Strategisk område: Samfunnstryggleik og beredskap

Forskringsrådet skal fremje kunnskap om evna samfunnet har til å førebyggje og handtere hendingar som set liv og helse i fare og truar grunnleggjande verdiar og funksjonar. Den tryggingsspolitiske situasjonen er endra på kort tid, med mange utfordringar knytte til utanrikspolitiske interesser, forsvar, samfunnstryggleik og beredskap. Samansette truslar (hybrid krigføring), konflikthar og krig, pandemiar og alvorlege naturhendingar er med på å skape uvisse. Forskringsrådet bidreg til viktig kunnskap om risikoforståing, førebygging, beredskap, krisehandtering og robustheit. Arbeidet involverer mange disiplinær, fagfelt og ulike aktørar i offentleg sektor, næringsliv og sivilsamfunn. Området er komplekst og kjenneteikna av at kriser ofte er knytt saman.

I 2024 var den totale innsatsen på ca. 757 mill. kroner som fordeler seg på innsatsområda Global utvikling, ulikskap og demokratibygging med 245 mill. kroner og Samfunnstryggleik, sårbarheit og konflikt med 451 mill. kroner. Prosjektinnsatsen er ikkje gjensidig utelukkande, det vil seie at innsats på eitt område også kan inngå i samla innsats på andre område.

Den målretta porteføljen består av 153 prosjekt, 138 forskarprosjekt, 13 samarbeidsprosjekt og eitt Innovasjonsprosjekt i offentleg sektor. Det er ønskjeleg å auke andelen samarbeids- og innovasjonsprosjekt der forskarar samarbeider med partnarar i offentleg sektor, næringsliv og frivillig sektor for å fremje tverrsektorielt samarbeid og styrkje innovasjonsevna i møte med samfunnstryggingsutfordringane. Utlysingane i 2024 og planlagde utlysingar av innovasjons- og samarbeidsprosjekt i 2025 bidreg til dette. I 2024 vart det løyvd 21 forskarprosjekt for fornying, tre forskarprosjekt for tidleg karriere og 16 samarbeidsprosjekt innan Samfunnstryggleik og beredskap. Forskringsrådet bidrog med midlar i to Nordforsk-utlysingar i 2024; éin om migrasjon og integrering og éin om berekraftig samfunnsutvikling i Arktis. Søknadsbehandlingane blir ferdigstilt i 2025.

Innan Global utvikling, ulikskap og demokratibygging er eit gledeleg resultat at forskning innanfor global helse viser at klinisk malaria kan reduserast med 80 prosent hos barn med sigdcelleanemi.

Forskringsrådet jobbar strategisk med å styrkje forskinga på Samfunnstryggleik, sårbarheit og konflikt. I 2024 byrja arbeidet med å etablere ei årleg brei fellesutlysing med midlar frå mange porteføljestyre. Ein første pilot på 144 mill. kroner som dekkjer sivil beredskap, polarforskning, energiforsyningstryggleik, mattryggleik, alvorlege naturhendingar og naturfare blir lyst ut i 2025. Forskringsrådet har over fleire år bygd opp ein portefølje av prosjekt som bidreg til meir berekraftige matsystem og auka mattryggleik i Noreg.

Kapasitet og kompetansebygging

Forskinga har brei relevans for politikktutforming, offentlege styresmakter og organ, dei ulike praksisfelt og for å belyse aktuelle samfunnsspørsmål i det offentlege rommet. Publikasjonar frå prosjekta er hyppig siterte i policydokument nasjonalt og internasjonalt. Til dømes har ein publikasjon om geopolittikk og fornybar energi frå eit russlandsforskringsprosjekt fått stor merksemd. Talet på doktorgradsstipendiatar og postdoktorar har svinga noko dei siste åra, men ligg på eit høgare nivå enn for fem år sidan. I 2024 bidrog utlysinga av forskarprosjekt for tidleg karriere til å styrkje unge forskartalents karriere innanfor utviklingsforskning.

Forskringskvalitet

Karaktersnittet for prosjekta i den målretta porteføljen har lege stabilt på 6 av maksimalt 7 dei siste fem åra. Det viser høg kvalitet i forskingsmiljøa. Dei vitskaplege publikasjonane fordeler seg på alle fagfelt, sjølv om det er flest innanfor samfunnsforskning, etterfølgd av livsvitskap og helseforskning. Dei siste to åra har siteringsindeksen lege over gjennomsnittet for norsk forskning. For å få eit best mogleg kunnskapsgrunnlag i handteringa av sentrale samfunnsutfordringar, er det likevel behov for å styrkje tverrfaglegheit ytterlegare.



Livsviktig vêrvarsling i Arktis

Meir menneskeleg aktivitet i Arktis aukar risikoen for ulykker, oljeutslepp og forstyrringar av det arktiske økosystemet. Dei unike vêrfenomena i Arktis, som polare lågtrykk og maritim ising, krev meir nøyaktige vêrmodellar for å sikre betre varslar.

Med forskingsprosjektet Alertness har forskarar utvikla verdsleiarande kompetanse innanfor produksjon av pålitelege og nøyaktige vêrvarsel, til nytte for maritim verksemd, næringsliv og samfunn. Gjennom målretta innsats, tett samarbeid med brukarar og bruk av tungrekning som kan utføre milliardar av berekningar per sekund, har dei bygd ein vêrvarslingsmodell som no gir meir nøyaktige varslar.

I tillegg til at varsla er til stor nytte for Meteorologisk institutts meteorologar i Tromsø, er varsla også tilgjengelege på Yr.

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

Det er omfattande internasjonalt samarbeid i prosjekta. Innanfor global helse og utviklingsforskning er det krav om involvering av lokale partnarar og brukarar i låginntektsland. I 2024 resulterte det over 20 år lange samarbeidet mellom Noreg og Sør-Afrika i ei utlysing om areal under press i dei to landa. Det vart innvilga ti felles prosjekt, mellom anna innanfor skogbrann, drikkevassforsyning, rettferdig urbanisering, solenergi og havbruk.

Partnarskapen AGROECHOLOGY bidreg til auka mattryggleik gjennom oppbygginga av robuste, berekraftige og lokale verdikjeder som vil gjere Noreg mindre sårbar i ei geopolitisk og klimamessig endra verd. Sjå vidare omtale av aktiviteten under KME-kapitelet.

NordForsk er ein viktig arena for nordisk og baltisk forskingssamarbeid på området. I tillegg når norske miljø opp i sterk internasjonal konkurranse om midlar i EUs klyngje 3 Civil security for society. Returandelen varierer mellom områda i klyngja, men samla sokk ho frå 2,6 prosent i 2022 til 2,4 i 2023. Norske aktørar gjer det likevel svært godt innanfor Border management, som bidreg til betre overvaking og tryggleik til lands og til havs.

Vurdering av måloppnåing: Samfunnstryggleik og beredskap

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Det er auka merksemd og stort forskingsbehov innanfor samfunnstryggleik og beredskap. Årets utlysing hadde rekordhøgt søkjartal. • Forskingsresultata på området har brei relevans for politikkutforming, dei ulike praksisfelte og den offentlege samtalen. • Fleire porteføljestyre har etablert samarbeid for ei årleg, brei utlysing innanfor samfunnstryggleik og beredskap. • På mattryggleik bidreg Forskingsrådet med kunnskapsbaserte løysingar og innovasjon for å nå målet om sjølvforsyningsgrad på 50 %.	• Endringar i den tryggingsspolitiske situasjonen har auka behovet ytterlegare for å styrkje forskning og innovasjon innanfor kvar sektor. • Det trengst meir samarbeid mellom forskarar og aktørar i offentleg, privat og frivillig sektor for å styrkje beredskapen. • Norske fagmiljø har potensiale til å få meir internasjonal finansiering, til dømes innanfor Fighting crime and terrorism i Horisont Europaterrorisme.

Strategisk område: Tillit og fellesskap

Innsatsen til Forskingsrådet fremjar forskning av høg kvalitet og stor nytte for samfunnsutfordringar innanfor og på tvers av område som demokrati, utdanning, samiske samfunn, arbeidsliv, kultur, inkludering og offentlege tenester. Arbeids- og utdanningsforskning er døme på område som har auka i omfang dei siste åra, og det er ei svært positiv utvikling i norske miljøes deltaking og gjennomslag i internasjonale konkurransar, også innan velferd og kultur. Bruk av forskinga i policydokument indikerer rom for forbetring i bruken av resultat, sett i lys av at forskinga til området er utfordringsdriven og skal vere relevant for politikk-, sektor- og samfunnsutvikling.

Talet på vitenskaplege publikasjonar har auka mykje, og andelen ope tilgjengelege publikasjonar har nådd 87 prosent. Forskarane er attraktive og aktive partnarar internasjonalt, men det er potensial når det gjeld å auke internasjonal sampublisering. Vidare er det på enkelte område ei utfordring at få søknader når opp eller har varierende kvalitet, til dømes innanfor forskning på kompetanse og forskning som blir gjennomført i tverrsektorielle samarbeid. Desse områda må byggjast opp over tid, gjennom mellom anna føreseielege prioriteringar og rettleiing av søkjarar.

Forskingsrådet vil halde fram med å møte både dei smalar, sektorspesifikke og dei breiare, sektor-overgripande kunnskapsbehova. Samla sett viser innsatsen at Forskingsrådet er på rett veg, men det er behov for kontinuerleg forbetring og tilpassing for å møte dei store samfunnsutfordringane.

I ei tid med rask omstilling må tillit og fellesskap og berekrafta til den norske samfunns-modellen styrkast. Forskingsrådet fremmer kunnskap som styrkjer vår evne til å sikre deltaking og mangfald på fellesarenaene, motverke utanforskap og utvikle ein innovativ og effektiv offentleg sektor.

I 2024 var den totale innsatsen under Tillit og fellesskap på 1,2 mrd. kroner og fordeler seg på innsatsområda Demokrati, styring og forvaltning med 233 mill. kroner; Kultur, sivilsamfunn og rolla til media med 281 mill. kroner; Utdanning og livslang læring med 261 mill. kroner; Utanforskap, inkludering, kultur møte og migrasjon med 545 mill. kroner og Velferdstenester med 167 mill. kroner. Prosjektinnsatsen er ikkje gjensidig utelukkande, det vil seie at innsats på eitt område også kan inngå i samla innsats på andre område.

I 2024 bestod målretta portefølje for Tillit og fellesskap av 351 prosjekt, inkludert 34 nye. Andelen forskarprosjekt fall frå 71 prosent til 66 prosent frå 2022 til 2024. Nedgangen kjem av ein tilsvarande auke i andelen samarbeidsprosjekt, 22 prosent i 2024, og dermed tverrsektorielle samarbeid og brukarmedverknad i forskinga. Innsatsen blir styrkt vidare av forskingssenter innan mellom anna EØS-rett og spesialpedagogikk. Innovasjonsprosjekt i offentleg sektor utgjer 4 prosent og har vore nedovergåande, med potensial for auka deltaking frå fleire offentlege og andre aktørar. Total innsats blir likevel styrkt gjennom porteføljen for Innovasjon, med m.a. 100 relevante offentleg sektor-ph.d.

I 2024 var det 990 prosjekt med relevans for innsatsområdet og Forskingsrådet løyvde 90 mill. kroner til tre forskingssenter for profesjonsutdanningar knytt til utsette barn og unge; 132 mill. kroner til samarbeidsprosjekt om demokrati, styring og forvaltning, auka kvalitet i utdanningssektoren, og samhandling til det beste for barn og unge; 325 mill. kroner til forskarprosjekt om samisk samfunn og kultur, samfunnskonsekvensar av KI, arbeidsliv og kompetanse, utdanningssektoren, kulturelle dimensjonar og Stortingsvalundersøkinga og dessutan 10 mill. kroner til fem offentleg sektor-ph.d. innan velferd og utdanning.

Forskingsrådet bidrog vidare med midlar til nordisk-baltisk utlysing om migrasjon og integrering, gjennom NordForsk, der fire av sju tildelte prosjekt blir leia av norske miljø.

I 2024 er innsatsen på Demokrati, styring og forvaltning styrkt med 38 mill. kroner til gjennomføring av Stortingsvalundersøkinga. Ny valforskning er kritisk i ei tid med aukande veljarrørsler. Som del av anna innsats er det også tildelt midlar til infrastrukturen KODEM, som vil mogleggjere heilt nye demokrati-studiar. Det er vidare lyst ut midlar i samarbeid med satsing på samfunnsstryggleik, som har resultert i prosjekt som i større grad ser områda i samanheng.

Innanfor Kultur, sivilsamfunn og rolla til media har Forskingsrådet i 2024 bidrege som sekretariat for arbeidet med ein tverrsektoriell FoU-strategi om likestilling og ikkje-diskriminering, på oppdrag frå Kulturdepartementet. Oppfølging av rapporten frå sannings- og forsoningskommisjonen er prioritert i Forskingsrådets handlingsplan, og tiltak inkluderer ein samfinansinert utlysing på totalt 90 mill. kroner for kunnskapsbehov identifisert i rapporten (med vedtak i 2025).

Forsking og innovasjon på Utdanning og livslang læring er styrkt over fleire år, og vore retta mot mellom anna å byggje opp forskingsinnsats ved grunnskule- og barnehagelærarutdanning og forskning på effektar av tiltak for auka kvalitet i utdanningane. Vi ser ein markant auke i talet på søknader innan effektforskning. I 2024 vart det lyst ut midlar til forskning om kompetanse, men få søknader nådde opp. Forskingsrådet ser behov for ein meir langsiktig og føreseieleg prioritering av området.

Innanfor Utenforskap, inkludering og migrasjon er spesielt kunnskapsutvikling for inkludering i arbeid, utdanning og integrering styrkt. Forskingsinnsatsen for barn og unge er trappa opp som oppfølging av BarnUnge21-strategien (BU21), og i tråd med samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Forskingsrådet leia ei operativ gruppe som i mars 2024 overleverte Regjeringa forslag til mål og organisering av samfunnsoppdraget.

Satsing på Velferdstenester har spesielt fokusert på å styrkje brukarmedverknad, praksisnær forskning og forskning på samhandling mellom tenester, i tråd med kunnskapsbehov og utfordringar innan arbeids- og velferdstenestene og som identifisert i blant anna BU21 og samfunnsoppdraget.

Forskinga til innsatsområda gir viktige kunnskapsbidrag til offentlege styresmakter og sektorar. Som døme har prosjektet Innvandring og inkludering: Reformar, politikk og haldningane til majoritets-befolkninga (ved NORCE) studert effektar av introduksjonsprogrammet og busetjingspolitikk på integrering. Forskarane fann at dagens introduksjonsprogram fremjar økonomisk integrering, men ikkje statsborgarskap eller valdeltaking. Busetjing har mykje å seie; innvandrarar deltek hyppigare i arbeid og val om dei bur nær andre innvandrarar frå same land som stemmer og er i arbeid.



Kan utdanning redde barns liv?

Kan utdanning vere nøkkelen til å få bukt med barnedødelighet? Centre for Global Health Inequalities Research (CHAIN) avdekkjer overraskande funn om sosial ulikskap og global helse.

I senteret analyserer forskarane store datamengder for å kartleggje mønster og årsaker til forskjellar innanfor helse. Dei er også aktive "på bakken" med feltarbeid i ulike delar av verda. Dette gjer dei i stand til å evaluere verkemiddel som kan gjere ein forskjell.

Medan individuell åtferd som kosthald og livsstil er viktig, viser dataa at sosiale mønster spelar ei avgjerande rolle. Ei spesielt oppsiktsvekkjande oppdaging frå forskinga ved senteret er betydninga av fars utdanning på barns overleving, ein faktor som tidlegare ofte vart oversett. Globalt har utdanninga til foreldra ein stabil effekt på barns overleving.

Denne kunnskapen har vore avgjerande for å fremje utdanning som ein viktig faktor i global helsepolitikk.

Kapasitets- og kompetansebygging

I 2024 har forskarane bidrege til samfunnsdebatten om mellom anna sjukelønnsordning, migrasjon, og evaluering av seksårsreforma, og som medlemmer av offentlege utval, herunder Utval om fødselstal og velferdsordningar for barnefamiliar og Mannsutvalet. I tillegg bidreg forskarane i policydokument. I perioden 2019-2023 er 16 prosent av publikasjonar, finansierte gjennom den målretta innsatsen, siterte i policydokument produserte av m.a. Regjeringa, OECD, EU og Nordisk ministerråd.

I 2024 bidrog 320 doktorgrads- og postdoktorstipendiatar, finansiert gjennom målretta innsats, til kapasitets- og kompetanseutvikling. Talet ligg stabilt etter ein auke i perioden 2020-2023, og av enkeltprosjekt er det spesielt forskingssenter som bidreg til talet på rekrutteringsstillingar.

Samarbeid og tverrfaglegheit

Tre av fire prosjekt har registrerte samarbeidspartnarar. Talet på prosjekt der forskingsmiljø samarbeid med brukarar aukar, spesielt samarbeid med offentleg sektor (20 prosent av prosjekta i 2024), som kommunar (til dømes skular og barnevern), fylkeskommunar og NAV. Prosjekta styrkjer tverrsektorielle perspektiv i forskinga ved å kople forskingsmiljøa med dei som har nytte av forskinga, og ved å samle ulike samfunnssektorar, herunder også aktørar frå næringsliv og sivilsamfunn. Dei vanlegaste partnarane er andre norske universitet og høgskular (52 prosent av prosjekt), norske forskingsinstitutt (27 prosent) og internasjonale forskingsorganisasjonar (50 prosent). Slike samarbeid er viktig for deling av kunnskap og oppbygging av den samla nasjonale kompetansen, og mogleggjer dessutan komparativ forskning.

Etter samfunnsvitskap er humaniora, i eitt av fire prosjekt, det største fagområdet. Humaniora er størst innan kulturforskinga og det er fokus på å også styrkje perspektiva innan andre område, mellom anna velferdsforskinga. Komplekse kunnskapsbehov krev bidrag frå ulike fag- og metode-tradisjonar, og rundt ein tredel av prosjekta rapporterar om radikal tverrfaglegheit, men kor godt perspektiva er integrert vil variere. Det er potensial for meir radikal tverrfaglegheit mellom til dømes samfunns- og helseforskarar, innan område som utdanning og arbeidsliv.

Forskingskvalitet

Forskingskvaliteten for forskarprosjekt held eit stabilt høgt nivå med karaktergjennomsnitt rundt 5,9 av 7 i 2024. Gjennomsnittet for samarbeidsprosjekt var 6. Her varierer kvaliteten noko frå år til år då det blir lyst ut nye tema der kompetanse på tverrsektorielle forskningssamarbeid må byggjast opp.

I perioden 2019-2023 auka talet på vitenskaplege publikasjonar frå målretta prosjekt med 54 prosent, til 262 i 2023. Andelen internasjonale sampublikasjonar var i perioden 38 prosent, lågare enn norsk forskning generelt (66 prosent). Samfunnsvitskapen, som generelt har lågare grad av internasjonal sampublisering (52 prosent), dominerer på området – samtidig er andelen i dei målretta samfunnsvitskaplege publikasjonane (37 prosent) endå lågare. Dette kan komme av manglande tradisjonar for internasjonalt samarbeid innan enkelte tema som blir prioriterte i utlysingar. Andelen ope tilgjengelege publikasjonar auka til 87 prosent i 2024. Normalisert siteringsindeks varierer mellom fagområda, og målretta samfunnsvitskaplege publikasjonar (1,19) ligg lågare enn samfunnsvitskapen generelt (1,36) i perioden 2019-2023.

Horisont Europa og anna internasjonalt samarbeid

I 2024 oppnådde norske miljø svært gode resultat i klyngje 2 (Kultur, kreativitet og inkluderande samfunn) innan forskning på utdanning, arbeid, velferd, kultur, demokrati og styring. Miljøa henta heim 129 mill. kroner – ein returdel på 4,1 prosent, høgt over ambisjonen på 2,8 prosent. Norske miljø deltek i 20 finansierte prosjekt (versus 13 i 2023, og 10 i 2022) og deltok i 118 søknader (versus 45 i 2023, og 83 i 2022).

Norske forskarar har også gjort det godt i ERC, særleg innan humaniora og samfunnsvitskap. Dei nasjonale ekspertane og kontaktpunkta for Horisont Europa har støtta norske aktørar med rettleiing og ved å fremje norske perspektiv i utforminga av utlysingar, og dessutan vareteke norske perspektiv i utforminga av den nye partnarskapen Social transformations and resilience.

Vurdering av måloppnåing: Tillit og fellesskap

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Forskingsrådet støttar fleire prosjekt med nye perspektiv om m.a. livslang læring og samfunnskonsekvensar av KI. • Norske fagmiljø oppnådde i 2024 ein returandel på 4,1 prosent i Horisont Europas klyngje 2. • Forskingsrådet stimulerer til auka tverrsektorielt samarbeid og brukarmedverknad på målområdet. • Forskingsrådet har styrkt innsats for utsette barn og unge, med tre nye forskings-senter for profesjonsutdanningar og tverrsektorielle samarbeidsprosjekt. • Forskingsrådet har bidrege i arbeidet med å utvikle mål og organisering for samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv.	• Funn og resultat frå prosjekta må i større grad takast i bruk, og det er derfor positivt at det er ein auke i tverrsektorielle prosjekt som er nære på samfunnsutfordringane. Kompetansen til miljøa på denne typen samarbeid må byggjast opp over tid. • Radikal tverrfaglegheit, og dessutan deltaking frå mellom anna humaniora, bør styrkjast for ein breiare kunnskap om og forståing for samfunnsutfordringane. • Samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge gir eit unikt høve til å styrkje sektorovergripande forsking og innovasjon.

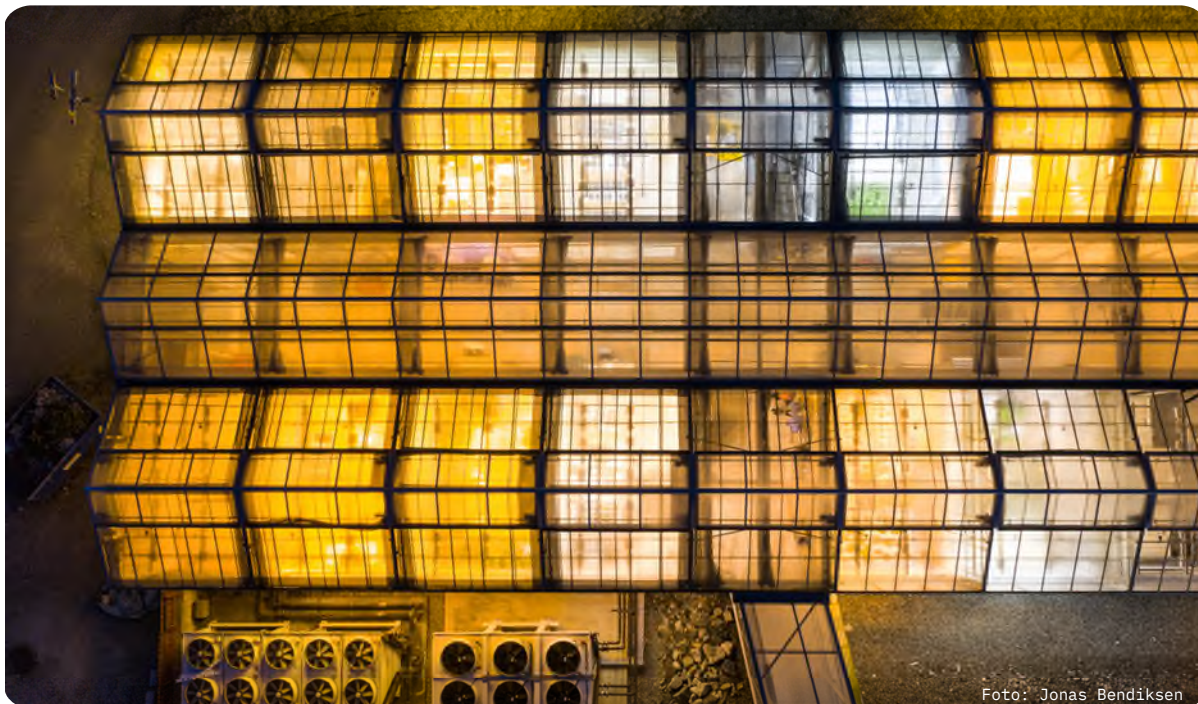


Foto: Jonas Bendiksen

Mål 4 Velfungerande forskningssystem

Målformulering: Eit velfungerande forskningssystem er ein grunnleggjande føresetnad for å nå måla i forskingspolitikken. Forskringsrådet skal leggje til rette for at forskingsressursar og -resultat blir utnytta best mogleg. Forskringsrådet skal bidra til å utvikle det nasjonale forskningssystemet, til styrkt heilskap og samspel, og til god interaksjon med internasjonale forskingsarenaer.

Samla vurdering

Dei forskingsutførande aktørane skal samla sett bidra med kunnskap og kompetanse som dei ulike samfunnssektorane har behov for. For å gjere Noreg betre i stand til å møte store samfunnsutfordringar er det behov for godt samspel mellom ulike aktørar. Gjennom ulike verkemiddel fremjar Forskringsrådet samhandling mellom UH-sektoren, instituttsektoren, helseføretaka, næringslivet og offentleg sektor. Betydinga på forskinga for forsvarsevne, tryggleik og beredskap har det siste året vore ein del av diskusjonen om eit velfungerande forskningssystem. Forskringsrådet har spelt ei viktig rolle som rådgivar og legg til rette på dette området.

Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltaking i EUs rammeprogram, er både ein indikator på, og ein føresetnad for, at forskningssystemet fungerer godt. Resultata frå Horisont Europa er svært gode. Midla utgjer no om lag ein tredel av konkurranseutsette midlar til norske FoU-miljø når Forskringsrådet og Horisont Europa vert sett under eitt. Porteføljestyringa i Forskringsrådet legg stor vekt på å sjå nasjonale og europeiske utlysingar i samanheng.

Strategisk område: Auka deltaking i Horisont Europa

Målformulering: Deltaking i internasjonalt forskningssamarbeid er eit sentralt verkemiddel for å forbetre norsk forskning, både for å oppnå høgare vitskapleg kvalitet og større positive bidrag til samfunns- og næringsutviklinga. Europa er det viktigaste området for norske samarbeidsrelasjonar og deltaking i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon det viktigaste enkelttiltaket for internasjonalisering av

norsk forskning. Forskringsrådet skal bidra til å mobilisere til auka deltaking i rammeprogrammet og til at søknadene i større grad kvalifiserer til støtte.

Framleis god norsk deltaking i Horisont Europa

Ambisjonen er at norske aktørar skal hente tilbake 2,8 prosent av kunngjorde midlar i Horisont Europa. Resultata i 2024 viser ein norsk returandel på 3,31 prosent. Ordningane PES og RETUR-EU gir insentiv for norske aktørar til å ta koordinatorroller og fleire tek rolla som koordinator. 23 prosent av prosjekta med norsk deltaking har norsk koordinator, noko som medfører fleire norske aktørar i prosjekta. For næringslivet og offentleg sektor er det potensiale for å auke deltakinga. Næringslivets del har ikkje auka i same takt som norsk returandel samla sett. Den same trenden gjeld for andre land i Horisont Europa. Næringslivet deltek omtrent på same nivå som i Horisont 2020, men har noko styrkt gjennomslag på søknadene sine. Størst andel næringsliv og offentleg sektor finn vi i dei store samarbeidsprosjekta, der forskingsinstitusjonane også deltek.

Arbeidet til Forskringsrådet med Horisont Europa og FP10

Sommaren 2024 vart nasjonale referansegrupper for Horisont Europa gjenoppnevnt. Referansegruppene er breitt samansette med representantar frå forskingsinstitusjonar, offentleg sektor og næringsliv og sikrar at norsk påverking av EUs prioriteringar er godt fagleg forankra. Arbeidet med norske innspel til FP10 starta i 2024 og Forskringsrådet var mellom anna vertskap for eit nasjonalt innspelsmøte med 270 deltakarar. Kunnskapskontoret i Brussel har vore ein viktig lyttepost og arena for dialog i eit år med val til nytt Europaparlament, ny kommisjon og publisering av ei rekkje viktige rapportar frå ekspertgrupper. Som leiar for eit nettverk av nasjonale representasjonskontor var Forskringsrådet våren 2024 sentral i å setje dagsordenen for diskusjonar med søsterorganisasjonar i Europa og med sentrale avgjerdstakarar i EU-systemet. I 2024 er Koordinatorforum etablert for at norske koordinatorar skal kunne støtte seg på kvarandre i rolla som prosjektkoordinator. Forskringsrådet informerer breitt om utviklinga i Horisont Europa og har eit viktig samspel med EU-rådgivarar hos alle søkjargrupper for å mobilisere dei rette aktørane.

Samarbeid i verkemiddelapparatet

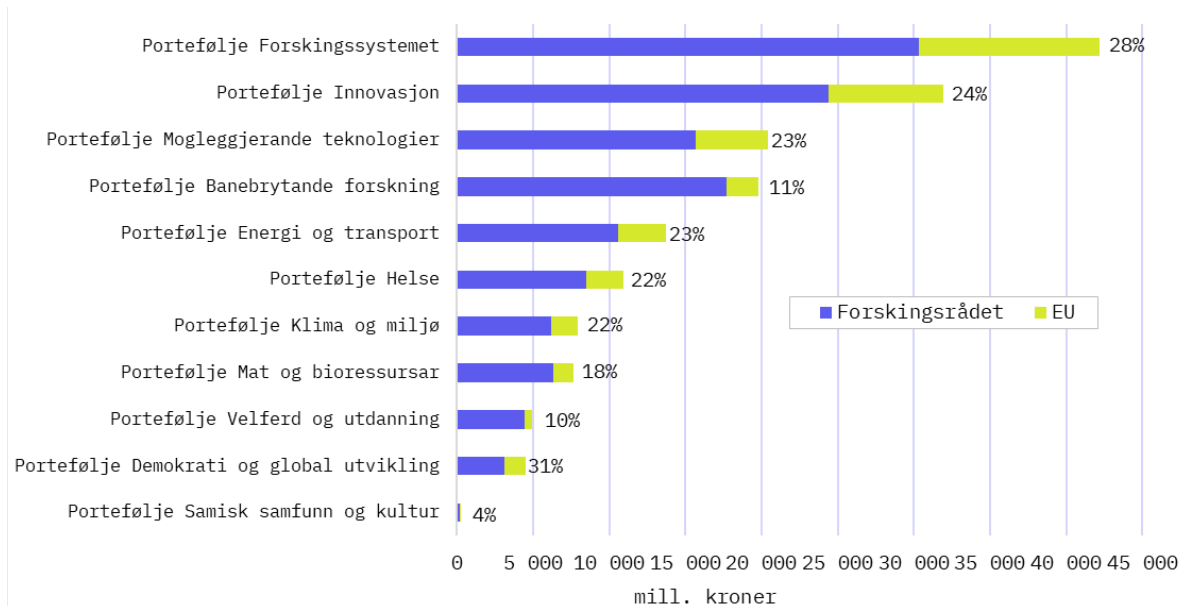
Forskringsrådet og Innovasjon Noreg samarbeider tett om Horisont Europa-arbeidet. Gjennom felleskontoret blir felles møteplassar planlagde, som NCP strategiforum, Horisont Europa forum og den årlege EU-rådgivarsamlinga. I 2024 har det vore mykje samarbeid om innretninga av dei økonomiske støtteordningane for å auke deltaking frå næringsliv og offentleg sektor.

I 2024 har Forskringsrådet arbeidd med å etablere ei nasjonal løysing der bedrifter kan søkje om støtte til vekst og skalering frå Horisont Europa-verkemiddelet for oppskalering, EIC Akseleratoren. Det er potensiale for å styrkje dette samarbeidet ytterlegare ved å mobilisere bedrifter som har fått støtte til innovasjonsprosjekt i Forskringsrådet (IPN) til å vurdere vidare støtte frå EIC Akseleratoren. Erfaringa tilseier at av norske bedrifter som har oppnådd denne støtta har omtrent alle tidlegare teke imot IPN støtte frå Forskringsrådet.

Norsk deltaking i EU-søknader 2018-2023

Norsk deltaking i søknader til EUs rammeprogram har auka jamt heilt frå oppstarten av Horisont 2020. Ein stadig større del av alle søknadene i EU har norsk deltaking (I 2018 var Noreg representert i 4,4 prosent av alle søknadene, medan det i 2023 var 7,1 prosent). I søyle 3 Innovativt Europa i Horisont Europa har det vore ein svak nedgang i den norske deltakinga i søknadene i åra 2021-2023, medan det omvende er tilfelle i søyle 1 Framifrå forskning og søyle 2 Globale utfordringar og konkurransedyktig næringsliv. Tre år er likevel ein for kort periode til å kunne konkludere.

Samanlikna med Horisont 2020 har institutta størst auke i deltaking i søknadene til Horisont Europa blant dei norske aktørane. Aktørane frå offentleg sektor, UH-sektoren og frå sektoren Andre har hatt ein god auke, medan deltakinga til helseføretaka har halde seg stabil.



Tala i figuren over er aggregerte for 2018-2023 og viser finansiering til ansvarsområda til porteføljer i Forskningsrådet og felt i EU (kjelde: eCorda). Resultat for 2021 og 2024 er ikkje med. I figuren er enkelte verkemiddel ekskluderte ved berekning av Forskningsrådets midlar, der liknande verkemiddel ikkje finst i EUs rammeprogram. Finansieringsdelen frå EU aukar år for år, noko figuren ikkje tek omsyn til.

Porteføljestyring legg godt til rette for å sjå på det faglege samspelet mellom prosjekt finansiert av EU og Forskningsrådsfinansierte prosjekt, og for ei strategisk innretning av nasjonale midlar. I slutten av 2024 starta Forskningsrådet ein større gjennomgang av eigne verkemiddel. Dette arbeidet held fram i 2025 og vil også omfatte samspelet med EUs ordningar.

Vurdering av måloppnåing: Auka deltaking i Horisont Europa

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
- Nasjonale kontaktpersonars rettleiing av norske søkjarar og rolla dei har som ekspertar i programkomiteane for å påverke utlysingane, slik at dei passar best mogleg til norske behov, spelar ei avgjerande rolle for å oppfylle Noregs ambisjonar om auka deltaking i Horisont Europa. - Resultata i Horisont Europa viser ein returdel på 3,31 prosent, godt over målet på 2,8 prosent. Så langt har Noreg teke imot 15 mrd. norske kroner. - Returandelane innanfor søyle I - framifrå forskning og infrastruktur har aldri vore høgare.	- Retur-EU og PES er avgjerande for å halde oppe Noregs gode deltaking i HEU. - Verkemiddelgjennomgangen til Forskningsrådet gir høve til å auke synergiane mellom den nasjonale og europeiske konkurransearenaen. - Følgje og påverke utviklinga av FP10, også for nasjonal tilpassing. - Answaret til porteføljestyra for auka samspel mellom EUs og nasjonal finansiering legg til rette for både auka deltaking og større effekt for Noreg av EU-prosjekt. - Norsk næringslivsdeltaking i Horisont Europa har potensiale for å auke ved større samspel mellom Forskningsrådets nasjonale portefølje og Innovasjon Noregs tenester.

Strategisk område: Strukturering og endringar

Målformulering: *Forskringsrådet skal stimulere til endringar som gjer forskingssystemet betre i stand til å svare på forventningane i forskingspolitikken. Dette inneber påverking på samspelet mellom aktørane i systemet, mellom disiplinær og forskingstema, og på dei menneskelege ressursane.*

Nasjonal forskingsinfrastruktur

Avansert forskingsinfrastruktur er ei drivkraft i eit velfungerande forskingssystem, ein føresetnad for forskning av høgaste kvalitet, og gir moglegheiter for auka samarbeid mellom FoU-miljø, næringsliv og samfunnet. Det overordna målet med Nasjonal satsing på forskingsinfrastruktur er at norsk forskning og næringsliv skal ha tilgang til relevant og oppdatert infrastruktur som støttar opp om forskning av høg kvalitet og bidreg til å møte kunnskapsutfordringane i samfunnet. I 2024 vart det tildelt 1,3 mrd. kroner til 20 forskingsinfrastrukturprosjekt og åtte forprosjekt, som gir tilgang til topp moderne forskingsinfrastruktur for aktørane i forskingssystemet.

Det er eit stort og raskt veksande behov for tungrekning innan forskning, offentleg forvaltning og næringsliv. KI har bidrege til ein enorm auke i behovet for tungrekne-kraft, slik at kapasiteten allereie i dag er for liten. Forskringsrådet leverte i 2024 ein rapport til KD med tilråding om å investere i tungrekning for forskning og kunstig intelligens. Rapporten er underlag for ei konseptvalutgreiing som ser på kor mykje reknekraft Noreg vil trenge dei kommande åra. Utgreiinga tek for seg behovet for reknekraft, og korleis ein nasjonal infrastruktur for reknekraft til forskning, forvaltning og kunstig intelligens skal organiserast.

Samspel mellom FoU-miljøa

Samspel mellom FoU-miljø i ulike sektorar, og mellom FoU-miljø og dei som bruker forskning, er avgjerande for at forskinga skal takast i bruk. Samarbeid mellom partnarane frå ulike sektorar bidreg til spreiding av kunnskap og teknologi utvikla i prosjekta. Forskringsrådet legg til rette for samarbeid, mobilitet og kompetanseoverføring mellom forskingsutførande aktørar og mellom FoU-miljø og bedrifter og einingar i offentleg sektor, mellom anna ved å oppmode til tverr- og transfgleg samarbeid i utlysingstekstar. Mange finansieringsordningar stiller krav om samarbeid og/eller deltaking frå fleire sektorar og/eller krav til at bedrifter eller offentlege einingar bidreg til å finansiere forskingsorganisasjonar. Ordningane nærings-ph.d. og offentleg-ph.d. bidreg til intersektoriell kunnskapsoverføring og mobilitet.

Frå 2015 til 2024 har andelen innvilga prosjekt i Forskringsrådet med ein eller fleire samarbeidspartnarar auka frå 46 til 56 prosent. Andelen prosjekt der offentleg sektor er prosjektansvarleg organisasjon har haldet seg stabilt høg. 85 prosent av prosjekta hadde ein eller fleire samarbeidspartnarar i 2024. Andelen prosjekt med ein eller fleire samarbeidspartnarar der næringsliv er prosjektansvarleg har auka frå 45 prosent i 2015 til 61 prosent i 2024. Andelen prosjekt med ein eller fleire samarbeidspartnarar der UH-sektoren er prosjektansvarleg har også hatt ein stor auke (frå 44 prosent i 2015 til 58 prosent i 2023), men i 2024 sakk andelen til 45 prosent. Andelen prosjekt med ein eller fleire samarbeidspartnarar der instituttsektor er prosjektansvarleg organisasjon auka frå 49 prosent i 2015 til 64 prosent i 2021, men gjekk ned igjen til 55 prosent i 2024.

Veksten i andel prosjekt med éin eller fleire samarbeidspartnarar kjem m.a. av auke i tildelte midlar gjennom finansieringsordninga kompetanse- og samarbeidsprosjekt, som krev samarbeid mellom FoU-organisasjonar og minst to partnarar frå næringsliv, offentleg sektor eller sivilsamfunnet. Auken kjem av at fleire av Forskringsrådets porteføljar har valt denne søknadstypen i staden for forskarprosjekt, for å opne for samarbeid med næringslivet og andre aktørar. Gjennom innovasjonsprosjekt i næringslivet-ordninga har andelen av dei samla prosjektbudsjetta som blir brukte i UH- og instituttsektor auka frå høvesvis sju til åtte prosent og 23 til 24 prosent. Dette inneber ein liten auke i overføringar av midlar frå næringslivet til norske forskingsmiljø.

Alle Cristin-registrerte publikasjonar i 2023 viser at publikasjonar kopla til forskingsrådsfinansierte prosjekt har mykje høgare førekomst av sampubliseringar mellom UH- og instituttsektor (63 og 26 prosent) samanlikna med alle publikasjonar med forfattaradresse innanfor norsk FoU-sektor som er rapportert til Cristin (11 og 49 prosent).

Publikasjonar kopla til Forskningsrådsfinansierte prosjekt	2019	2020	2021	2022	2023
Del av publikasjonane til UH-sektoren der dei sampubliserer med instituttsektoren	24%	25%	25%	26%	26%
Del av publikasjonane til instituttsektoren der dei sampubliserer med UH-sektoren	60%	61%	62%	62%	63%
Norsk forskning generelt, dvs. publikasjonar med forfattar-adresse innanfor norsk FoU-sektor som er rapportert til Cristin, nasjonal publiseringsdatabase	2019	2020	2021	2022	2023
Del av publikasjonane til UH-sektoren der dei sampubliserer med instituttsektoren	11%	12%	11%	12%	11%
Del av publikasjonane til instituttsektoren der dei sampubliserer med UH-sektoren	49%	49%	48%	50%	49%

Forskningsrådet ønskjer å bidra til meir samspel mellom FoU-miljø og andre sektorar, og dette vil bli vurdert i arbeidet med å utvikle nye verkemiddel.

Offentleg sektor som del av eit velfungerande forskningssystem

Forskningsrådet bidreg til å skape aktivitet på tvers av FoU-kategoriar og mellom ulike nivå i offentlig sektor. I 2024 har Forskningsrådet tildelt:

- 4 mill. kroner til 28 forprosjekt som skal bidra til å styrkje partnarskap for forskingsdrivne innovasjonar innanfor temaa Klima og miljø, Helse, Velferd, Demokratiutvikling. Forprosjekta er eit ettertrakta verkemiddel for kommunane og statlege aktørar.
- 46 mill. kroner til Offentleg sektor-ph.d.-prosjekt, fordelt på 23 prosjekt som inkluderer 14 tematisk frie prosjekt, tre innan Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstenester, to innan Utdanning og kompetanse, tre innan Velferd, kultur og samfunn, og eitt innan IKT-tryggleik og kryptologi.
- 8 nettverksarrangement, gjennom den opne arenaen for offentlig sektor i kompetanse- og samarbeidsprosjekt. Prosjekta støttar tverrsektorielt samarbeid i breidda, og særleg innanfor demokrati, styring, forvaltning og samfunnstryggleik.
- 150 mill. til ti innovasjonsprosjekt gjennom utlysing for berekraftige kommunale helse- og omsorgstenester. Utlysinga var samfinansiert med Kreftforeining og KS. Formålet er å stimulere til forskning og innovasjon som er forankra i behov, for å styrkje berekrafta i dei kommunale helse- og omsorgstenestene. Prosjekta vil gjennomførast i samarbeid mellom fleire kommunar og minst éin forskingsorganisasjon, og skal bidra til å spreie resultat og å sikre at ny kunnskap og innovasjon blir teken i bruk.

Forskningsrådet jobbar med vidareutvikling av verkemidla for offentlig sektor, i dialog med andre aktørar, til dømes når det gjeld effektivisering av offentlege innkjøp. Forskningsrådet har nokre investeringar innanfor enkelte område knytte til anskaffingar, men kan vere meir offensive. Formålet er at offentlig sektor, på ein meir kunnskapsbasert måte, kan bruke si innkjøpsmakt til å skaffe grøne og berekraftige løysingar, og dessutan styrkje samspelet mellom offentlig og privat sektor.

Forskarskular

I 2024 vart det lyst ut 80 mill. kroner til forskarskular med arbeidslivsrelevans. Forskarskulane skal mellom anna styrkje samarbeidet mellom aktørar i academia og partnerar frå privat og offentlig sektor og bidra til nettverksbygging og arbeidslivskompetanse for kandidatane. Utlysinga hadde ein eigen pott på 16 mill. kroner til kommunane. Forskarskulane skal ha eit tverrfagleg fokus og femne fleire kommunale sektorar. Dei må involvere fleire FoU-organisasjonar og bør samarbeide med kommunar om deira arbeid med forskning og innovasjon. Tildelingar skjer i 2025.



Fem om dagen for sterkare psykisk helse

Psykisk uhelse, redusert framtidsoptimisme, utanforskap og bekymring pregar livskvaliteten til mange barn og unge i Noreg. Kva er årsaka, og kva kan vi gjere for å heve livskvaliteten?

I forskingsprosjektet Promenta blir psykisk helse og livskvalitet studert i eit heilskapleg perspektiv – frå genetik og biologi til lokalsamfunn og politikk. Gjennom omfattande samarbeid med kommunane fokuserer forskarane mellom anna på effekten av førebyggjande tiltak.

Gjennom eit ti vekers program har eit utval på cirka tusen personar fått følgje eit systematisk opplegg for auka kvardagsglede. Programmet har hatt tydelege effektar blant dei som deltok, i form av auka livskvalitet og reduserte symptom på angst og depresjon.

10-ukersprogrammet tek utgangspunkt i fem kvardagsgrep som verkar førebyggjande mot framtidige helseproblem og gir indre motstandskraft i møte med vanskar. Eit av kvardagsgrepa er regelmessig fysisk aktivitet, som gir auka livskvalitet for alle, uansett alder.

Rådet for psykisk helse kallar aktivitetane «fem om dagen for sterkare psykisk helse» etter modellen «fem om dagen» for frukt og grønt.

Forsking om forskings- og innovasjonspolitik

I 2024 vart det lyst ut 43 mill. kroner til forskning som kan bidra til eit styrkt og relevant kunnskap-grunnlag for utforming og gjennomføring av norsk forskings- og innovasjonspolitik. Det vart tildelt midlar til seks prosjekt, som mellom anna skal forske på korleis det kan leggjast best mogleg til rette for at kunnskap blir teken i bruk, og samspel mellom forskning og brukarar.

Kjønnsbalanse, mangfald og inkludering

Kjønnsbalanse, mangfald og inkludering er viktig for å sikre at samfunnet nyttiggjer seg kompetanse frå heile befolkninga og for å få fram ulike perspektiv. Forskingsrådet har ført vidare satsinga

BALANSE+, som skal fremje kjønnsbalanse og mangfald og dermed bidra til eit velfungerande og berekraftig forskningssystem. I 2024 vart det tildelt 30 mill. kroner gjennom BALANSE+ til prosjekt som skal utvikle innovative tiltak for kjønnsbalanse, mangfald og inkludering i akademien. Revideringa av Forskringsrådets policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiv i forskning starta i 2024.

Forskingstryggleik og heilskapleg forskningssystem for forsvar, tryggleik og beredskap

Ein endra geopolitisk situasjon påverkar forskningssystemet, og i 2024 har forskingstryggleik komme endå høgare på dagsorden. Det europeiske råd kom i mai 2024 med tilrådingar om å styrkje arbeidet med forskingstryggleik i medlemslanda. I tråd med desse tilrådingane har Forskringsrådet i 2024 jobba med å etablere rutinar for forskingstryggleik og byggje kompetanse på feltet. Arbeidet skjer i forlenging av arbeidet med retningslinjer for Ansvarleg internasjonalt kunnskapssamarbeid, eit samarbeid med HK-dir. Eit første resultat av dette er at alle utlysingar av forskingsmidlar i Forskringsrådet frå 2025 krev at «prosjektleiing og prosjektansvarleg skal ha vurdert og handtert omsynet til forskingstryggleik i prosjektet».

I første halvår 2024 leverte Forskringsrådet, Forsvaret forskingsinstitutt og Nasjonal Tryggleiksstyresmakt ein felles rapport om eit heilskapleg forskningssystem for forsvar, tryggleik og beredskap. Ei av tilrådingane i rapporten er å opprette ein eigen portefølje i Forskringsrådet for forsvar, tryggleik og beredskap. Gjennom 2024 har Forskringsrådet jobba vidare med å greie ut moglegheiter og utfordringar for etableringa av ein slik portefølje, mellom anna gjennom dialog med forskingssektoren, KD og Forsvarsdepartementet.

Open publisering

Dei siste åra har det skjedd ei stor utvikling innanfor open publisering. I 2024 har Forskringsrådet delteke i eit internasjonalt arbeid for å utvide den europeiske publiseringsplattforma Open Research Europe (ORE). ORE er opphavleg eit initiativ frå EU-kommisjonen for å gi eit publiseringsalternativ til alle som får støtte frå Horisont Europa. ORE er ei felles plattform for såkalla “diamant” open tilgang, der det er kostnadsfritt å både publisere og lese innhald, og er eit viktig steg på vegen mot full open tilgang i tråd med norske tilrådingar i Strategi for open publisering etter 2024. Forskringsrådet har gått saman med ti andre europeiske finansiører og EU-kommisjonen for å støtte ei utviding, slik at ORE frå 2026 vil bli tilgjengeleg for alle forskarar frå land og institusjonar som deltek i dette samarbeidet. Noreg har ein høg andel artikkelar med open tilgang (frå 40 prosent i 2013 til nærare 80 prosent i 2022).

Vurdering av måloppnåing: Strukturerande endringar

Resultat	Utfordringar/moglegheiter
• Det har vore gjort store investeringar i forskingsinfrastruktur. • Det har over tid vore ein stor auke i andel prosjekt med éin eller fleire samarbeidspartnarar i Forskringsrådets prosjektportefølje. • Forskringsrådet har hatt ei strategisk satsing for offentleg sektor i perioden 2018-2023, som har gitt gode resultat. Forskringsrådet har bidrege til å skape aktivitet på tvers av FoU-kategoriar og mellom ulike nivå i offentleg sektor.	• Det må jobbast vidare med korleis ein nasjonal infrastruktur for reknekraft til forskning, forvaltning og kunstig intelligens skal organiserast. • Forskringsrådet må bidra til at forskingssystemet blir betre i stand til å møte samfunnsutfordringar ved auka samarbeid. • Det skal jobbast vidare med målet om å auke FoUI-innsatsen for omstilling av offentleg sektor og vidareutvikle strategiar og verkemiddel. Effektivisering av offentlege innkjøp er eit særleg viktig område. • Det må jobbast vidare med eit heilskapleg FoU-system for forskning på forsvar, tryggleik og beredskap.



Mål 5 God rådgiving

Målformulering: Forskningsrådet har ansvar for å gi styresmaktene råd i forskingspolitiske saker. Forskningsrådet skal gi råd som grunnlag for utforming av forskingspolitikken (herunder sektorvise problemstillinger), og for korleis dei gjeldande forskingspolitiske prioriteringane bør følgjast opp.

Samla vurdering

Forskningsrådet har omfattande rådgivingsverksemd i tråd med Forskningsrådets vedtekter. Denne blir vurdert som god, men med forbedringspotensiale. Forskningsrådet vil styrkje rådgivinga og kunnskapsgrunnlaget ho baserast på, særleg knytt til overordna forskingspolitisk rådgiving.

Overordna rådgiving er retta hovudsakleg mot storting og regjering. Sentrale råd av denne karakteren i 2024 er overordna budsjettforslag for 2026, utvikling av ny budsjettmodell for Forskningsrådet (bruttobudsjettering), og rådgivingsoppdrag knytt til den kommande stortingsmeldinga om forskings-systemet. Den overordna rådgivinga har vorte godt motteken, eksempelvis tilrådinga om ein varig auke i offentlig FoU-innsats til 1,2 prosent av BNP som fekk primært positiv omtale i media. Trass i tilbakemeldingar om nyttige, kunnskapsbaserte råd i 2024, har vi også vorte minte om at særleg overordna rådgiving bør vidareutviklast: «Departementet forventer at Forskningsrådet styrker sin overordnede forskningspolitiske rådgivning til myndighetene» (KDs tildelingsbrev for 2025).

Den mest omfattande rådgivinga er retta både mot kvart enkelt departements sektoransvar og ansvarsområde som går på tvers av fleire departement, som realisering av prioriteringar i LTP. Dette har m.a. vore knytt til samfunnsoppdrag og sektorovergripande satsingsforslag i Budsjettforslaget til Forskningsrådet. Hovudkonklusjonen frå intervjuundersøkingar i departementa dei siste åra (seinast i 2024) er at departementa oppfattar den sektorielle rådgivinga som god, til dels svært god knytt til område som internasjonalisering og infrastruktur. Nytte, god kvalitet, kompetanse og velvilje frå Forskningsrådets side blir framheva. Det blir peika på forbedringspunkt i rådgivinga, m.a. knytt til

behovet for auka koordinering mellom departement. Vidare ønskjer fleire departement at kunnskapsgrunnlaget for rådgivinga blir synleggjort betre, herunder blir også breiare oversikt og analysar etterlyste om heilskapen utover Forskingsrådets løyvingar, både i eit departements sektoransvar og i tverrgåande ansvar. Vidare blir det etterlyst rådgiving om kopling mellom forskingspolitikk og dei sektorpolitiske ansvarsområda til departementa.

Strategisk område: Relevante og velgrunna forskingspolitiske råd til departementa

Undersøking av Forskingsrådets rådgivingsrolle i samband med design, etablering og implementering av dei to samfunnsoppdraga: Berekraftig fôr og Inkludere fleire barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

På oppdrag av Kunnskapsdepartementet (KD) har Forskingsrådet undersøkt fem departements syn på Forskingsrådets rådgiving knytt til dei to samfunnsoppdraga. Samfunnsoppdraga vart lanserte i langtidsplanen for forskning og høgare utdanning (2022-2032) som nye policy-verktøy for å løyse komplekse utfordringar. Dei skal gjennom tydelege mål, nye arbeidsmåtar og koordinering på tvers utfordre eksisterande strukturar, arbeids- og organisasjonsformer og bidra med gode løysingar. Forsking og forskingspolitikk er venta å ha ein sentral plass i kombinasjon med andre sektorpolitiske verkemiddel. Samfunnsoppdraga som eit nytt konsept gir Forskingsrådet ei ny rådgivingsrolle.

Innhaldet i rådgivinga var ulikt for dei to samfunnsoppdraga som følgje av at oppdraga var ulike i omfang og kompleksitet. Inkludering av barn og unge kan karakteriserast som eit transformativt samfunnsoppdrag, medan Berekraftig fôr er eit akselererande oppdrag. Forskingsrådet har så langt hatt fleire roller i utforming av samfunnsoppdraga, m.a. leia dei operative arbeidsgruppene for dei to samfunnsoppdraga, hatt ansvar for sekretariatet under utforminga av oppdraga og leia sekretariatet for styringsgruppa til Berekraftig fôr. Forskingsrådet har gitt råd, både i perioden forut for LTP der oppdraga først vart lanserte, og dessutan delteke i internasjonale forum i regi av EU og OECD, der samfunnsoppdrag blir drøfta. Denne rapporteringa er knytt til rådgivingsrolla. Intervjua om Forskingsrådets rådgiving i utviklinga av samfunnsoppdraga gjekk føre seg i januar/ februar 2025. Generelt vart Forskingsrådets rådgiving verdsett og rekna som god, men med forbettringspunkt. For begge samfunnsoppdraga var rådgivinga i nokre fasar tett voven saman med sekretariatsrolla. Fleire departement har merka seg Forskingsrådets engasjement og rådgiving forut for lanseringa i langtidsplanen, der m.a. Forskingsrådets International Advisory Board publiserte ein policy brief om missions med konkrete tilrådingar til Noreg. Forskingsrådet var også ein viktig rådgivar i KDs arbeid med samfunnsoppdrag i gjeldande langtidsplan.

For Berekraftig fôr oppgjev departementa at bestillingane til Forskingsrådet vart følgt opp med høg fagleg kvalitet, engasjement og i tråd med mandat og fristar. I designfasen vart det lagt til rette for involverande prosessar og koordinering av sentrale aktørar i næringslivet, forskingssektoren og verkemiddelapparatet, som var viktig for utviklinga av oppdraget.

Rådgivinga til Inkludere fleire barn og unge var meir krevjande gitt stor kompleksitet, men får også positiv omtale av departementa. Forskingsrådet blir rekna for å ha god kompetanse om sektorane og feltet, men mindre erfaring med transformativt samfunnsoppdrag som metodikk. Det kunne vore trekt meir på erfaringar frå EU og andre lands arbeid med samfunnsoppdrag, betre koordinering, aktørinvolvering og tydeleg retning og dessutan meir merksemd om innovasjon i offentleg sektor.

Intervjua gav nyttige tilbakemeldingar på Forskingsrådets rådgivingsrolle i samfunnsoppdraga, og rådgiving meir generelt. Dette omfattar spesielt koordineringa mellom departement, etatar og næringsliv og mellom forskings- og innovasjonspolitik og sektorpolitikk. Fleire departement meiner det er viktig å få på plass betre mekanismar for samarbeid/koordinering på tvers i etableringa av tverrsektorielle satsingar, og at Forskingsrådet har ei viktig rolle i dette. Intervjua peika også på

forbetringspunkt i rådgivinga vår, primært knytt til kunnskap om, og råd, tydelegare relatert til konseptet samfunnsoppdrag. Rådgiving om samfunnsoppdrag krev brei tverrfagleg kompetanse, men også kunnskap om nye arbeidsmetode og innsikt i kunnskapsgrunnlaget og internasjonale erfaringar. Forskingsrådet vil følgje opp forbetringpunkta.

Undersøking: Ei vurdering av korleis Forskingsrådet forbetrar utnyttinga av egne data som ein del av kunnskapsgrunnlaget for rådgiving, med særleg vekt på budsjettforslaga.

Forskingsrådets innsamling av egne data frå prosjektporteføljen som grunnlag for rådgiving har pågått i mange år. Det blir nedlagt stor innsats i utvikling, kvalitetssikring, tilrettelegging og tilgjengeleggjering av Forskingsrådets data. Ei ny skybasert dataplattform skal styrkje bruken av kunstig intelligens og maskinlæring, og vil på sikt samle alle data på éi plattform. Dette vil gi betre oversikt, auka tryggleik og bidra til å gjere organisasjonen meir datadriven. Data frå Forskingsrådets eigen portefølje, saman med data frå anna FoU-innsats, er viktig for å vurdere status på nasjonal forskingsaktivitet innanfor ulike felt. Denne innsikta er viktig for å vurdere behov for styrka og/eller endra innsats på offentleg FoU-finansiering gjennom Forskingsrådet.

Tilbakemeldingar frå departementa på Forskingsrådets budsjettforslag tyder på at kunnskapsgrunnlaget har vorte stadig betre synleggjort og at analysane av status grunngir godt behov for auka innsats på visse område, jf. årsrapport 2023 (MRS 5) om intervjuundersøkinga januar 2024. Framover vil det bli viktig å utvide datagrunnlaget og analysane til systematisk å også omfatte FoU-innsatsar frå EU, Nordforsk og andre internasjonale arenaer.

Rådgiving utover det strategiske området

Delar av rådgivinga går føre seg gjennom det formelle styringssystemet, der bestillingar i tildelingsbrev blir kvitterte ut i årsrapporteringa, men med formell og uformell dialog undervegs. Rådgivingsoppdrag blir også gitt gjennom året, uavhengig av tildelingsbrev. Døme i 2024 er innspel til stortingsmeldingar som industrimeldinga, meldinga om dyrevelferd, eller i oppfølging av stortingsmeldingar, som meldinga om distriktspolitikk. Det har vore vegkart, t.d. for teknologinæringane, og strategiar som KLDs kunnskapsstrategi 2025-2027 og oppfølging av Regjeringas mineralstrategi.

Delar av Forskingsrådets rådgivingsarbeid i 2024 har vore i samarbeid med andre aktørar, t.d. rådgiving i samband med utforming av Akseleratorprogrammet for helseinnovasjon i samarbeid med Innovasjon Noreg og rapporten om Etablering av nasjonal satsing på legemiddelproduksjon i Noreg og helsekatapult i samarbeid med SIVA og Innovasjon Noreg. Det mest framståande døme på samarbeid i rådgivinga i 2024 er rapporten om Eit heilskapleg forskningssystem for open, skjerma og gradert forskning, som er eit samarbeid mellom Forskingsrådet, FFI og NSM.

Som tidlegare vert rådgiving på ei rekkje område slusa gjennom dei mange sekretariatsfunksjonane i regi av Forskingsrådet, som eksempelvis Havsekretariatet, HO21, OG21 og Energi 21 og dei ovannemnde sekretariata for dei to samfunnsoppdraga.

Forskingsrådet har bidrege med omfattande råd om utforming og implementering av bruttobudsjettmodellen. Ny budsjettmodell har fleire konsekvensar knytte til innføring av kontantprinsippet og månadleg rapportering basert på finansieringskjelde.

Døme på område for særleg aktiv rådgiving i 2024:

- Systemmeldinga: Ei rekkje større og mindre rådgivingsprodukt er leverte i løpet av 2023/2024 i samband med Den kommande meldinga om forskningssystemet.
- Utvikling av Forskingsrådets budsjettforslag: Budsjettforslaget er vidareutvikla for å sikre kontinuitet i rådgivinga til styresmaktene og bidra til å realisere forskingspolitiske vedtak, samtidig som nye kunnskapsbehov, basert på kunnskapsgrunnlag og analysar, blir vareteke.

- EU-rådgiving: Rådgivinga er omfattande med m.a. innspel til interdepartemental gruppe om EUs 10. rammeprogram, både om utforming av programmet og råd om tematiske prioriteringar. Rådgiving om partnerskap og ERA-tiltak var også omfattande i 2024.
- Eit heilskapleg forskningssystem for open, skjerma og gradert forskning: Forskingsrådet har i samarbeid med FFI og NSM levert ein rapport om korleis Noregs samla forskingsressursar kan nyttast for å styrkje forsvarsevne og nasjonal tryggleik. Dei fire hovudtilrådingane i rapporten handlar om korleis forskingsinnsatsen på feltet kan styrkjast.
- Teknologi: I 2024 har det vore omfattande ekstern dialog på feltet med relevante aktørar, råd til myndigheiter, innspelsmøte, utlysingar og fleire rapportar til KD, m.a. Behov for tungreknemekt for forskning og kunstig intelligens (2024) og Konseptvalutgreiing for tungrekning (levert januar 2025). Dette har m.a. resultert i ei satsing på kvanteteknologi og utlysing av forskingssenter for kunstig intelligens.
- Evalueringar: To fagevalueringar vart ferdigstilte i 2024, høvesvis av naturvitskap (kjemi, fysikk og geofag) og av biovitskap. Forskingsmiljøa følgjer opp tilrådingane for eigen institusjon. Forskingsrådet nyttar vurderingane til evalueringane og tilrådingar i utviklinga av finansieringsverkemidla og i rådgiving overfor departementa.

Vurdering

Forskingsrådets rådgiving til departementa er omfattande. Jamlege undersøkingar om vurderinga til departementa av Forskingsrådets rådgiving er hovudsakleg positive. Eit teikn på at råda blir vurderte som nyttige er at Forskingsrådet får jamleg førespurnader om kunnskapsgrunnlag og tilrådingar. Ser vi nærare på nokre av rådgivingsprodukt dei siste to–tre åra, inngår oppdraga (sjå døme over) i ein syklus frå bestilling av kunnskapsgrunnlag til eksempelvis eit vegkart, deretter innspel til ei stortingsmelding om same tema og så bestilling av råd til oppfølging av den aktuelle stortingsmeldinga. Slik «lag på lag»-rådgiving er nyttig for mottakarane, men også for vidareutvikling av Forskingsrådets rådgivingskompetanse og -kapasitet på sentrale område.

Vurdering av måloppnåing: God rådgiving

Resultat	Utfordringar og moglegheiter
• Rådgivinga til Forskingsrådet om samfunn-oppdrag blir vurdert som jamt over god. • EU-rådgivinga til Forskingsrådet omfattar m.a. tilrådingar til FP10, nye partnerskap og ERA-tiltak. • Fleire rådgivingstiltak har i 2024 vorte utforma i samarbeid med andre aktørar som Innovasjon Noreg, SIVA, FFI, NSM. • Forskingsrådet har arbeidd for auka bruk av eigne data, m.a. ved ny teknologi. • Forskingsrådet har gitt råd om utvikling av eit heilskapleg FoU-system for open, skjerma og gradert forskning saman med FFI og NSM.	• Forskingsrådet blir beden om å styrkje overordna forskingspolitiske rådgiving til myndigheiter, noko som gir moglegheiter for betre heilskap i rådgivinga vår om overordna mål og prioriteringar i forskingspolitikken. • Forsking og innovasjon må koplust tettare på sektorpolitikken for betre å sikre bruk og nytte av forskinga. • Det trengst betre tilrettelegging for tverrdepartementale og nye arbeidsmåtar. • Det er behov for å vidareutvikle kunnskap-grunnlaget for rådgiving til departement.

Del IV Styring og kontroll i verksemda



Del IV Styring og kontroll i verksemda

Forskringsrådet må, strategiar, risikovurderingar og internkontroll-/kvalitetssystem skal sikre god styring og kontroll med at Forskringsrådet blir driven i samsvar med overordna føringar og krav. Forskringsrådet legg seg opp mot ISO-standardar der dette er formålstenleg. Sentralt i Forskringsrådet sitt verksemdsstyring står tertialvis oppfølging av økonomi og resultat på nøkkelområda og risikoen ved verksemda. Tertialrapportar blir lagde fram til styret.

Internt fundament for varetaking av god styring og internkontroll er:

- Internkontroll-/kvalitetssystemet KVALSYS – Arbeidsprosessane våre, styrande dokument, avvik og forbettringsforslag og leiingsinformasjon (LIS)
- Økonomi og rekneskapskontroll
- Risikostyring og ROS-analysar
- Informasjonstryggleik og GDPR
- Tryggleik og beredskap
- Helse, miljø, tryggleik (HMS)
- Kontroll i tilskotsforvaltninga
- Klima og miljø (Miljøfyrtårn)
- Internrevisjon

Vurdering av verksemdsrisiko

I 2024 gjennomførte Forskringsrådet ei overordna risikovurdering av verksemdsrisiko for å identifisere potensielle hendingar eller situasjonar som kan påverke måloppnåing og drift negativt. Vi gjer vurderingar innanfor risikokategoriane Finansiering, Kapasitet, Kompetanse, Endringsarbeid, Arbeidsmiljø, Tryggleik, Etterleving, Omdømme og Klimaavtrykk. Spesiell merksemd grunna risikonivå er gitt overgang til bruttobudsjettering, implementering av nye porteføljestyre, fleire samtidige større digitaliseringsprosjekt, cybertrusselen og det å tilpasse aktivitetsnivået etter nedbemanninga i 2023.

Arbeidet med risikovurderingar er ein integrert del av verksemdsstyring og blir følgd opp gjennom tertialrapporteringa. I tillegg til overordna risikovurdering, er det gjennomført ROS-analysar på utvalde område baserte på ei vurdering av vesentlegheit og risiko. Døme på dette er anskaffingsområdet og oppdatering innan tryggleik og beredskap.

Revisjonar

Riksrevisjonen har revidert årsrekneskapen for Forskringsrådet og vurdert vår etterleving av gjeldande administrative regelverk i staten. Revisjonen avdekka ingen feil eller manglar.

I 2024 utkontrakterte vi internrevisjonen til PWC, ei avgjerd gjort av styret. Internrevisjonen opererer uavhengig av den daglege drifta, rapporterer fagleg til styret og koordinerer arbeidet med administrerande direktør. Basert på revisjonsplanen for 2024 har internrevisjonen utført oppdrag knytt til Forskringsrådet sitt behandling av innsideinformasjon, gjennomgang av varslingsregimet og dessutan handtering av habilitet og interessekonfliktar. Her har det komme viktige bidrag til forbetringar av internkontroll. I tillegg starta dei opp revisjon av anskaffingsområdet, tilgangsstyring og dessutan informasjonstryggleiken i digitaliseringsprosjektet iFront (byggje nytt tilskotsforvaltningssystem). Desse revisjonane er venta ferdigstilt i første tertial 2025. Tilrådingar og forbettringsforslag frå revisjonsoppdraga blir følgde opp i linja.

Tryggleik og beredskap

Trusselbiletet til kunnskapssektoren var for 2024 ytterlegare skjerpa og prega av kompleksitet og uføreseielegheit. Forskringsrådet har som ein konsekvens heldt oppe nær bilateral kontakt med Politiets tryggingsteneste (PST). PST bidreg med trusselvurderingar og rådgiving til Forskringsrådet. Dei årlege opne trusselvurderingane til tryggingssstyresmaktene blir lagde til grunn for arbeidet med sikring, og KDs styringsdokument for arbeidet med tryggleik og beredskap. Forskringsrådet har ein

fullverdig ROS-analyse, der verdivurderinga og kartlegginga av avhengnader er fundamentet. I løpet av 2024 har Forskingsrådet gått gjennom ROS-analysen som ei oppfølging av revideringa i fjor. Området med høgast risiko er vurdert å vere cybertrusselen.

Den årlege kriseøvinga av beredskapsorganisasjonen i 2023 hadde 16 konkrete læringspunkt som vart implementerte i perioden og har bidrege til styrkt sikring av Forskingsrådets verdier. Den årlege beredskapsøvinga for 2024 skal vere leia av Kunnskapsdepartementet (KD) og byggje på øvinga frå 2022. Øvinga blir gjennomført i første tertial 2025 og scenarioet vil vere ei tryggingsspolitisk krise.

For å styrkje Forskingsrådet tryggingssagleg og ytterlegare integrere styringssystemet for tryggleik i Forskingsrådets øvrige styringssystem, vart det i 2024 oppretta eit tverrfagleg Tryggleiksforum. Det har vore fleire uønskte hendingar i perioden, men ikkje nokon som er vurderte til å vere alvorlege.

Informasjonstryggleik og GDPR

Forskingsrådet følgjer NSMs grunnprinsipp for tryggingssarbeid. Vi gjer årlege målingar av informasjonssikkerhet i samarbeid med eit eksternt firma. CI's (Center for Internet Security) består av 18 kontrollar og gir tilrådingar om tiltak for å verne oss mot dei mest alvorlege truslane og sårbarheitene. ISO-27000 ligg til grunn for arbeidet vårt med informasjonstryggleik.

Forskingsrådet har gjennomført fleire kompetansehevande tiltak og obligatoriske kurs i personvern og informasjonstryggleik i 2024. Ved innføringa av KI-verktøyet Copilot vart det også gjennomført ei rekkje obligatoriske tryggleikskurs, med spesielt fokus på tilgangsstyring og tryggleik i Office-miljøa. Det er sett i verk arbeid med å implementere eit nytt verktøy som skal gjere gjennomføringa og dokumentasjonen av personvernkonsekvensvurderingar enklare, og dessutan gi ei betre oversikt over behandlingane for verksemda av personopplysningar.

Truslar relatert til etterretningsverksemd har gjort at vi har skjerpa rutineane våre i høve til rekruttering, og innført sårbarheitssamtalen. Ei gjenopprettingsøving har også vorte gjennomført dette året. Øvinga tok utgangspunkt i dei fem viktigaste tenestene for Forskingsrådet og målet var å gjenopprette desse i samsvar med vår SLA på fem arbeidsdagar, noko vi også klarte. I 2024 har det vore to nemneverdige uønskte hendingar på cyberområdet. I juli ramma Crowdstrike Forskingsrådets avviks- og forbedringssystem. Konsekvensen av anslaget var at systemet ikkje var tilgjengeleg i to døgn, noko som likevel ikkje medførte alvorlege følgjer. I september gjorde eit Distributed Denial of Services (DDOS) angrep mot Forskingsrådets at Prosjektbanken, Min Nettstad og eSak var ramma. Angrepet vart handtert, relevante aktørar vart varsla og tiltak for å minimere skadane vart sett i verk.

Helse, miljø og tryggleik (HMS)

Forskingsrådet jobbar systematisk med å utvikle arbeidsmiljøet, med vekt på førebyggjande HMS-arbeid gjennom medarbeidarundersøkingar, vernerundar, oppfølging av sjukmelde og samarbeid med bedriftshelsetenesta. I tillegg har vi gjennomført helsekontrollar og ein arbeidsmiljømånad. Hovudinntrykket er at HMS-arbeidet held eit høgt nivå med trygge og gode arbeidsforhold. I 2024 gjennomførte vi tre pulsmålingar som oppfølging av medarbeidarundersøkinga. Resultata er stabile og ligg på nivå med samanliknbare verksemder, men med større variasjonar på avdelingsnivå. Tiltak blir følgde opp både sentralt og i linja.

Forskingsrådet har mål om at sjukefråværet ikkje skal overstige 3,8 prosent i eit enkelt år. Det er i all hovudsak legemeldt fråvær som har auka. Vi er ikkje fornøgde med utviklinga i sjukefråværet og jobbar vidare med førebygging av korttidsfråvær spesielt. Forskingsrådet har ikkje hatt nokon varslingssaker i 2024.

Utvikling i sjukefråvær 2022-2024

	2022	2023	2024
Sjukefråvær	4,6%	4,1%	4,3%

Kontroll i tilskotsforvaltninga

Forskingsrådet har kontrollorgan tilknytt tilskotsforvaltninga. Internt har Forskingsrådet ei eiga Habilitets- og klagegruppe som er eit internt rådgivande organ som skal hjelpe organisasjonen i vurderinga av habilitetsspørsmål og klagar på Forskingsrådets vedtak ut frå lovverket og Forskingsrådets interne retningslinjer og rutinar. Utvalet behandla 26 saker 2024, der 16 saker gjekk vidare til behandling i Forskingsrådets eksterne klageutval som er den siste instansen i klagehandsaminga. Utvalet behandlar skriftlege klager på Forskingsrådets vedtak, spesielt saker der søkjarar meiner avgjerda kjem av saksbehandlingsfeil eller vesentlege manglar ved skjønnsutøvinga. Klageutvalet tek den endelege avgjerda om ei klage skal avslåast eller takast til følge. I 2024 har dei fleste klager omhandla avslag på søknader, i 2024 vart eitt vedtak oppheva og klager fekk medhald, mot høvesvis tre i 2023 og ingen i 2022.

Oversikt type klage til behandling i eksternt Klageutval

Klage	2022	2023	2024
Avslag på søknad	8	11	11
Avvising av søknad	2	4	5
Avslag på innsending av søknad etter fristen	2		
Avslag søknad som forskingsinstitusjon	1		
Omgjering av vedtak om (vilkårsbunde) løyving	2		
Vedtak heving av kontrakt		1	
Totalt:	15	16	16

I tillegg har Forskingsrådet eit eige kontrollteam som skal undersøkje saker der det er mistanke om misleghald i prosjekt som har fått finansiering og skal utforme råd til ansvarleg avdeling om forholdsmessige reaksjonar der misleghald blir konstaterte. Kontrollteamet er også mottakspunkt for eksterne varslar om misbruk av tilskot. Internkontrollen vår skal avdekkje mogleg misleghald i finansierte prosjekt og gi råd om eigna reaksjonar. Det fungerer også som mottakspunkt for eksterne varslar om misbruk av tilskot. I 2024 vart 37 saker behandla, 35 var nye og to vidareført frå 2023. Ved årets slutt var sju saker framleis under arbeid. Økonomiske problem i selskapa var ofte ein medverkande faktor til misleghald.

Oversikt reaksjonar på saker, mistanke om misleghald i 2024

Reaksjon	Tal
Heva kontrakt med krav om tilbakebetaling	5
Heva kontrakt utan krav om tilbakebetaling	2
Tilbakebetaling utan heving av kontrakt	1
Avslutta prosjekt før oppstart	1
Reaksjon ikkje vedtok	2
Sak ikkje vurdert som vesentleg misleghald og overført til ansvarleg avdeling	26
Totalt	37

Endringsprosjekt

Forskingsrådet har dei siste to åra gått gjennom ei større omstilling og sett i verk fleire initiativ for å jobbe smartare og meir effektivt. Arbeidet omfattar både forretningsutvikling og digitaliseringsinitiativ. Forretningsutviklinga skal tilpassast og forbetrar kjerneprosessar og produkt, medan digitalisering moderniserer systema for betre innsikt og operasjonell effektivitet. Dei mest vesentlege verksemdsutviklingstiltaka Forskingsrådet har jobba med i 2024 er:

Forretningsutviklingsinitiativ

Vidareutvikling av verkemidla: Forskingsrådet har ein strategisk handlingsplan der utvikling av verkemiddel står sentralt. Verkemiddelutvikling skjer gjennom endringar i utlysingar, søknad-behandling og etablering av nye typar utlysingar. I 2024 har det vore arbeida med å standardisere arbeidsprosessane og med auka tilpassing av verkemidla våre til behovet til brukarane. Frå 2025 blir det innført ein todelt prosess. Ein fireårig plan for verkemiddelutvikling med årlege oppdateringar og løpande verkemiddelutvikling tett kopla til tilskotsforvaltninga.

Endre og forenkle rådgivinga: Det er sett i verk tiltak på innføring av nye prosessar for budsjettforslag og årsrapport, og dessutan forbedring av dialogen og rådgivinga vår til departementa for å realisere forskingspolitiske målsetjingar, eksempelvis knytt til samfunnsoppdraga høvesvis Berekraftig før og Inkludering av barn og unge.

Digitaliseringsinitiativ

iFront: Utvikling av eit nytt saksbehandlingssystem for tilskotsforvaltninga. Arbeidet vart påbyrja i 2022 etter eit par år med førebuing. Vi vel å byggje ei eiga løysing tilpassa verkemidla våre og bruker lågkodeplattforma Outsystems. I 2024 vart ein førsteversjon lansert for Skattefunn-ordninga, og fleire store leveransar for andre ordningar er planlagde fortløpande gjennom 2025 og 2026. Prosjektet er planlagt ferdig i medio 2026. Målet er at løysinga skal driftast og forvaltast av eigne tilsette.

Ny dataplattform: I 2024 har vi arbeidd med å implementere ei ny skybasert dataplattform. Denne plattformen vil styrkje bruken av kunstig intelligens og maskinlæring, og vil på sikt samle all data på éi plattform. Dette vil gi betre oversikt, auka tryggleik og bidra til å gjere organisasjonen meir datadriven. Denne er venta å bli teken i bruk frå 2025.

Langtidsbudsjettering (LTB): Nytt verktøy og budsjettløyning for langtidsbudsjettering starta opp hausten 2023 og vart lansert for budsjettering av tilskot i 2024. Samla løysing er noko forseinka grunna overgang til bruttobudsjettering og er venta ferdigstilt våren 2025.

Frå netto til bruttobudsjettering: Frå 1. januar 2025 går Forskingsrådet over til bruttobudsjettering, ei endring som er førebudd gjennom heile 2024. Overgangen inneber store systemtilpassingar, innføring av kontantprinsippet og krav om månadleg rapportering basert på finansieringskjelde.

Innføring av arkivkjerne: Vi har sidan 2022 gradvis innført arkivsystemet Documaster (arkivkjerne) som erstatning for saks- og arkivsystemet web-sak og som vil integrerast med fleire av fagsystema våre. I 2024 oppnådde vi fleire milepæl i arbeidet med å automatisere og standardisere dokumentfangsten frå fagsystema våre til arkivsystemet Documaster. Ved fullstendig overgang til arkivkjerne er det forventa at andelen automatiske arkiveringar via fagsystem vil liggje på over 90 prosent.

Innføring av Co-pilot frå Microsoft: Vi har gjennomført ein grundig prosess i samband med innføringa av Copilot, som inkluderte obligatorisk tryggingsopplæring for alle brukarar. Det blir no arbeidd med å bruke verktøyet som støtte for å effektivisere det daglege arbeidet. Suksess avheng av korleis verktøyet blir teke i bruk i organisasjonen for å oppnå store produktivitetsgevinstar.

Statlege fellesføringar

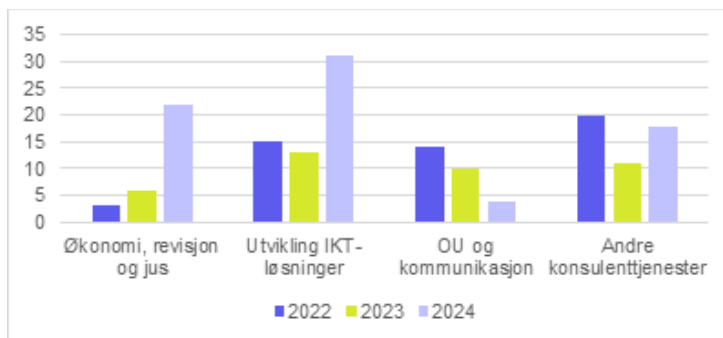
Positiv utvikling i talet på tilsetjingar av personar med funksjonsnedsetjing

I 2024 har Forskingsrådet hatt to tilsetjingar av personar med funksjonsnedsetjing og/eller fråvær frå arbeid, utdanning eller opplæring. Dette utgjer 4,3 prosent av alle nye tilsetjingar i løpet av året og representerer ein auke frå gjennomsnittet for verksemda for 2020 og 2021 på 2,5 prosent. For 2025 har vi sett eit ambisjonsnivå på 5 prosent. Ambisjonsnivået vart diskutert i Samarbeidsutvalet (SU) i november 2024. For å nå målet har vi hausten 2024 forbedra rekrutteringssystemet for å leggje betre til rette for positiv særbehandling av kvalifiserte kandidatar med funksjonsnedsetjingar, hol i CV eller

innvandrarbakgrunn. Vi vurderer også å inngå eit meir systematisk samarbeid med NAV, mellom anna gjennom bruk av lønstilskot.

Redusere konsulentbruken

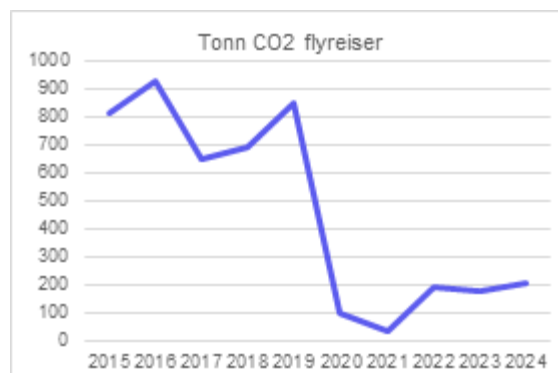
I 2024 brukte Forskingsrådet 75 mill. kroner på konsulenttenester, ein auke på 47 % frå 2023. Aukning kjem av høg utviklingstakt innan digitalisering; vi byggjer ei ny løysing for å forvalte tilskotsordningane våre (iFront), overgang til bruttobudsjettering betyr større endringar i ERP-systemet vårt, vi utviklar system for langtidsplanlegging, går over frå arkivsystem til arkivkjerne og innfører ei ny plattform for datavarehus. Konsulentbruken er knytt til behov for spisskompetanse, men også for å kompensere for den større nedgangen i talet på tilsette i 2023. Forbruket på konsulenttenester for organisasjonsutvikling, rekruttering og kommunikasjon er på 4,4 mill. kroner og vart dermed redusert med 57 prosent. For å møte kravet frå regjeringa om redusert konsulentbruk, har vi tilsett nye IKT-ressursar i 2024, med forventa effekt frå slutten av 2025.



Kostnader konsulenttenester i mill. kroner

Redusere klimagassutslepp, naturfotavtrykk og energibruk

Gjennom Miljøfyrtårn-ordninga blir Forskingsrådets totale energiforbruk, transportbelastning, avfallsproduksjon og miljøstatus hos leverandørane våre overvaka. Ein rapport til Miljøfyrtårn-ordninga blir utarbeidd til april kvart år. Det største klimafotavtrykket til Forskingsrådet er knytt til flyreisene våre som årleg utgjør i underkant 70 prosent av dei samla klimagassutsleppa våre. Over tid har Forskingsrådet hatt ei god utvikling og jobbar for å halde klimagassutsleppa nede, mellom anna ved at panelmøta våre og halvparten av porteføljestyremøta no blir gjennomførte som digitale møte.



Utslepp flyreiser CO2 tonn 2015-2024

Del V Vurdering av framtidsutsikter



Del V Vurdering av framtidsutsikter

Eit kunnskapssamfunn for framtida

Eit demokratisk og ope samfunn med evne til å vareta natur, velferd og konkurransekraft må byggje på kunnskap. Dagens utfordringsbilete blir kjenneteikna av stort alvor og behov for raske løysingar. Vi lever i ein uføreseieleg global situasjon der forskning kan spele ei avgjerande rolle for å vareta fred og styrke tryggleik, beredskap og forsvarsevne. Forsking, akademisk fridom og internasjonalt forskings-samarbeid er sett under press. Utviklinga i USA, med store kutt i forskinga, gjev grunn til uro. Forskingsinvesteringane i USA utgjer 30 prosent av verdas samla FoU-utgifter, og er det viktigaste enkeltlandet for norsk internasjonalt FoU-samarbeid utanfor Europa. Det er innført stans i tilgang til fleire databasar, brot i tidsseriar og stans i internasjonalt forskningssamarbeid på ei rekkje område. Dette råkar fyrst og fremst amerikanske forskarar, men får også store konsekvensar for forskning og kunnskapsutvikling i resten av verda.

Situasjonen gir også store moglegheiter for omstilling, fornying og viktige kunnskapsgjennombrøt, som også Forskingsrådet kan bidra til at Noreg utnyttar. Dersom forskinga skal kunne bidra med sitt beste i ei tid med store utfordringar og moglegheiter, meiner styret det er ein føresetnad at Noreg styrkjer både den offentlege og den private innsatsen på forskning og innovasjon. Dei nasjonale konkurransearenaene til Forskingsrådet bør utgjere ein større del av dei offentlege FoU-midla for at prioriteringane i forskingspolitikken skal kunne gjennomførast med auka fart, kraft og kvalitet.

Styrka konkurransekraft og innovasjonsevne

Produktiviteten i norsk økonomi må styrkjast samtidig som underskotet på kompetent arbeidskraft må dekkjast inn. Dels er det behov for at næringslivet sine eigne investeringar i FoU aukar, dels trengs det å skape betre samspel og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljø og næringsliv. Langsiktig, grunnleggjande forskning er essensielt for å få fram nye idear og løysingar for næringslivet. Skiping av fond og forskingsstiftingar kan vere ein mogleg måte å organisere delar av desse investeringane på. Auka innsats på mogleggjerande, digital og industrielle teknologiar og på digitalisering, organisering og kompetanseutvikling i offentlig sektor, er viktig for å styrkje konkurransekraft og innovasjonsevne.

Miljømessig, sosial og økonomisk berekraft

Det trengst eit løft til forskning og innovasjon for ei heilskapleg forvaltning på naturens premissar, førebygging av naturfarer og ei meir klimarobust samfunnsutvikling. Ny teknologi og dataverktøy spelar ei viktig rolle i dette. Meir forskning er avgjerande for å sikre eit godt utdanningssystem, auke deltakinga i arbeid og samfunnsliv og skape gode og effektive helse- og velferdstenester som utnyttar ny teknologi. Forskingsrådet bør i større grad mobilisere til tverrsektorielt FoU-samarbeid for å redusere ulikskap og utanforskap og vidareutvikle velferd, tryggleik og ei berekraftig utvikling for klima og miljø. Det trengs og omfattande internasjonalt forskningssamarbeid om berekraftsutfordringane.

Høg kvalitet og tilgjengelegheit i forskning og høgare utdanning

Gjennombrøta som kjem med den grunnleggjande forskinga fornyar fagfelte, utviklar tverrfagleg kunnskap og gjer oss i stand til å møte også framtidige samfunnsutfordringar som vi ikkje overser i dag. Noreg må legge til rette for utviklinga av framifrå forskingsmiljø som kan samarbeide med leiande forskarar internasjonalt, innanfor rammene av ansvarskjensle og akademisk fridom, og bidra til auka deltaking og suksess i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

Viktige oppgåver for Forskingsrådet i 2025 blir å fremje norske interesser i EUs neste rammeprogram og styrkje det nordiske samarbeidet. Forskingsrådet bør styrkje innsatsen på grunnleggjande forskning og stimulerer til fleire banebrytande forskingsidear. Samtidig må tilgangen til forskingsinfrastruktur, tungrekneparasitet og opne data vere på eit nivå som styrkjer kapasiteten i forskingsmiljøa. Forskingsrådet bør vidareutvikle ordningar som fremjar samarbeid og at forskning kjem raskare i bruk.

Del VI Årsrekneskap



Del VI Årsrekneskap

Leiingskommentar

Rekneskapsstandard

Rekneskapen omfattar Forskingsrådets verksemd som består av ein tilskotsrekneskap og ein verksemdsrekneskap, og dessutan Kilden og Teknologirådet. Forskingsrådet er også forvaltar av Eigedomsfondet – denne rekneskapen blir avlagd separat, jf. retningslinjer for statlege fond. Eigedomsfondet blir forvalta etter eigne statuttar.

Rekneskapen gir eit dekkjande bilete av Forskingsrådets verksemd ut frå årets aktivitet og dei rekneskapsprinsippa som er lagt til grunn. Årsrekneskapen er avlagd i samsvar med føresegnar om økonomistyring i staten, rundskriv frå Finansdepartementet og krav frå Kunnskapsdepartementet. Noregs forskingsråd blir revidert av Riksrevisjonen.

Rekneskapen er avlagd etter statlege rekneskapsstandardar (heretter kalla SRS), men avvik når det gjeld pensjonsforpliktingar utanom Statens pensjonskasse (SPK), jf. note for rekneskapsprinsipp.

Under driftsinntekter og driftskostnader blir viste i hovudsak kostnader og inntekter til eiga drift, drift av program/aktivitetar og drift av Kilden og Teknologirådet. I tillegg kjem driftskostnader i FoU-rekneskapen.

Organisering

I samband med framlegging av verksemdsbudsjettet 2024 vart det vedteke eit måltal på 369 årsverk, men som er vedteke endra til 379 årsverk etter 2. tertial. Ved utgangen av tredje tertial hadde Forskingsrådet 390 tilsette fordelt på 383 årsverk. I tillegg er det sju lærlingar. Andelen mellombels tilsette låg på 4 prosent. Ut frå kjende fråtreidingar, nytilsetjingar og igangverande rekrutteringar er prognosen for årsverk ved inngang i 2025 på 391 årsverk.

Frå og med 1. januar 2024 vart nye porteføljestyre innført, 2023-tala i note 10 og 11 er derfor berekna om frå gamle porteføljestyrar slik som beskrive i nóta.

Overgang til bruttobudsjettert verksemd

I statsbudsjettet for 2024, som vart framlagt hausten 2023, vart det kunngjort at Forskingsrådet skulle endrast frå nettobudsjettert til bruttobudsjettert verksemd frå og med 1. januar 2025. Forskingsrådet vil då bli underlagd dei krava som blir stilt til statleg økonomiforvaltning for bruttobudsjetterte verksemdar. Overgang frå netto- til bruttobudsjettering har medført behov for endringar både i rekneskapsprosessar og systemoppsett, og det har vore eit større prosjekt for å få dette på plass. Forskingsrådet har fått hjelp frå Deloitte til implementeringa, og prosjektet har hatt stort omfang. Endringa medfører også at Forskingsrådet har endra økonomimodell til ein modell tilpassa bruttobudsjettering og kontantprinsipp. Prosjektet har hatt framdrift i samsvar med plan og implementeringa er gjennomført utan større feil. Prosjektet held fram gjennom første halvår 2025 då fleire endringar og justeringar må innførast gradvis og tilrettelegging krevjast for avlegging av rekneskap etter nye prinsipp.

I samband med endringa måtte Forskingsrådet betale tilbake alle ikkje-utbetalte tilskotsmiddel løyvde frå statlege verksemdar eller departement, som stod på Forskingsrådets kontoar per 20. desember 2024. Samla tilbakebetaling var på 4.896 mill. kroner, som inkluderer 156 mill. kroner som er ikkje-utbetalte midlar tilknytte drift. Tilbakebetalinga til Kunnskapsdepartementet som omtalt under utvikling

i tilskotsbudsjettet rekneskapsførers debet 2500 Mottekne forskot – tilskotsforvaltning og kredit 196 Bank. Nedgangen i bankbeholdning og gjeld vedrørende tilskotsforvaltning som kjem av tilbakebetalinga av ubrukte tilskotsmidlar til Kunnskapsdepartementet er å rekne som ei estimatendring, jf. SRS 3 punkt 3. Denne førebuinga til omdanninga til bruttobudsjettert verksemd er ny utvikling i 2024 og ein naturleg del av aktiviteten ved utarbeiding av ein 2024-årsrekneskap som synleggjer denne førebuinga. Endringa er derfor å rekne som ei estimatendring, og medfører derfor inga omarbeiding av samanlikningstala for 2023. Forskringsrådet vil derimot beskrive endringa i tilhøyrande notar.

Overgangen til bruttobudsjettering medfører også at Forskringsrådet frå og med 2025 skal følgje kontantprinsippet i tillegg til å føre SRS.

Tidlegare har Forskringsrådets rutine for rekneskapsføring av tilskotsutbetalingar, som var gjeldande til og med 2023, inkluderte påløpte kostnader som er utførte forskning i kalenderåret. Avsetninga var i hovudsak gjort på grunnlag av innsende prosjektrapportar for utført forskning i 2023, som var godkjent før 10. februar 2024 jf. balanselinja Forskringsmidlar under behandling. Avsetninga inngjekk i balanselinja Forskringsmidlar under behandling i årsrekneskapen, og under overskrifta Gjeld vedrørende tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten. Storleiken på resultatlinja Tilskot til andre i årsrekneskapen for 2023 vart derfor lik verdien av forskning utført i 2023. Denne rutinen blir endra i rekneskapsoppstillinga for 2024, på den måten at det blir gjort ei avgrensa avsetning av påløpte kostnader til det som er komme inn med bilagsdato 2024, der avgrensing for avsetninga vart sett 17. januar 2025, mot 10. februar det etterfølgjande året som var tidlegare praksis. Sjølv om rutineomlegginga skjer i samband med at Forskringsrådet blir omdanna frå ein nettobudsjettert til ei bruttobudsjettert verksemd er dette å rekne som ei prinsippendring. Det medfører at Forskringsrådet må endre nokre av samanlikningstala for 2024 for rekneskapslinja Tilskot til andre i resultatoppstillinga (og rekneskapslinja Avrekning med statskassa tilskotsforvaltning slik at sumlinja Tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten går i null), då det ikkje lenger kan leggjast til grunn at det ikkje er mogleg å gjennomføre omarbeiding av samanlikningstal, jf. SRS 3 punkt 6. Prinsippendringa er beskriven i prinsippnoten for 2024-rekneskapen.

Økonomisk drift

Tilskotsbudsjett

Forskringsrådet har per 2024 fått løyvd 11,38 mrd. kroner til FoU-formål mot 11,09 mrd. kroner i 2023. Totalt utgjer løyvingar frå departement 10,99 mrd. kroner, og midlar frå andre finansieringskjelder er på 386,5 mill. Kroner. rekneskapsførte tilskotsmidlar for 2024 er på 9,4 mrd. kroner (kor 9,12 mrd. kroner er utbetalte i løpet av året, og 290 mill. kroner er avsette). Prinsippendringa er vist på eiga linje i balansen «Avsetning for utført forskingsarbeid (før mottak av faktura)». Reduksjonen i utbetalt tilskot er i hovudsak forseinkingar pga. endring av rekneskapsføring av tilskotsutbetalingar som omtalt i førre avsnitt, i all hovudsak er denne ei forskyving av utbetalingstakt og midlane kjem til utbetaling i 2025.

I samband med endra poststruktur for enkelte finansierande departement frå 2023 til 2024, vart det gjennomført flytting av overførte midlar inn i 2024 frå utgåande postar til nye/aktive postar. I første tertial vart det samla flytta 1 002 mill. kroner, og ved andre tertial vart det flytta 167,5 til mill. kroner. Dette vart omtalt om ved høvesvis 1. og 2. tertial. Flyttinga vart godkjend av Kunnskapsdepartementet, og Riksrevisjonen er orientert. Det er ingen fleire flyttingar i tredje tertial.

Differansen mellom tilførte midlar og utdelte midlar utgjer endringa i Forskringsrådets forskingsforpliktingar (overføringar), jf. kortsiktig gjeld i balansen. Forskringsrådet estimerte at ikkje-utbetalte midlar ved årsslutt 2024 skulle vere på 4,43 mrd. kroner, inkludert forskyving pga. omlegging av modell. Totalt vart 4,71 mrd. kroner tilbakeførte til statskassa i samband med overgangen til bruttobudsjettering. Midlane skal stillast til rådvelde for Forskringsrådet over tid. Sidan Forskringsrådet betalte tilbake alle middel løyvde frå statlege verksemdar eller departement er det berre ikkje-

utbetalte midlar frå ikkje-statlege verksemdar og statlege fond som blir overførte, totalt 311,6 mill. kroner. Dette er særskilt omtalt i note 11 og note 11a.

Samla var utbetalingane for 2024 stort sett i samsvar med rapporterte estimat, men ein stor reduksjon mot tidlegare år pga. overgangen frå netto- til bruttobudsjettert verksemd. Som omtalt over har dette medført ei prinsippending som gjer at rekneskapen inneheld samanliknbare tal.

Totalt er framtidige kontraktfesta forplikningar knytte til forskingsaktivitetar og prosjekt på om lag 41,9 mrd. kroner i perioden 2025-2033 (inkludert ei vidareføring av grunnløyvingane til instituttsektoren på 1,4 mrd. kroner per år, samla 12,8 mrd. kroner over perioden). Dette er nærare omtalt i note 20.

Forskningsrådets avtalar om tilskot er enkeltvedtak og blir derfor regulert av forvaltningsrettslege reglar. Avtalen gir derfor ikkje ei binding om fleirårige tilskotsutbetalingar. I det generelle vilkåret i avtalen kapittel 18.1 heiter det mellom anna at Forskningsrådet kan heve avtalen dersom "Sentrale forutsetningar for kontraktsforholdet sviker, herunder at Forskningsrådet ikkje får de nødvendige midler stilt til rådighet, det skjer endringer i offentlige reguleringer eller det oppstår andre uforutsette omstendigheter av vesentlig betydning for gjennomføringen av prosjektet eller Forskningsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7."

Verksemdsbudsjett

Verksemdskostnadane blir finansiert ved éi tildeling frå KD, refusjonar frå FoU og andre inntekter. Omtalt verksemdsbudsjett er ekskludert Kilden og Teknologirådet.

Verksemdsbudsjettet var ved utgangen av 2024 på 848 mill. kroner. Forskningsrådet hadde i 2024 verksemdsinntekter på 839 mill. kroner, som er 9 mill. kroner lågare enn under opphavleg budsjett, i hovudsak grunna lågare aktivitetsnivå. Verksemdsrekneskapen for 2024 er på 780 mill. kroner, ein reduksjon på 25 mill. kroner samanlikna med 2023. Det gir eit resultat på 59. mill. kroner eksklusive investeringar og avskrivningar.

Totalt har Forskningsrådet nytta 93 prosent av finansieringa i 2024. I tråd med retningslinjene for bruttobudsjetterte verksemdar er det søkt om overføring av 59 mill. kroner til 2025.

Forbruket i Forskningsrådet har vore spesielt lågt for strategiske oppdrag, der berre 25 prosent av dei avsette midlane på 19,3 mill. kroner vart nytta. Tilsvarande var forbruket for vertskapsoppdraga 48 prosent av 13,4 mill. kroner. Det låge forbruket kjem mellom anna av at det tek tid å bemanne oppdraga og få dei opp i drift. Også for kommunikasjonstiltak var forbruket lågt, med 43 prosent, medan driftskostnader knytte til oppfølging av porteføljane og avdelingane låg på høvesvis 53 og 50 prosent. Det også var noko lågare forbruk på personalkostnader som kjem av vakanse og høgare NAV-refusjonar ein anteken.

På grunn av overgangen til bruttobudsjettering er det krevjande å samanlikne den økonomiske drifta med tidlegare år. Mindreforbruket frå 2024 er venta å bli disponibelt i 2025, og den økonomiske situasjonen blir vurdert som tilfredsstillande for 2025.

I tillegg til ovannemnde 59 mill. kroner som er udisponerte midlar frå 2024 er det søkte om ei overføring av 93 mill. kroner i ytterleg overføringar, som ikkje er udisponerte midlar. Midlane er balanseførte og blir omtalte som negativ gjeld i rekneskapen. Totalt er 73 mill. kroner avsette og påløpte kostnader som følgje av overgangen frå netto- til bruttobudsjettert verksemd, medan 20 mill. kroner er avsette for ikkje-avvikla ferie, avsett meirverdiavgift og andre avsette forplikningar.

Investeringar i anleggsmiddel

I 2024 er det gjort investeringar i varige driftsmiddel/immaterielle rettar fór til saman 73,3 mill. kroner:

- Utvikling iFront (nytt sakssystem) og utvikling budsjettplanleggingsverktøy, under utføring 2024 – til saman 49,0 mill. kroner
- Utvikling iFront (nytt sakssystem), Skattefunn, sett i drift i 2024 72,6 mill. kroner, under utføring i 2023 (jf. note 4 «- avgang anskaffingskost i 2024») minus 72,6 mill. kroner
- Investering i inventar og IKT-portefølje – 24,8 mill. kroner

I budsjettet for 2024 var det sett av 77,4 mill. kroner til investeringar i varige driftsmiddel/immaterielle rettar.

02. juni 2025



Gunnar Bovim



Birger Vikøren
(nestleder)



Gunnar Høivand



Linda Nøstbakken



Britt Elin Steinveg



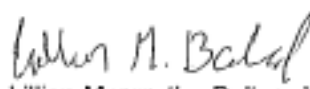
Iselin Marstrander



Paula Eerola



Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)



Lillian Margrethe Baltzrud
(ansattes representant)



Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Prinsippnote - SRS

Generelt

Noregs forskingsråd er etablert som eit forvaltningsorgan med særskilde fullmakter og underlagt dei krava som blir stilte til statleg økonomiforvaltning for nettobudsjetterte verksemdar.

Verksemdsrekneskapen er sett opp i samsvar med gjeldande statlege rekneskapsstandardar (SRS).

Noregs forskingsråd vil med verknad frå 1. januar 2025 endre budsjettmessig status i samsvar med Løyvingsreglementet frå nettobudsjettert forvaltningsorgan (får løyving på 50-post) til bruttobudsjettert forvaltningsorgan. Dette medfører at NFR frå og med 1. januar 2025 må rapportere månadleg til statsrekneskapen i samsvar med kontantprinsippet (S-rapport) i tillegg til rekneskapsrapportering i samsvar med dei statlege rekneskapsstandardane (SRS). Overgang frå nettobudsjettering til bruttobudsjettering har medført endringar i NFRs rekneskapsrutinar.

Forskningsrådet har ved overgang til bruttobudsjettering endra interne rutinar for bokføring og presentasjon av tilskotsmidlar. Ved årsavsluttinga for 2024 og seinare periodar bokført mottatte fakturaer, betalingsoppmodingar og «automatiske utbetalningar» i same periode som faktura/betalingsoppmodning er datert. Ved rekneskapsavsluttinga for 2023 og tidlegare år har Forskningsrådet i tillegg rekneskapsført tilskot knytt til motteke rapportering av utført forskingsarbeid etter mottak og godkjenning av faktura eller betalingsoppmodning og etter Forskningsrådet si vurdering og godkjenning av rapport/arbeid sjølv inn i neste kalenderår om arbeidet var utført i inneverande rekneskapsår. Denne prinsippendringa medfører at utbetaling og utgiftsføring av tildelte tilskot blir lågare i 2024 enn i tidlegare og framtidige rekneskapsår. Samanlikningstala (2023-tala) i resultat, balanse og relevante notar er omarbeidde som følgje av prinsippendringa.

Som ein praktisk konsekvens av overgangen til bruttobudsjettering er alle likvide middel, utover dei som dekkjer balansepostar som inngår i mellomverande med statskassa, betalt tilbake til Kunnskapsdepartementet pr. 31.12.2024. Dette medfører ei stor endring på rekneskapslinja Bankinnskot på konsernkonto i Noregs Bank, frå 2023 til 2024.

Dette er nærare beskrive i dei ulike avsnitta nedanfor, og dessutan i notar til dei rekneskapslinjene som er direkte påverka av endringane.

Alle rekneskapstal er oppgitt i 1 000 kroner dersom ikkje anna er oppgitt.

Anvende rekneskapsprinsipp

Inntekter frå løyvingar og inntekt frå tilskot og overføringar

Inntekt frå løyvingar og inntekt frå tilskot og overføringar resultatføres etter prinsippet om motsett samanstilling. Dette inneber at inntekt frå løyvingar og inntekt frå tilskot og overføringar resultatføres i takt med at aktivitetane som blir finansierte av desse inntektene blir utførte, det vil seie i same periode som kostnadene kjem (motsett samanstilling). Overskot frå løyvingsfinansierte aktivitet er presentert som Avreikna løyvingsfinansierte aktivitet i del C Statens kapital i balansen.

Tilskot frå ikkje-statlege aktørar som ikkje er nytta på balansedagen er presenterte som kortsiktig gjeld i balansen. Tilsvarende gjeld for gåver og gåveforsterkningar. Tilskot frå statlege aktørar som ikkje er nytta på balansedagen er returnerte til KD og blir derfor ikkje presenterte i balansen for 2024.

Den andelen av inntekt frå løyvingar og tilsvarende som blir nytta til anskaffing av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel som blir balanseførte, blir ikkje inntektsført på anskaffingstidspunktet, men blir avsett i balansen på rekneskapslinja finansieringa frå staten av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel.

I takt med kostnadsføringa av avskrivningar av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel blir inntektsførte eit tilsvarande beløp frå avsetninga finansieringa frå staten av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel. Inntektsføringa i perioden frå avsetninga resultatføres som inntekt frå løyvingar. Dette medfører at kostnadsførte avskrivningar inngår i driftskostnadene for verksemda utan å få resultateffekt.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjonar resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når ho er opptent. Inntektsføring ved sal av varer skjer på leveringstidspunktet der overføring av risiko og kontroll er overført til kjøpar. Sal av tenester blir inntektsført i takt med utføringa.

Kostnader

Utgifter som gjeld transaksjonsbaserte inntekter, er kostnadsførte i same periode som tilhøyrande inntekt.

Utgifter som blir finansierte med inntekt frå løyving og inntekt frå tilskot og overføringar, er kostnadsførte i same periode som aktivitetane er gjennomførte og ressursane er forbrukte.

Kostnader som kjem fram på faktura som er motteken etter 12. desember er avsette som påløpte kostnader, ref. innleiande omtale av overgang frå nettobudsjettering til bruttobudsjettering.

Pensjonar

SRS 25 Ytingar til tilsette legg til grunne ei forenkla rekneskapsmessig tilnærming til pensjonar. Statlege verksemder skal ikkje balanseføre netto pensjonsforpliktingar for ordningar til Statens pensjonskasse (SPK).

Vi har resultatført arbeidsgivardelen av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon er kostnadsført som om pensjonsordninga i SPK var basert på ein innskotsplan.

NFR har også ei pensjonsordning utanfor SPK, som rekneskapsføres etter NRS 6.

Leigeavtalar

Forskringsrådet nyttar forenkla metode slik ho er beskriven i SRS 13 Leigeavtalar, og klassifiserer alle leigeavtalane sine som operasjonelle leigeavtalar.

Klassifisering og vurdering av anleggsmiddel

Anleggsmidlar er varige og store eigedelar som blir disponerte av verksemda. Med varige eigedelar siktar ein til eigedelar med utnyttbar levetid på 3 år eller meir. Med store eigedelar blir eigedelar forstått med anskaffingskost på kr 50 000 eller meir. Anleggsmiddel er balanseførte til anskaffingskost trekt frå avskrivningar.

Kontorinventar og datamaskiner og anna IKT-utstyr med utnyttbar levetid på 3 år eller meir er balanseført som eigne grupper.

Varige driftsmiddel blir nedskrivne til verkeleg verdi ved endra bruk eller utnytting, dersom verkeleg verdi er lågare enn balanseført verdi.

Inntektsføring av ikkje inntektsført løyving knytt til avskrivningar og investeringar (nettobudsjettert), blir løyst opp ved overgang til bruttobudsjettering mot avrekning med statskassa.

Eigenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Av SRS 17 Anleggsmiddel går det fram at verksemda kan velje om utgifter som gjeld bruk av eigne tilsette til utvikling av programvare skal kostnadsførast eller balanseførast. Forskringsrådet har valt å kostnadsføre slike utgifter.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidlar og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfattar postar som forfell til betaling innan eitt år etter anskaffingstidspunktet. Gåveforsterkningsmidlar er også presenterte som kortsiktig gjeld. Andre poster er klassifisert som anleggsmidlar/langsiktig gjeld.

Omløpsmidlar blir vurderte til det lågaste av anskaffingskost og verkeleg verdi. Kortsiktig gjeld blir balanseført til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringar

Kundefordringar og andre fordringar er oppførte i balansen til pålydande etter frådrag for avsetning til forventta tap. Avsetning til tap blir gjort på grunnlag av individuelle vurderingar av kvar enkelt fordring.

Avsetning av påløpte tilskot er presentert som kortsiktige fordringar mot statskassa, sjå omtale om avsetninga i avsnitt "Tilskuddsforvaltning og andre overføringar frå staten".

Valuta

Pengeposter i utanlandsk valuta er vurdert til kursen ved slutten av rekneskapsåret. Her er Noregs Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Kapitalen til staten

Statens kapital utgjør nettobeløpet av egedelane og gjelda for verksemda. Kapitalen til staten består av verksemdskapital, avrekningar og utsett inntektsføring av løyving (nettobudsjettert).

Som beskrive innleiingsvis er midlar som er mottekne av statlege aktørar, og som ikkje er nytta på balansedagen, returnert til staten. Dette medfører at kapitalen til staten er redusert, samanlikna med tidlegare år. Dette gjeld tilbakebetaling av resterande midlar drift som var igjen på bank, utover verdien av mellomverande.

Finansieringa frå staten av immaterielle egedelar og varige driftsmiddel

Avsetninga finansieringa frå staten av immaterielle egedelar og varige driftsmiddel viser inntekt frå løyvingar og tilsvarande som er nytta til anskaffing av immaterielle egedelar og varige driftsmiddel.

Tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten

Tilskotsforvaltninga er presenterte etter same prinsipp som dei er bokførte, i samsvar med SRS 10.

Det kjem fram av DFØs rettleiing at det tidlegaste tidspunktet for bokføring av eit tilskot er på vedtakstidspunktet og det seinaste tidspunktet er ved utbetaling. Ved rekneskapsavsluttinga for 2023 og tidlegare år har Forskingsrådet i tillegg til mottekne fakturaer, rekneskapsført tilskot knytt til mottatt rapportering av utført forskingsarbeid etter mottak av faktura eller betalingsoppmodning og etter Forskingsrådet si vurdering av rapport/arbeid. Formålet har vore å forsøke å reflektere tilskot i same år som forskingsaktiviteten som tilskotet finansierer er gjennomført. Ved overgang til bruttobudsjettert verksemd, med tilhøyrande krav om rapportering etter kontantprinsippet, vil ein slik praksis vere krevjande å gjennomføre, og Forskingsrådet har derfor valt å endre praksis på dette området.

Ved overgang til bruttobudsjettering har Forskingsrådet endra interne rutinar for bokføring og presentasjon av tilskotsmidlar. Ved årsavsluttinga for 2024 og seinare periodar bokførast mottekne fakturaer, betalingsoppmodningar og «automatiske utbetalningar» i same periode som faktura/betalingsoppmodning er datert. Ved rekneskapsavsluttinga for 2023 og tidlegare år har Forskingsrådet i tillegg rekneskapsført tilskot knytt til mottatt rapportering av utført forskingsarbeid etter mottak og godkjenning av faktura eller betalingsoppmodning og etter Forskingsrådets vurdering og godkjenning av rapport/arbeid sjølv inn i neste kalenderår om arbeidet var utført i inneverande rekneskapsår. Dette er endring av rekneskapsprinsipp. Prinsippendringa medfører at utbetaling og utgiftsføring av tildelte tilskot blir lågare i 2024 enn i tidlegare og framtidige rekneskapsår. For 2025 og framtidige år vil tala følgje prinsippet som no er valt og vere samanliknbare.

Samanlikningstala (2023-tala) i resultat, balanse og relevante notar er omarbeidde som følgje av prinsippendinga.

Kontantstraum

Kontantstraumoppstillinga er utarbeidde etter direkte metode tilpassa statlege verksemder, slik han er beskriven i SRS 2 Kontantstraumsoppstilling.

Kontantstraumsoppstillinga har store avvik frå 2023 til 2024. Dette kjem av førebuingar til overgang til bruttobudsjettert verksemd, med tilhøyrande tilbakebetaling av alle statlege middel som ikkje er nytta på balansedagen.

Statlege rammevilkår

Sjølvassurandørprinsipp

Staten opererer som sjølvassurandør. Det er følgjeleg ikkje inkludert poster i balanse eller resultatrekneskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktingar. Forskingsrådet har eigen tariffavtale og fell ikkje under personalforsikringsordningane i den statlege tariffavtalen. Forskingsrådet har derfor unntak for dette prinsippet for gruppeliv/ulykkes- og reiseforsikring for sine tilsette.

Konsernkontoordninga i staten

Statlege verksemder blir omfatta av konsernkontoordninga i staten. Konsernkontoordninga inneber at alle innbetalingar og utbetalingar dagleg blir gjorde opp mot oppgjerskontoane for verksemda i Noregs Bank.

Verksemda blir tilført likvidar løpande gjennom året i samsvar med utbetalingsplan frå overordna departement og disponerer ein eigen oppgjerskonto i konsernkontoordninga i Noregs Bank. Denne blir ikkje renteberekna.

Nettobudsjetterte verksemder beheld normalt likviditeten ved årets slutt. På grunn av overgangen frå nettobudsjettert verksemd til bruttobudsjettert verksemd er alle likvide middel som tilhøyrer staten returnert til staten. I tråd med uttale frå DFØ vurderer Forskingsrådet at nedgangen i bankbeholdning og gjeld som kjem av tilbakebetaling av ubrukte midlar til Kunnskapsdepartementet er å rekne som ei estimatendring, jf. SRS 3, punkt. 3. Tilbakebetalinga er ei førebuing til omdanning til bruttobudsjettert verksemd, som naturleg nok også vil påverke rekneskapsavslutninga for 2024.

Likvide midlar som Forskingsrådet forvaltar, men som ikkje er finansiert av Kunnskapsdepartementet eller andre statlege departement/verksemder står framleis på Forskingsrådets bankkonto ved utgangen av 2024, og vil også bli overført som ein inngåande balanse på bankkonto i 2025.

Bankkontoar utanfor konsernkontoordninga er presenterte på linja Andre bankinnskott i balanseoppstillinga.

Prinsippnote for løyvingssoppstilling

Verksemdsrekneskapen for statlege forvaltningsorgan med særskilde fullmakter til bruttoføring utanfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte verksemder) er utarbeidd og avlagd etter nærare retningslinjer i føresegnar om økonomistyring i staten. Verksemdsrekneskapen er i samsvar med krav i punktet til føresegnene 3.4.1, nærare føresegnar i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsett av Kunnskapsdepartementet.

Verksemda er tilknytt konsernkontoordninga i staten i Noregs Bank i samsvar med punktet til føresegnene 3.7.1. Nettobudsjetterte verksemder får løyvinga frå Kunnskapsdepartementet innbetalt på bankkontoen sin. Behaldningar på verksemds oppgjerskonto i Noregs Bank blir overførte til nytt år.

Løyvingssoppstillinga omfattar perioden frå 1. januar til den aktuelle balansedagen.

Løyvingssoppstillingas del I viser kva verksemda har fått stilt til disposisjon i samsvar med tildelingsbrev og kva utbetalingar som er registrerte i konsernkontosystemet i staten. Utbetalingane er knytt til og avstemde mot tildelingsbrev og er sette opp etter inndelinga Stortinget har fastsett for budsjettet, og dei spesifikasjonane som er angitt i tildelingsbrev.

Løyvingssoppstillingas del II omfattar det som er rapportert i likvidrapporten til statsrekneskapen. Likvidrapporten viser saldo og likvidrørsler på oppgjerskontoen for verksemda og andre kontoar i Noregs Bank. Behaldningane rapportert i likvidrapporten er avstemde mot konsernkontosystemet i staten og andre behaldningar i Noregs Bank.

Løyvingssoppstillingas del III viser alle finansielle eigedelar som verksemda er ført opp med i kapitalrekneskapen til staten. Behaldningane i kapitalrekneskapane til staten er baserte på at transaksjonane er førte med verdien på betalingstidspunktet. Verdien på balansedagen er sett til historisk kostpris på transaksjonstidspunktet.

Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS. Alle likvide middel som er finansierte av Kunnskapsdepartementet eller andre statlege departement/verksemder er betalte tilbake til staten i samsvar med instruks til departementet. Løyvingssoppstillinga viser tilbakebetalinga i eigen kolonne.

Løyvingsrapportering for Noregs forskingsråd - tildeling i samsvar med tildelingsbrev:

Kapittel og post pr departement	Kapittelnamn	Posttekst	Samla tildeling	Tilbakebetaling til KD, des. 2024
DEL I				
Arbeids- og inkluderingsdepartementet				
AID - Kap. 601.21	Utgreiingsverksemd, forskning mm	Spesielle driftsutgifter		
AID - Kap. 601.50	Utgreiingsverksemd, forskning mm	Noregs forskingsråd	165 150	-66 836
Sum løyving frå Arbeids- og inkluderingsdepartementet			165 150	-66 836
Barne- og familiedepartementet				
BFD - Kap. 800.50	Barne- og familiedepartementet	Noregs forskingsråd	50 821	-20 711
Sum løyving frå Barne- og familiedepartementet			50 821	-20 711
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet				
DFD Kap. 1500.50	Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	Forskningsmidlar til Noregs forskingsråd	101 200	-23 506
DFD Kap. 1500.51	Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	Gjennomstrøymingsmidlar	48 437	0
DFD Kap. 1541.22	Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	Anna	1 000	-1 000
Sum løyving frå Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet			150 637	-24 506
Forsvarsdepartementet				
FD Kap. 1700.52	Forsvarsdepartementet	Overføringar til statlege forvaltningsorgan	22 000	-41 345
Sum løyving frå Forsvarsdepartementet			22 000	-41 345
Finansdepartementet				
FIN Kap.1600.50	Finansdepartementet	Noregs forskingsråd	39 300	-80 301
Sum løyving frå Finansdepartementet			39 300	-80 301
Helse- og omsorgsdepartementet				
HOD Kap. 780.50	Forsking	Noregs forskingsråd	413 114	-110 903
Sum løyving frå Helse- og omsorgsdepartementet			413 114	-110 903
Justis- og beredskapsdepartementet				
JD Kap.400.23	Justis- og beredskapsdepartementet	Spesielle driftsutgifter	0	-376
JD Kap.400.50	Justis- og beredskapsdepartementet	Noregs forskingsråd	69 092	-40 374
Sum løyving frå Justis- og beredskapsdepartementet			69 092	-40 749
Kunnskapsdepartementet				
KD Kap. 201.50	Analyse og kunnskapsgrunnlag	Noregs forskingsråd – forskning om utdanning og forskning	230 600	-123 133
KD Kap.226.21	Kvalitetsutvikling i grunnskuleopplæringa	Spesielle driftsutgifter	0	-300
KD Kap.226.71	Kvalitetsutvikling i grunnskuleopplæringa	Tilskot til kunnskapssenter	115 585	-5 000
KD Kap.285.51	Noregs forskingsråd	Strategiske forskingsprioriteringar	3 013 973	-1 658 058
KD Kap.285.52	Noregs forskingsråd	Langsiktig, grunnleggjande forskning	1 769 145	-649 594
KD Kap.285.55	Noregs forskingsråd	Verksemdskostnader	780 273	-155 886
KD Kap.287.21	Grunnløyving til samfunnsvitskapleg forskingsinstitut	Særskilde driftsutgifter	0	-397
KD Kap.287.70	Noregs forskingsråd	Grunnløyving til samfunnsvitskapleg forskingsinstitut	245 303	0
Sum løyving frå Kunnskapsdepartementet			6 154 879	-2 592 368

Kapittel og post pr departement	Kapittelnamn	Posttekst	Samla tildeling	Tilbakebetaling til KD, des. 2024
Klima- og miljødepartementet				
KLD Kap. 1410.50	Kunnskap om klima og miljø	Basisløyvingar til miljøforskning-institutta	242 217	-1 226
KLD Kap. 1410.51	Kunnskap om klima og miljø	Forskningsprogram	408 877	-188 644
KLD - Kultur- og likestillingsdepartementet	Kunnskap om klima og miljø	Handlingsplan mot speleproblem	0	-250
Sum løyving frå Klima- og miljødepartementet			651 094	-190 120
Kommunal- og distriktsdepartementet				
KDD Kap.500.50	Kommunal- og modernisering-departementet	Forskningsprogram	62 741	-50 574
KDD Kap.541.22	IT- og e-kompolitikk	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og e-kompolitikken	0	-2 637
Sum løyving frå Kommunal- og distriktsdepartementet			62 741	-53 211
Kulturdepartementet				
KUD - Kap. 325.52	Allmenne kulturformål	Noregs forskingsråd	30 510	-38 834
KUD - Kulturdepartementet	KUD - Kulturdepartementet	Spelemidlar - ligg ikkje føre kapittel.post	6 350	-89
Sum løyving frå Kulturdepartementet			36 860	-38 923
Landbruks- og matdepartementet				
LMD Kap.1137.50	Forsking og innovasjon	Forskningsaktivitet, Noregs forskingsråd	184 156	-67 395
LMD Kap. 1137.51	Forsking og innovasjon	Basisløyvingar mm, Noregs forskingsråd	207 760	0
Sum løyving frå Landbruks- og matdepartementet			391 916	-67 395
Nærings- og fiskeridepartementet				
NFD Kap. 900.21	Noregs forskingsråd	Tilskot til forskning	0	-200
NFD Kap.920.50	Noregs forskingsråd	Tilskot til forskning	1 644 800	-485 684
NFD Kap.928.21	Noregs forskingsråd	Tilskot til forskning	15 600	-10 489
NFD Kap.920.51	Noregs forskingsråd	Tilskot til forskning	608 700	-131 246
Sum løyving frå Nærings- og fiskeridepartementet			2 269 100	-627 618
Energidepartementet				
ED Kap.1830.50	Forsking og næringsutvikling	Overføring til Noregs forskingsråd	0	-3 206
ED Kap.1850.50	Klima, industri og teknologi	Forsking, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -handtering	913 200	-451 604
Sum løyving frå Energidepartementet			913 200	-454 810
Samferdselsdepartementet				
SD Kap. 1301.50	Forsking og utvikling osb.	Samferdselsforskning	111 200	-47 999
Sum løyving frå Samferdselsdepartementet			111 200	-47 999
Utanriksdepartementet				
UD Kap.118.50	Utanrikspolitiske satsingar	Noregs forskingsråd - utanriksområdet	51 798	-132 612
UD Kap.159.75	Regionløyvingar	Afrika til bilateralt forskningssamarbeid med Sør-Afrika, som blir kanalisert via ambassaden i Pretoria	3 000	-3 000
UD Kap.161.50	Utdanning, forskning og fagleg samarbeid	Noregs forskingsråd - utanriksområdet	192 150	-290 863
UD Kap.161.71	Utdanning, forskning og fagleg samarbeid	Forsking	21 100	0
UD - Utanriksdept.	UD - Utanriksdept.	Ikkje angitt kapittel post	2 000	-2 704
Sum løyving frå Utanriksdepartementet			270 048	-429 179
Sum samla tildeling			11 771 152	-4 886 975

DEL II			Rekneskap 31.12.2024
Beholdninger rapporterte i likvidrapporten for Noregs forskingsråd		Note	
<i>0677.50.0021 Drift</i>		16	
Inngående saldo på oppgjerskonto i Noregs Bank 31.12.2023			5 275 652
Endring i perioden			-4 929 886
<i>Utgående saldo i Noregs Bank 31.12.2024</i>			<i>345 765</i>
<i>0677.60.00084 Gåveforsterkning</i>		16	
Inngående saldo på oppgjerskonto i Noregs Bank 31.12.2023			9 967
Endring i perioden			-9 559
<i>Utgående saldo i Noregs Bank 31.12.2024</i>			<i>408</i>

DEL III					
Beholdninger rapporterte til kapitalrekneskapen (31.12)					
Konto	Tekst	Note	31.12.2024	31.12.2023	Endring
810209	0677.60.00084 Gåveforsterkning	16	408	9 967	-9 559
820201	0677.50.0021 Drift	16	345 765	5 275 652	-4 929 886

I samband med overgangen til bruttobudsjettering, er alle likvide middel som er finansierte av Kunnskapsdepartementet eller andre statlege departement/verksemder tilbakebetalte til staten i samsvar med instruksen til departementet. Jf. omtale om overgangen i Prinsippnote SRS. Tilbakebetalinga er derfor vist i eigen kolonne i tabellen. Kolonnen for "Samla tildeling" viser opphavleg tildeling ihht. tildelingsbrev, før tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet.

Årsrekneskap for Forskingsrådet med notar

Resultatrekneskap	Note	31.12.2024	31.12.2023
Driftsinntekter			
Inntekt frå løyvingar	1	822 552	857 458
Inntekt frå tilskot og overføringar	1	29 395	23 953
Sals- og leigeinntekter	1	82	41
Andre driftsinntekter	1	0	751
Sum driftsinntekter		852 029	882 203
Driftskostnader			
Lønskostnader	2	503 186	559 512
Avskrivningar på varige driftsmiddel og immaterielle eigedelar	4,5	52 734	48 886
Nedskrivningar av varige driftsmiddel og immaterielle eigedelar	4,5	3 752	657
Andre driftskostnader	3	291 700	272 333
Sum driftskostnader		851 371	881 388
Driftsresultat		658	816
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	334	412
Finanskostnader	6	-143	-306
Sum finansinntekter og finanskostnader		191	106
Resultat av aktivitetane i perioden		849	923
Endring pensjonsforpliktingar	19	-849	-923
Avrekningar og disponeringar			
Sum avrekningar og disponeringar		0	0
Innkrevjingsverksemd og andre overføringar til staten			
Sum Innkrevingsverksemd og andre overføringar til staten		0	0
Tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten			
Tilskot til andre	10	9 406 279	9 591 346
Avrekning med statskassa tilskotsforvaltning	10	-9 406 279	-9 591 346
Sum tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten		0	0

EIGEDELAR	Note	31.12.2024	31.12.2023
A. Anleggsmiddel			
I Immaterielle egedelar			
Programvare og liknande rettar	4	77 936	47 988
Immaterielle egedelar under utføring	4	51 857	75 409
Sum immaterielle egedelar		129 792	123 397
II Varige driftsmiddel			
Driftslausøyre, inventar, verktøy og liknande	5	40 749	30 377
Sum varige driftsmiddel		40 749	30 377
III Finansielle anleggsmiddel			
Sum finansielle anleggsmiddel		0	0
Sum anleggsmiddel		170 541	153 774
B. Omløpsmidlar			
I Behaldningar av varer og driftsmateriell			
Sum behaldning av varer og driftsmateriell		0	0
II Fordringar			
Kundefordringar	13	1 472	159 940
Opptente, ikkje fakturerte inntekter	17	0	112
Tilsette - lønnslån	14	294	34
Andre fordringar	14	15 009	33 925
Andre fordringar - fordringar statskassa - tilskot	14	290 238	0
Sum fordringar		307 013	194 011
III Bankinnskot, kontantar og liknande			
Bankinnskot på konsernkonto i Noregs Bank	16	345 765	5 275 651
Bankinnskot for gaver og gåveforsterkningar	16	408	9 967
Andre bankinnskot	16	18 171	16 908
Sum bankinnskot, kontantar og liknande		364 344	5 302 526
Sum omløpsmidlar		671 358	5 496 537
Sum fordringar vedrørande innkrevjingsverksemd og andre overføringar		0	0
Sum egedelar		841 899	5 650 312

KAPITALEN til STATEN OG GJELD	Note	31.12.2024	31.12.2023
C. Kapitalen til staten			
I Verksemdskapital			
Sum verksemdskapital		0	0
II Avrekningar			
Avrekna løyvingsfinansiert verksemd	23	-93 117	0
Sum avrekningar		-93 117	0
III Utsett inntektsføring av løyving (nettobudsjettet)			
Finansieringa frå staten av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel	4,5	170 541	153 774
Ikkje inntektsført løyving	15	0	31 044
Sum utsett inntektsføring av løyving		170 541	184 818
Sum kapitalen til staten		77 425	184 818
Pensjonsforpliktingar	19	-36 325	-37 174
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktingar			
Pensjonsforpliktingar	19	36 644	37 493
Sum avsetning for langsiktige forpliktingar		36 644	37 493
II Anna langsiktig gjeld			
Sum anna langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	21	12 364	31 888
Skuldig skattetrekk og andre trekk	22	0	18 440
Skuldige offentlege avgifter	22	12 835	21 918
Avsette feriepengar		42 443	39 397
Anna kortsiktig gjeld	18	88 728	63 641
Sum kortsiktig gjeld		156 370	175 284
Sum gjeld		193 014	212 777
Sum kapitalen til staten og gjeld - drift		234 114	360 421
IV Gjeld vedrørande tilskotsforvaltning og andre overføringar			
Forskingsmidlar under behandling	11, 11A	311 552	2 884 083
Avsetning for utført forskingsarbeid (før mottak av faktura)	8	0	1 872 673
Forskingsmidlar til utbetaling (leverandørgjeld)	8	296 233	533 133
Sum gjeld vedrørande tilskotsforvaltning og andre overføringar		607 785	5 289 889
Sum kapitalen til staten og gjeld		841 899	5 650 312

Kontantstrømsoppstilling etter den direkte metoden for nettbudsjetterte verksemder	31.12.2024	31.12.2023	Budsjett 2025
Kontantstrømar frå driftsaktivitetar			
Innbetalningar			
innbetalningar av løyving frå fagdepartementet	791 508	850 842	0
innbetalningar av tilskot og overføringar	29 395	23 953	0
innbetalningar frå sal av varer og tenester	82	793	0
Sum innbetalningar	820 985	875 587	0
Utbetalningar			
utbetalningar av lønn og sosiale kostnader	503 186	559 512	0
utbetalningar for kjøp av varer og tenester	35 401	358 652	0
andre utbetalningar - tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet, drift	91 724	0	0
Sum utbetalningar	630 311	918 164	0
Netto kontantstrøm frå driftsaktivitetar*	190 674	-42 577	0
Kontantstrømar frå investeringsaktivitetar			
utbetalningar ved kjøp av immaterielle egedelar og varige driftsmiddel (-)	-73 254	-39 289	0
Netto kontantstrøm frå investeringsaktivitetar	-73 254	-39 289	0
Kontantstrømar frå finansieringsaktivitetar	0	0	0
Kontantstrømar knytte til overføringar			
innbetalningar frå fagdepartementet til tilskot til andre (+)	5 374 606	5 156 347	0
innbetalningar frå andre departement til tilskot til andre (+)	5 607 923	5 542 213	0
innbetalningar frå andre til tilskot til andre (+)	389 582	392 070	0
utbetalningar og overføringar til andre statlege rekneskapar (-)	-4 213 823	-4 922 167	0
utbetalningar og overføringar til andre verksemder (-)	-4 902 218	-6 627 510	0
andre utbetalningar - tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet, tilskot	-4 739 141	0	0
Avstemming – IB 2024 udisponerte tilskot, ihht. Endring note 11 – 11A	-2 572 531	0	0
Netto kontantstrøm knytt til overføringar	-5 055 602	-459 047	0
Effekt av valutakursendringar på kontantar og kontantekvivalentar (+/-)	0	0	0
Netto endring i kontantar og kontantekvivalentar (+/-)	-4 938 182	-540 913	0
Behaldning av kontantar og kontantekvivalentar ved byrjinga av perioden	5 302 526	5 843 439	0
Behaldning av kontantar og kontantekvivalentar ved slutten av perioden	364 344	5 302 526	0

Nedgang i "Beholdning av kontantar og kontantekvivalentar" ved slutten av perioden kjem av tilbakebetaling av udisponerte tilskot og drift til Kunnskapsdepartementet, jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS og Prinsipp for Løyvingsoppstilling. Budsjett 2025 er ikkje sett inn i Kontantstrømsoppstillinga, då Forskingsrådet går over til bruttobudsjettering, og prinsipp for budsjett blir endra.

Note A Segmentnote				
Resultatoppstilling	Note	FoU	Adm	31.12.2024
Inntekt frå løyvingar	1	88 782	750 538	839 320
- brutto nytta til investeringar i anleggsmiddel	1	0	-73 254	-73 254
+ utsett inntekt frå avsetning til avskrivningar	1	420	56 066	56 486
Inntekt frå tilskot og overføringar	1	77	29 318	29 395
Sals- og leigeinntekter	1	0	82	82
<i>Driftsinntekter</i>		<i>89 279</i>	<i>762 750</i>	<i>852 029</i>
Lønn og andre driftskostnader	2,3	56 274	741 725	797 999
Avskrivningar	4,5	420	56 066	56 486
Administrasjonsdel av departementsinntekter		32 585	-35 699	-3 114
<i>Driftskostnader</i>	<i>2,3,4,5</i>	<i>89 279</i>	<i>762 092</i>	<i>851 371</i>
Driftsresultat		0	658	658
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	191	191
Resultat av aktivitetane i perioden		0	849	849
Endring pensjonsforplikting	19	0	849	849
Tilskotsforvaltning*	10	9 406 279	0	9 406 279
Avrekning tilskotsforvaltning	10	-9 406 279	0	-9 406 279
Avrekningar				
Sum avrekningar		0	0	0
Resultatet i perioden (til verksemdskapital)		0	0	0

Resultatoppstilling	Note	FoU	Adm	31.12.2023
Inntekt frå løyvingar	1	66 657	781 171	847 829
- brutto nytta til investeringar i anleggsmiddel	1	0	-39 914	-39 914
+utsett inntekt frå avsetning til avskrivningar	1	457	49 086	49 543
Inntekt frå tilskot og overføringar	1	10	23 944	23 954
Sals- og leigeinntekter	1	0	41	41
Andre driftsinntekter	1	0	751	751
<i>Driftsinntekter</i>		<i>67 123</i>	<i>815 080</i>	<i>882 203</i>
Lønn og andre driftskostnader	2,3	43 950	790 848	834 798
Avskrivningar	4,5	541	49 086	49 627
Administrasjonsdel av departementsinntekter		22 633	-25 671	-3 037
<i>Driftskostnader</i>	<i>2,3,4,5</i>	<i>67 123</i>	<i>814 264</i>	<i>881 388</i>
Driftsresultat		0	816	816
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	106	106
Resultat av aktivitetane i perioden		0	922	922
Endring pensjonsforplikting	19	0	922	922
Tilskotsforvaltning*	10	9 591 345	0	9 591 345
Avrekning tilskotsforvaltning	10	-9 591 345	0	-9 591 345
Avrekningar				
Sum avrekningar		0	0	0
Resultatet i perioden (til verksemdskapital)		0	0	0

*Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS, og omtale av prinsippendring. Forskningsrådet har derfor endra samanliknbare tal for 2024 (tal for 2023) for rekneskapslinja Tilskuddsforvaltning, per 31.12.2023.

Note 1 Driftsinntekter	Regnskap 31.12.2024	Regnskap 31.12.2023	Budsjett for 2025
<i>Løyvingar til drift frå Kunnskapsdepartementet</i>			
Kunnskapsdepartementet	803 001	818 335	0
- brutto nytta til investeringar i immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel (-)	-73 254	-39 914	0
+ utsett inntekt frå avsetning til avskrivingar (+)	56 486	49 543	0
Sum inntekt frå løyvingar til drift frå Kunnskapsdepartementet	786 233	827 964	0
<i>Løyvingar til drift frå andre departement</i>			
Nærings- og fiskeridepartementet	20 883	20 931	0
Energidepartementet	4 113	506	0
Landbruks- og matdepartementet	9	200	0
Klima- og miljødepartementet	2 412	411	0
Utanriksdepartementet	0	3 737	0
Helse- og omsorgsdepartementet	7 785	1 440	0
Samferdselsdepartementet	201	0	0
Finansdepartementet	55	26	0
Kulturdepartementet	380	0	0
Justis- og beredskapsdepartementet	480	1 374	0
Kommunal- og distriktsdepartementet	0	868	0
Sum løyvingar til drift frå andre departement	36 319	29 493	0
Sum inntekt frå løyvingar til drift	822 552	857 457	0
<i>Inntekt frå tilskot og overføringar</i>			
Tilskot frå andre statlege verksemdar	12 734	12 339	0
Tilskot frå internasjonale organisasjonar	14 565	7 279	0
Tilskot frå organisasjonar og stiftingar	250	1 779	0
Tilskot frå næringsliv og private	1 846	2 557	0
Sum tilskot og overføringar	29 395	23 953	0
<i>Inntekter frå oppdrag</i>			
Sum inntekter frå oppdrag	0	0	0
<i>Sals- og leigeinntekter</i>			
Sals- og leigeinntekter	47	0	0
Andre inntekter	35	41	0
Sum sals- og leigeinntekter	82	41	0
<i>Andre driftsinntekter</i>			
Anna driftsrelatert inntekt	0	751	0
Sum andre driftsinntekter	0	751	0
Sum driftsinntekter	852 029	882 203	0

Budsjett 2025 er ikkje sett inn i Note 1, då Forskringsrådet går over til bruttobudsjettering, og prinsipp for budsjett blir endra. Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS.

Note 2 Lønnskostnader		
DEL I	31.12.2024	31.12.2023
Lønn ¹⁾	370 842	401 091
Feriepengar	38 146	44 582
Arbeidsgivaravgift ¹⁾	62 219	68 841
Pensjonskostnader ²⁾	43 434	52 940
Sjukepengar og andre refusjonar (-)	-10 827	-10 737
Andre ytingar	-627	2 795
Sum lønnskostnader	503 186	559 512

Mengd utførte årsverk hittil i år:** 369,4 358,4

**Inkluderer utførte årsverk Randsoner

1) Lønnskostnadene er reduserte med 56,3 mill. kroner (10,1%), medan talet på utførte årsverk har auka med 11. På bakgrunn av stort kutt i verksemdsløyvinga i 2023 gjennomførte Forskingsrådet ein omstillingsprosess som omfatta både nedbemanninga og omlegging av delar av verksemda. Nedbemanninga vart gjord gjennom tilbod av frivillige sluttpakkar, der 84 sluttpakkar vart innvilga og fråtreidinga skjedde i løpet av 2023. Kostnadene i samband med sluttpakkane vart utbetalt i løpet av 2023.

Forskingsrådet er ein del av Spekter og har utbetalt heile lønnsoppgjeret for 2024 i 2024, med unntak av nokre mindre justeringar for lærlingar. På bakgrunn av dette, er det ikkje gjort nokon avsetningar for lønn og tilhøyrande kostnader utover lærlingar.

2) Premiesatsen for arbeidsgivardelen vart estimert til 11,9% i 2024 (arbeidsgivardel av pensjonspremie på artskonto 542/ pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). Pensjonspremien blir bokført som faktisk premie, jf. SRS 25 og i tråd med rundskriv R-118. For rekneskapsåret 2023 vart premiesats arbeidsgivardel estimert til 11,9%.

DEL II		
Lønn og godtgjersler til leiande personar	Lønn	Andre godtgjersler
Styreleiar	0	374 100
Administrerende direktør	2 329 539	43 995

Lønn og godtgjersler til leiande personar blir oppgitte i kroner i samsvar med faktiske utbetalingar for rekneskapsåret 2024.

Note 3 Andre driftskostnader	31.12.2024	31.12.2023
Husleige ¹⁾	40 322	48 703
Vedlikehald og ombygging av leigde lokale	7 013	9 057
Andre kostnader til drift av eigedom og lokale	26 262	30 971
Leie av maskiner, inventar og liknande	35 330	37 247
Mindre utstyrsanskaffingar	2 664	2 170
Reparasjon og vedlikehald av maskiner, utstyr m.v.	11 985	8 861
Kjøp av konsulenttenester frå kommunikasjonsbransjen ²⁾	12 905	16 376
Kjøp av andre konsulenttenester ³⁾	85 006	42 279
Kjøp av andre framande tenester	41 595	56 616
Reiser og diett	14 168	10 484
Tap og liknande	5 666	3 724
Øvrige driftskostnader	8 784	5 846
Sum andre driftskostnader	291 700	272 333

1) Noregs forskingsråd leiger lokale i eit fleirbrukshus i Drammensveien 288, og har forpliktingar for husleige og faste driftskostnader for om lag 15 364 m2. Delar av 4. og 5. etasje i bygget er frå 2022 / 2023 framleigd, avtalen varer til Forskingsrådets husleigeavtale med KLP går ut i 2029. Endringa i husleige kjem av ein auke i andelen av framleige. Auken utgjorde 6,6 mill. kroner, kva blir vist som ein nedgang i tala for 2024. Fremleietakerene har i tillegg fått fråtrekk i husleiga for ombygging av lokala, estimert til 0,7 mill. kroner. I 2024 har Noregs forskingsråd også fått frådrag i meirverdiavgift på framleige.

2) Kjøp av konsulenttenester frå kommunikasjonsbransjen er ny linje ihht. oppstilling for 2024, tal for 2023 er skilt ut tilsvarande for å vere samanliknbart.

3) Auken i kjøp av konsulenttenester kan i hovudsak knytast til fleire større prosjekt som Forskingsrådet har gjennomført i 2024. Utviklinga av det nye sakssystemet iFront har hatt stor aktivitet og framdrift i 2024, også overgangen frå netto- til bruttobudsjettering, jf. omtale i prinsippnoten, har vore eit omfattande prosjekt med store kostnader. Det er også eit prosjekt for utvikling av nytt verktøy for Langtidsbudsjettering og porteføljestyling, og dessutan overgang til ny løysing for datavarehus. I tillegg til fleire løpande utviklingsprosjekt kor ekstern hjelp har vore nødvendig.

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leigeavtaler	Type eigedel		
	Tomter, bygningar og annan fast eigedom	Maskiner og transportmiddel	Sum
Varigheit inntil 1 år	0	0	0
Varigheit 1-5 år	0	526	526
Varigheit over 5 år	55 654	0	55 654
Kostnadsført leigebetaling for perioden	55 654	526	56 180

Note 4 Immaterielle egedelar	Immaterielle		Sum
	Programvare og egedelar liknande rettar	under utføring	
Anskaffingskost 31.12.2023	180 914	75 409	256 323
+ tilgang i 2024 (+)	72 587	49 035	121 622
- avgang anskaffingskost i 2024 (-)	-38 806	-72 587	-111 393
Anskaffingskost 31.12.2024	214 695	51 857	266 552
- nedskrivingar i 2024 (-)	-3 542	0	-3 542
- akkumulerte avskrivingar og nedskrivingar 31.12.2023 (-)	-132 966	0	-132 966
- ordinære avskrivingar i 2024 (-)	-39 057	0	-39 057
+ akkumulert av- og nedskriving avgang i 2024 (+)	38 806	0	38 806
Balanseført verdi 31.12.2024	77 936	51 857	129 792

Avskrivingssatsar (levetider) 5 år / lineært Ingen

Tilleggsopplysningar når det er avhenda immaterielle egedelar:

Rekneskapsmessig gevinst/tap	0	0	0
-------------------------------------	----------	----------	----------

Tilgangar i 2024

Aktivering av immaterielle egedelar gjeld kjøp av saksbehandlings plattform til 72,6 mill. kroner, programvare under utføring av prosjekt iFront og Langtidsbudsjetteringsverktøy, blir estimert totalt til 51,9 mill. kroner.

Avhending i 2024

Utrangering av immaterielle egedelar blir estimert til 38,8 mill. kroner. Utrangeringa er gjord på grunnlag av vurderinga frå avdelinga, anleggsmidla er ikkje lenger er i bruk.

Nedskrivingar i 2024

Immaterielle egedelar, under dette programvarelisensar og eigenutvikla programvare, er nedskriven med 3,5 mill. kroner. Nedskrivinga er gjord på grunnlag av avdelings vurdering av statusen til anleggsmidla ved årsslutt.

Avskrivingar i 2024

Immaterielle egedelar er avskrivne med 39,0 mill. kroner.

Annan kommentar i 2024

Det er i samband med fråhald av 2024 årsregnskapet funnet differansar mellom grupperingar i anleggsregisteret innanfor grupper/kategori. Innkjøpskostnad 010124 og akkumulerte avskrivingar per 010124 avvik difor ihht. noter i 2023 rekneskapen. Dette har inga effekt på inngåande og utgåande saldo på anleggsnoten.

Note 5 Varige driftsmidler	Driftslausøyre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffingskost 31.12.2023	554 126	554 126
Tilgang i 2024	24 843	24 843
Frå anlegg under utføring til anna gruppe i 2024	-389 339	-389 339
Anskaffingskost 31.12.2024	189 630	189 630
Nedskrivningar i 2024	-210	-210
Akkumulerte avskrivningar og nedskrivningar 31.12.2023	-524 334	-524 334
Ordinære avskrivningar i 2024	-13 677	-13 677
Akkumulerte avskrivningar avgang i 2024 (+)	389 339	389 339
Balanseført verdi 31.12.2024	40 749	40 749
Avskrivningssatsar (levetider)	3-15 år lineært	Ingen
Tilleggsopplysningar når det er avhenda anleggsmiddel:		
Rekneskapsmessig gevinst/tap	0	0

Tilgangar i 2024

Aktivering av varige driftsmiddel gjeld kjøp av maskinvare, serverar, nettverk og kommunikasjonsutstyr, inventar, programvare og andre anleggsmiddel til 24,8 mill. kroner.

Avhending i 2024

Utrangering av varige driftsmiddel blir estimert til 389,3 mill. kroner. Utrangeringa er gjord på grunnlag av vurderinga frå avdelinga, anleggsmidla er ikkje lenger er i bruk.

Nedskrivningar i 2024

Varige driftsmiddel, under dette nettverk og kommunikasjonsutstyr, programvarelisensar og andre anleggsmiddel, er nedskrivne med 0,2 mill. kroner. Nedskrivninga er gjord på grunnlag av avdelings vurdering av statusen til anleggsmidla ved årsslutt.

Avskrivningar i 2024

Varige driftsmiddel er avskrivne med 13,7 mill. kroner.

Annan kommentar i 2024

Der er i samband med fråhald av 2024 årsregnskapet funnet differansar mellom grupperingar i anleggsregisteret innanfor grupper/kategori. Innkjøpskostnad 010124 og akkumulerte avskrivningar per 010124 avvik difor ihht. noter i 2023 rekneskapen. Dette har inga effekt på inngåande og utgåande saldo på anleggsnoten.

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader	31.12.2024	31.12.2023
Finansinntekter		
Renteinntekter	249	247
Valutagevinst (agio)	85	166
Sum finansinntekter	334	412
Finanskostnader		
Rentekostnader	-51	-76
Valutatap (disagio)	-29	-28
Gebyr	-63	-202
Sum finanskostnader	-143	-306

Nedgangen i gebyr kjem av at gebyr bank i 2023 var klassifisert som finanskostnader, Forskingsrådets praksis for føring av bankgebyr er endra i 2024 frå finanskostnader til driftskostnader.

Note 8 Forskingsmidlar til utbetaling			
Tabell 1			
Verkemiddel	31.12.2024	31.12.2023	Endring
Program	122 728	1 216 768	-1 094 040
Frittstående prosjekt	108 084	497 944	-389 860
Infrastrukturtiltak	35 730	492 938	-457 208
Diverse FoU	4 159	7 679	-3 520
Nettverkstiltak	19 536	149 838	-130 302
Forvaltning	0	40 639	-40 639
Felles	5 995	0	5 995
Sum	296 233	2 405 806	-2 109 574

Tabell 2			
Verkemiddel	31.12.2024	31.12.2023	Endring
Program	122 728	157 362	-34 634
Frittstående prosjekt	108 084	172 460	-64 375
Infrastrukturtiltak	35 730	138 137	-102 407
Diverse FoU	4 159	12 637	-8 477
Nettverkstiltak	19 536	51 704	-32 167
Felleskostnader	0	725	-725
Forvaltning	0	109	-109
Felles	5 995	0	5 995
Sum 1	296 233	533 133	-236 900
Prinsippendring	0	1 872 673	- 1 872 673
Sum 2	296 233	2 405 806	-236 900

Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS og prinsippendringa som blir gjort for periodisering av tilskot. Forskingsrådet har ved overgang til bruttobudsjettering endra interne rutinar for bokføring og presentasjon av tilskotsmidlar. Ved årsavslutninga for 2024 og seinare periodar bokførast mottekne fakturaer, betalingsoppmodingar og «automatiske utbetalingar» i same periode som faktura/betalingsoppmodning er datert. Ved rekneskapsavslutninga for 2023 og tidlegare år har Forskingsrådet i tillegg rekneskapsført tilskot knytt til mottatt rapportering av utført forskingsarbeid etter mottak og godkjenning av faktura eller betalingsoppmodning og etter Forskingsrådet si vurdering og godkjenning av rapport/arbeid sjølv inn i neste kalenderår om arbeidet var utført i inneverande rekneskapsår.

Prinsippendringa fører til at ein større del av tilskot blir utbetalt i det etterfølgjande året akkurat i overgangsåret 2024. Tala for 2023 og 2024 er derfor ikkje direkte samanliknbare. I tabellane over blir kva vist som er den samanliknbare summen for 2024 mot 2023. Tabell 1 viser Forskingsmidlar til utbetaling før presentasjon av prinsippendring. Tabell 2, Sum 1, syner Forskingsmidlar til utbetaling

etter prinsippendring, Motteken faktura for tilskot som gjeld for 2024, motteken etter at rekneskapen er avslutta, utgjør 123 mill. kroner (per mars 2025), og er ikkje avsett i rekneskapen.

Note 10 Tilskotsforvaltning og andre overføringer frå staten - utbetalte midlar										
Beløp i millioner kroner										
1. Tilskot pr verkemiddel og sektor	Kommuner	Fylkeskommuner	Ikkje-finansielle foretak	Finansielle foretak	Hushaldningar	Ideelle organisasjonar	Statsforvaltninga	Utlendet	Sum 2024	Sum 2023
Program	51	15	2 150	2	2	42	2 015	15	4 291	5 544
Frittstående prosjekt	23	4	241	1	0	8	913	0	1 190	1 602
Infrastrukturtiltak	0	0	2 341	0	0	15	749	118	3 223	3 472
Diverse FoU	0	1	122	0	0	1	1	0	126	103
Nettverkstiltak	0	-1	165	6	0	4	186	59	419	555
Forvaltning	0	0	67	0	0	4	86	0	158	188
Prinsippendring 2024	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1 873
Sum sektor	74	19	5 084	9	2	74	3 952	191	9 407	9 591

Note 10 Tilskotsforvaltning og andre overføringer frå staten - utbetalte midlar								
Beløp i millioner kroner								
2. Tilskot pr styrande organ og verkemiddel	Program	Frittstående prosjekt	Infrastrukturtiltak	Diverse FoU	Nettverkstiltak	Forvaltning	Sum 2024	Sum 2023
Forskingssystemet	48	33	615	111	135	0	941	1 065
Helse	399	0	59	0	13	0	471	564
Innovasjon	670	67	155	0	174	0	1 066	1 703
Mat og bioressursar	383	0	0	0	0	0	383	405
Mogleggjerande tekn.	620	0	0	0	0	0	620	917
Energi og transport	854	0	181	0	0	0	1 035	1 462
Demokrati og gl. utvikling	349	0	9	0	0	0	358	432
Velferd og utdanning	531	0	12	0	0	0	543	635
Adm.dir.-fullmakt	0	0	1 952	16	59	157	2 183	2 022
Banebrytande forskning	0	1 071	240	0	13	0	1 325	1 579
Klima og miljø	422	19	0	0	26	0	466	667
Samisk samf. og kultur	14	0	0	0	0	0	14	13
Prinsippendring 2024	0	0	0	0	0	0	0	-1 873
Sum verkemiddel	4 291	1 190	3 223	126	419	157	9 407	9 591

Tilskotsforvaltning er utbetaling av forskingsmidlar til eksterne prosjektansvarlege. Tilskot blir vist i tabell 1 sortert på mottakars institusjonelle sektor, og verkemiddel. I tabell tilskotet til 2 vise sortert på verkemiddel og styrande organ. Frå og med 01. januar 2024 vart forskingsaktiviteten fordelt på nye porteføljestyrrar. Prosjekt og løyving er flytta. Samanlikning mot 2023 er derfor berekna om.

Jf. prinsippendring omtalt i prinsippnote SRS, så er tal for 2023 og 2024 ikkje samanliknbare per verkemiddel og styrande organ, men effekten av prinsippendringa er isolert på ei eiga linje, sjå "Prinsippendring 2024". Samanliknbare tal for 2023 er derfor endra ift. Årsrekneskap 2023. Det er ikkje mogleg å ta ut tala frå 2023 på ei samanliknbar fordeling.

Eit forskingsprogram er ein målretta og tidsavgrensa forskingsinnsats for å skaffe ny kunnskap på eit avgrensa felt, og omfattar store program, brukarstyrte program, grunnforskningsprogram og handlingsretta program.

Frittstående prosjekt er løyvingar til forskingsprosjekt som ikkje er knytt til program eller infrastrukturtiltak, og omfattar stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekt og andre frittstående prosjekt.

Infrastrukturtiltak omfattar grunnløyvingar til institutt, strategiske universitets- og instituttprogram, utstyr og instrument og andre infrastrukturtiltak, og dessutan sentrum for framifrå forskning.

Diverse FoU-kostnader består av kontingentar til nasjonale og internasjonale organisasjonar, informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utgreiing og evaluering og dessutan stimuleringstiltak og nettverksbygging.

Nettverkstiltak er strategiske tiltak for å kople aktørar i innovasjonssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplassar, og dessutan internasjonale kontingentar og støtte til nettverksbygging m.a. innanfor EUs forskingssamarbeid.

Forvaltning dekkjer særskilde forvaltningsoppdrag finansierte av departementa for å administrere tilskotsordningar eller gjere spesielle oppgåver som kjem i tillegg til Forskingsrådets ordinære verksemd.

Felleskostnader omfattar kostnader knytte til Forskingsrådets administrasjon, faglege sekretariat o.l.

Note 11 Forskingsmidlar under behandling ¹⁾										
Beløp i millioner kroner										
Styrande organ/virke- midlar	Program	Fritt- stående prosjekt	Infrastruktur- tiltak	Diverse FoU	Nettverks- tiltak	Forvaltning	Felles- kost.	2024	2023	Endring
Adm.dir-fullmakt	0	0	27	0	0	157	0	183	311	-128
Forskingssystemet	0	0	0	0	0	0	0	0	300	-300
Velferd og utdanning	12	0	23	0	0	0	0	35	505	-470
Banebrytande forskning	10	0	0	0	0	0	0	10	325	-315
Innovasjon	0	0	0	0	0	0	0	0	318	-317
Klima og Miljø	11	0	1	0	0	0	0	12	10	2
Demokrati og gl. utvikling	13	13	0	0	0	0	0	26	537	-511
Energi og transport	23	0	0	0	7	0	0	30	185	-156
Helse	12	0	0	0	0	0	0	12	99	-88
Mogleggjerande tekn.	4	0	0	0	0	0	0	4	-82	86
Samisk samf. og kultur	0	0	0	0	0	0	0	0	4	-4
Mat og bioressursar	0	0	0	0	0	0	0	0	371	-371
Sum	84	13	50	0	7	157	0	312	2 884	-2 573
Balanseførte forskingsforpliktingar								312 2 884 -2 573		

1) Fordeling på kapittel og post blir vist i note 11A

Andelen av FoU-løyvingane som ikkje er nytta ved rekneskapsavslutninga, er å rekne som ei forplikting. Tildelte, unytta løyvingar, og midlar som skal behandlast tilsvarande, verkar i balansen som forskingsforpliktingar under kortsiktig gjeld. Forskingsforpliktingar under behandling er summerte som overført budsjett frå i fjor, pluss årets innbetaling frå finansieringskjeldene, trekt frå kostnadsførte utbetalningar. Saldo forskingsmidlar under behandling er kraftig redusert pga. tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet jf. overgang til bruttobudsjettering som omtalt i prinsippnoten. I nóta er ikkje samanliknbare tal endra då dette er fastsett som Estimatendring. Midlane som blir viste for 2024 i denne tabellen gjeld midlar finansierte av ikkje-statlege verksemdar og statlege fond. Midlane under «adm. dir-fullmakt» er knytt til samarbeidet mellom Forskingsrådet, Fondet for forskingsavgift på landbruksprodukt (FFL) og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA). Frå og med 01. januar 2024 vart forskingsaktiviteten fordelt på nye porteføljestyrrar. Prosjekt og løyving er flytta. Samanlikning med 2023 er derfor berekna om.

Note 11A Forskningsmidlar under behandling spesifiserte på kapittel og post				
Departement	Posttekst	2024	2023	Endring
AID - Kap. 601.50	Noregs forskingsråd	0	63 162	-63 162
Sum Arbeids- og inkluderingsdepartementet		0	63 162	-63 162
BFD - Kap. 800.50	Norges forskningsråd	0	16 872	-16 872
Sum Barne- og familiedepartementet		0	16 872	-16 872
Sum Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet		0	0	0
FIN - Kap. 1600.21	Spesielle driftsutgifter	0	35 966	-35 966
FIN - Kap. 1600.70	Forskning på og allmennopplysning om finansmarknaden	0	29 691	-29 691
Sum Finansdepartementet		0	65 657	-65 657
FD – Kap. 1700.52	Noregs forskingsråd	0	30 467	-30 467
FD – Kap. 1700.73	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald	0	9 255	-9 255
Sum Forsvarsdepartementet		0	39 722	-39 722
HOD – Kap. 780.50	Noregs forskingsråd	0	95 453	-95 453
Sum Helse- og omsorgsdepartementet		0	95 453	-95 453
JD – Kap. 400.23	Noregs forskingsråd	0	1 208	-1 208
JD – Kap. 400.50	Noregs forskingsråd	0	45 654	-45 654
Sum Justis- og beredskapsdepartementet		0	46 862	-46 862
KLD – Kap. 1410.50	Basisløyvingar til miljøforskinsinstitutta	0	231	-231
KLD – Kap. 1410.51	Forskningsprogram	0	122 615	-122 615
KLD – Kap. 1410.53	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	0	182	-182
KLD – Klima og miljøverndep. Noregs forskingsråd		0	250	-250
Sum Klima- og miljødepartementet		0	123 278	-123 278
KDD – Kap. 500.50	Forskningsprogram	0	19 957	-19 957
KDD – Kap. 541.22	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og e-kompolitikk.	0	2 637	-2 637
KDD – Kap. 541.50	Forskningsprogram	0	3 734	-3 734
KDD – Kap. 553.74	Nasjonale tiltak for klyngjer og innovasjonsmiljø	0	38 498	-38 498
Sum Kommunal- og distriktsdepartementet		0	64 826	-64 826
KUD – Kap. 325.52	Noregs forskingsråd	0	13 471	-13 471
KUD – Kap. 328.78	Andre museums- og kulturvernstiltak	0	5 377	-5 377
KUD – Kap. 335.73	Medietiltak	0	10 073	-10 073
KUD – Kulturdep.	Spelemidlar – ligg ikkje føre kapittel.post	0	89	-89
Sum Kulturdepartementet		0	29 010	-29 010
KD – Kap. 201.21	Spesielle driftsutgifter	0	121 737	-121 737
KD – Kap. 226.21	Særskilde driftsutgifter	0	300	-300
KD – Kap. 285.52	Langsiktig, grunnleggjande forskning	0	383 991	-383 991
KD – Kap. 285.53	sektoroverskridande og strategiske satsingar	0	429 999	-429 999
KD – Kap. 285.54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	0	242 428	-242 428
KD – Kap. 287.21	Spesielle driftsutgifter	0	930	-930
KD – Kap. 287.60	Regionale forskingsfond, tilskott til forskning	0	0	0
KD – Kap. 288.21	Spesieller driftsutgifter	0	74 715	-74 715
Sum Kunnskapsdepartementet		0	1 254 100	-1 254 100
LMD – Kap. 1137.50	Forskningsaktivitet, Noregs forskingsråd	0	52 988	-52 988
LMD – Kap. 1137.51	Basisløyvingar mm, Norges forskningsråd	0	0	0
LMD – Kap. 1150.77	Basisløyvingar mm, Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Landbruks- og matdepartementet		0	52 988	-52 988

Departement	Posttekst	2024	2023	Endring
NFD – Kap. 900.21	Spesielle driftsutgifter	0	200	-200
NFD – Kap. 920.50	Tilskot til forskning	0	169 765	-169 765
NFD – Kap. 920.51	Tilskot til forskning	0	11 318	-11 318
NFD – Kap. 928.21	Tilskot til forskning	0	6 232	-6 232
Sum Nærings og Fiskeridepartementet		0	187 515	-187 515
ED – Kap. 1830.50	Noregs forskingsråd	0	4 192	-4 192
ED – Kap. 1850.50	Forsking, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -handtering	0	274 203	-274 203
Sum Energidepartementet		0	278 395	-278 395
SD - Kap. 1301.50	Samferdselsforskning	0	15 202	-15 202
Sum Samferdselsdepartementet		0	15 202	-15 202
UD - Kap.118.50	Noregs forskingsråd - utanriksområdet	0	49 600	-49 600
UD - Kap. 118.70	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomtryggleik	0	47 358	-47 358
UD - Kap. 118.74	Forsking, dialog og menneskerettar	0	22 670	-22 670
UD - Kap. 150.70	Nødhjelp og humanitær hjelp	0	2 181	-2 181
UD - Kap. 159.71	Europa og Sentral-Asia	0	4 680	-4 680
UD - Kap. 160.70	Afrika	0	58 939	-58 939
UD - Kap. 161.50	Helse	0	144 395	-144 395
UD - Kap. 161.71	Helse	0	27 539	-27 539
UD - Kap. 161.72	Forsking	0	4 100	-4 100
UD - Utenriksdept.	Ikkje angitt kapittel post	0	1 626	-1 626
Sum Utanriksdepartementet		0	363 089	-363 088
Andre finansieringskjelder		311 552	187 952	123 600
Sum		311 552	2 884 083	-2 572 531

Andelen av FoU-løyvingane som ikkje er nytta ved rekneskapsavslutninga, er å rekne som ei forplikting. Tildelte, unytta løyvingar, og midlar som skal behandlast tilsvarande, verkar i balansen som forskingsforpliktingar under kortsiktig gjeld. Forskingsforpliktingar under behandling er summerte som overført budsjett frå i fjor, pluss årets innbetaling frå finansieringskjeldene, trekt frå kostnadsførte utbetalingar. Saldo Forskingsmidlar under handsaming er kraftig redusert grunna tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet, jf. overgang til bruttobudsjettering som omtalt i prinsippnoten. I nóta er ikkje samanliknbare tal endra då dette er fastsett som Estimatendring. Midlane som blir viste for 2024 i denne tabellen gjeld midlar finansierte av ikkje-statlege verksemder og statlege fond.

Note 13 Kundefordringar	31.12.2024	31.12.2023
Norske kundar	7 744	162 251
Utanlandske kundar	359	494
Avsett til forventa tap (-)	-6 631	-2 804
Sum kundefordringar	1 472	159 940

Endring i kundefordringar 31.12.24 kjem av tidleg oppgjør av kundefordringar pga. overgang til bruttobudsjettering, og tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet. Jf. omtale om overgangen i Prinsippnote SRS.

Avsett til forventa tap på fordringar er auka frå 2,8 til 6,6 mill. per 31.12.24 pga. større postar som er rekna som tapte per 31.12.2024.

Note 14 Andre kortsiktige fordringar	31.12.2024	31.12.2023
Forskotsbetalt lønn	214	285
Personallån	294	34
Andre forskotsbetalte kostnader	12 167	31 154
Andre fordringar	2 628	2 486
Andre fordringar - fordringar statskassa - tilskot	290 238	0
Sum	305 542	33 959

Auke i andre kortsiktige fordringar 290 mill. kroner kjem av fordringar mot statskassa pga. avsetningar for påløpte tilskot per 31.12.2024, som kjem av at ikkje utbetalte tilskotsmidlar per. 31.12.2024 er betalte tilbake til Kunnskapsdepartementet. Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS.

Note 15 Ikkje inntektsført løyving - administrasjonsrekneskapen	31.12.2024	31.12.2023	Endring
Administrativ avsetning	0	31 044	-31 044
Sum	0	31 044	-31 044

I tråd med prinsippet om motsett samanstilling, har rutinen vore at verksemdsløyvinga blir inntektsført i takt med kostnadene. Den administrative avsetninga svarer til underforbruk på tidlegare års løyvingar i verksemdsrekneskapen. Pr. 31.12.2024 er saldo 0.

Nedgang i saldo Administrativ avsetning kjem av tilbakebetaling av udisponerte administrative løyvingar til Kunnskapsdepartementet, jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS.

Note 16 Bankinnskot, kontantar og liknande	31.12.2024	31.12.2023
Innskot konsernkontoen til staten (nettobudsjetterte verksemder)	345 765	5 275 651
Bankinnskot for gåver og gåveforsterkningar	408	9 967
Andre bankkontoar (andre / utanfor konsernkontoordninga i staten)	18 171	16 908
Kontantbeholdningar	0	0
Sum	364 344	5 302 526

Nedgang i saldo Bankinnskot, kontantar og liknande kjem av tilbakebetaling av udisponerte tilskot (4,7 mrd. kroner) og drift (155,9 mill. kroner) til Kunnskapsdepartementet. Andre bankkontoar 18,1 mill. kroner er saldo i utanlandsk valuta, i påvente av vidareformidling til EU-partnarar. Nóta er ikkje endra samanliknbare tal, då dette er fastsett som Estimatendring. Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS.

Note 17 Opptente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskotsbetaling		
Opptente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2024	31.12.2023
Opptente, ikke fakturerte inntekter	0	112
Sum	0	112

Motteken forskotsbetaling (gjeld)	31.12.2024	31.12.2023
Sum	0	0

Det er inga avsetning for transaksjonsbaserte inntekter per 31.12.24.

Note 18 Anna kortsiktig gjeld		
	31.12.2024	31.12.2023
Skuldig lønn	2 196	0
Anna gjeld til tilsette	39	0
Avsetning for lønnsoppgjeret 2024	89	0
Påløpte kostnader	18 659	0
Avsetning ikkje avvikla ferie/tillagd fleksitid	26 018	26 922
Anna kortsiktig gjeld	2 614	3 652
Midlar frå EUs rammeprogram	39 113	33 067
Sum	88 728	63 641

I anna kortsiktig gjeld inngår kostnader som er komne, men ikkje utbetalte i 2024. Auke i Anna kortsiktig gjeld kjem i hovudsak av avsetning påløpte kostnader i samband med overgang til bruttobudsjettering, og tidleg frist for godkjenning av kostnader. Sjå også prinsippnote SRS om overgangen. Midlar frå EUs rammeprogram viser prefinansiering til prosjekt i Horisont 2020, Horisont Europa og Digital Europa, og midlane blir inntektsførte i takt med kostnader for kvart enkelt prosjekt.

Note 19 Pensjon		
Føresetnader lagt til grunn ved berekningane	DNB/Gabler	Drift
Årleg diskonteringsrente	3,30%	3,30%
Lønnsvekst	3,50%	3,50%
Pensjonsregulering	1,90%	1,90%
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	0,00%	0,00%
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,00%	0,00%
Venta avkastning	4,90%	4,90%
Årleg G-regulering	3,25%	3,25%
Inflasjonsrate	2,20%	2,20%
Uttak AFP	N/A	N/A

Pensjonsforpliktingar i balansen	31.12.2024	31.12.2023
Verdi DNB 1.1	-642	-1 867
Endring	273	1 225
Verdi DNB 31.12	-369	-642
Pensjonsforplikting driftspensjonar 1.1	-36 851	-36 549
Endring	576	-302
Verdi driftspensjonar 31.12	-36 275	-36 851
Sum endring i året	849	923
Avsetning pensjonsforplikting 31.12	-36 644	-37 493
Endring pensjonsforplikting	31.12.2024	31.12.2023
Verdi 1.1	-37 172	-38 094
Endring i året	849	923
Verdi endring pensjonsforplikting 31.12	-36 323	-37 171

Berekning av DNB-ordninga:		
Samanstilling av årets pensjonskostnad	31.12.2024	31.12.2023
Noverdi av årets pensjonsopptening	56	141
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	541	441
Årets brutto pensjonskostnad	597	582
Venta avkastning på pensjonsmidlane	531	467
Netto pensjonskostnad før amortisering	66	115
Periodisert arbeidsgivaravgift	8	14
Årets pensjonskostnad før arbeidsgivaravgift	74	129

Avstemming av pensjonsforpliktingar.

Pensjonsordning med netto forplikting/ midlar	31.12.2024	31.12.2023
Pensjonsforpliktingar brutto	14 218	14 999
Pensjonsmidlar brutto	-13 287	-13 579
Netto pensjonsforpliktingar	931	1 420
Ikkje resultatført estimatavvik	-694	-977
Arbeidsgivaravgift av netto pensjonsforplikting	131	200
Netto pensjonsforpliktingar/ midlar i balansen	369	643
Pensjoner over drift	31.12.2024	31.12.2023
Minsteforplikting	40 464	35 125
Framtidig lønnsvekst	0	0
Pensjonsforplikting	40 464	35 125
Ikkje resultatført estimatavvik	-4 188	1 726
Netto pensjonsforplikting	36 275	36 851
	DNB	Drift
Sum pensjonskostnad	-66	-1 769
Innbetalt premie/utbetalingar -2023	339	2 345
Endring pensjonsforplikting	273	576
		Sum
		-1 835
		2 684
		849

Noregs forskingsråd har to kollektive pensjonsordningar, ein i SPK, og ein i DNB/Gabler. I tillegg er det inngått pensjonsavtalar utover ordinær ordning som blir teken over drifta. Ordningane utanfor SPK blir bokførte i samsvar med Norsk Regnskapsstandard som pensjonskostnader etter ein ytingsplan.

Premiefastsetjing og berekning av verdien av pensjonsforpliktingane skjer etter aktuarberekningar i tråd med Norsk rekneskapsstiftings rettleiande føresetnader pr 31.08.19. Det blir simulert ei forvaltning av fondsmidlar. Avvik i faktisk utvikling frå dei berekningsmessige føresetnadene kan gi både ein over- og underfinansiering av ordningane. Ordninga i DnB/Gabler gjeld for seks personar, medan pensjonsavtalen over drift utover ordinær ordning gjeld for fem personar.

Den resultatmessige effekten av endringane i pensjonsforpliktingane blir ikkje disponert mot administrativ avsetning, då løyvingane skjer etter eitt-årsprinsippet til dekning av premie, medan pensjonsforpliktingane er eit uttrykk for Forskingsrådets langsiktige forplikting. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad blir ført direkte mot balansen på linje for pensjonsforplikting.

Note 20 Framtidige forskingsforpliktingar										
Beløp i mill. kroner										
Styrande organ/virke- midlar	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	SUM
Adm.dir-fullmakt	2 452	1 878	1 623	1 494	1 434	1 423	1 423	1 423	1 423	14 571
Banebrytande forskning	2 136	1 149	745	385	223	182	155	126	63	5 164
Demokrati og gl. utvikling	561	271	161	68	15	7	3	0	0	1 086
Energi og transport	2 069	1 174	754	373	224	182	176	86	0	5 038
Forskningssystemet	2 056	1 009	665	434	234	124	120	120	120	4 882
Helse	817	409	219	104	58	17	0	0	0	1 625
Innovasjon	2 334	918	456	219	1	0	0	0	0	3 928
Klima og Miljø	831	362	176	54	7	0	0	0	0	1 430
Mat og bioressursar	699	299	156	59	5	0	0	0	0	1 218
Mogleggjerande tekn.	762	316	164	42	3	0	0	0	0	1 287
Samisk samf. og kultur	37	15	8	6	0	0	0	0	0	66
Velferd og utdanning	774	419	261	109	33	7	0	0	0	1 602
Sum	15 529	8 218	5 388	3 347	2 238	1 942	1 876	1 755	1 605	41 897

Nóta viser forpliktingar i samsvar med inngåtte avtalar per 31.12.2024. Samla er framtidige forpliktingar på om lag 41,9 mrd. kroner over perioden 2025 til 2033. Dette er ca. 340 mill. kroner lågare enn tilsvarande tal for 2023.

Forpliktingane er ei avtalerettsleg plikt til utbetaling, men har atterhald om løyving frå Stortinget. Forskingsrådets avtalar om tilskot er enkeltvedtak og blir derfor regulert av forvaltningsrettslege reglar. Avtalen gir derfor ikkje ei binding om fleirårige tilskotsutbetalingar. I det generelle vilkåret i avtalen kapittel 18.1 heiter det mellom anna at Forskingsrådet kan heve avtalen dersom "Sentrale føresetnader for kontraktsforholdet sviktar, under dette at Forskingsrådet ikkje får dei nødvendige midlane stilt til rådvelde, det skjer endringar i offentlege reguleringar eller det oppstår andre uventa omstende av vesentleg betydning for gjennomføringa av prosjektet eller Forskingsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7."

Forskingsrådet estimerer at utbetalingane vil liggje jamt under nivået på forpliktingane på grunn av forskyvelser og endringar i dei underliggjande prosjekta. Forpliktingane er ikkje neddiskonterte, men viser dei reelle avtalane. Særleg forpliktingane for 2025 er over estimert utbetalingsnivå sidan ikkje-utbetalte forpliktingar frå 2024 er i sin heilskap flytta til 2025 utan periodisering frå prosjektansvarleg. Gjennom året vil prosjekta revidere budsjetta og forpliktingar til forfall i 2025 vil nedjusterast og flyttast ut over kommande år.

Dei store forpliktingane under administrerande direktørs fullmakt er grunnløyvingane til instituttsektoren. For 2025 er grunnløyvingane på 1,423 mrd. kroner. Grunnløyvingane er vidareførte på 2025-nivå som uendra forpliktingar sjølv om avtalane blir inngåtte årleg i tråd med løyvingane fastsett i statsbudsjettet. Avtalane blir inngåtte for eit år av gongen i samband med Stortingets vedtak av løyving. Grunnløyvingar er gjennomstrøymingsmidlar som blir utbetalte til instituttsektoren, og som ikkje er konkurranseutsette. Sidan midlane er av såpass storleik, og av stor tryggleik, har vi valt å vise

det som årlege forpliktingar i perioden framover, sjølv om avtalane blir inngåtte for eitt år av gongen. Dette for å vise tydeleg kva som er den forventa utbetalinga. Grunnløyvingane utgjer samla sett ca. 12,8 mrd. kroner av dei totale forskingsforpliktingane.

Note 21 Leverandørgjeld	31.12.2024	31.12.2023
Leverandørgjeld	12 364	31 888
Sum	12 364	31 888

Nedgang i Leverandørgjeld kjem tidleg av frist for godkjenning av kostnader, i samband med overgang til bruttobudsjettering, jf. omtale om overgangen i Prinsippnote SRS. Påløpte kostnader for ikkje bokførte leverandørfaktura er avsette per 31.12.24, sjå note 18.

Note 22 Skuldig skattetrekk og Offentlege avgifter	31.12.2024	31.12.2023
Skuldig skattetrekk og andre trekk	0	18 440
Sum	0	18 440
Skuldige offentlege avgifter	12 835	21 918
Sum	12 835	21 918

Nedgangen i skuldige offentlege avgifter kjem av innbetalt skattetrekk, og innbetalt arbeidsgivaravgift til Skatteetaten før årsslutt 2024. Dette forenkler den praktiske gjennomføringa ved overgang frå netto til bruttobudsjettering. Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS.

Note 23 Avrekning Løyvingsfinansiert verksemd	31.12.2024	31.12.2023
Avrekning Løyvingsfinansiert verksemd	-93 117	0
Sum	-93 117	0

Avrekning Løyvingsfinansiert verksemd - 93 mill. kroner kjem av tilbakebetaling til Kunnskapsdepartementet av rest saldo på oppgjerskonto i Norges bank, utover det som dekker saldo mellomverande med statskassa pr. 01.01.2025, Jf. omtale om overgang til bruttobudsjettering i Prinsippnote SRS. Beløpet oppstår som følge av kostnadsføring med motpost i kortsiktig gjeld, samstundes som heile den disponible bankbeholdninga er tilbakebetalt til Kunnskapsdepartementet. Beløpet skal inngå i Avrekning med statskassa (SRS) ved fastsetting av inngåande balanse for 2025.

Årsrekneskap Eigedomsfondet

Leiingskommentar

Noregs forskingsråd er eit fovaltningsorgan med særskilde fullmakter (nettobudsjettetert verksemd). Rolla til rådet som eigedomsforvaltar har bakgrunnen sin i Stortingets vedtak i 1993 der ein fekk overført ansvaret for forvaltning av bygningar og eigedommar eigd av Noregs Teknisk Naturviskaplege Forskingsråd (NTNF). I samband med dette vart det oppretta eit eigedomsfond som er regulert med egne statuttar.

Forvaltninga er sjølvfinansierande med eige budsjett og rekneskap. Resultatet av eigedomsdrifta blir overført til fondet som har til formål å fremje forskingsstrategiske mål og forvaltning av eigedomsverdiar. Ved utgangen av 2024 viste balansen i fondet 128,5 mill. kroner.

Årsrekneskapet gir eit dekkjande bilete av Eigedomsfondets verksemd ut frå årets aktivitet og dei rekneskapsprinsippa som er lagd til grunn. Årsrekneskapen er avlagd i samsvar med føresegnar om økonomistyring i staten og rundskriv frå Finansdepartementet. Rekneskapen er avlagd etter statlege rekneskapsstandardar (heretter kalla SRS), og blir revidert av Riksrevisjonen.

Alle rekneskapstal er oppgitt i 1 000 kroner dersom ikkje anna er særskilt opplyst.

02. juni 2025



Gunnar Bovim



Birger Vikøren
(nestleder)



Gunnar Hovland



Linda Nøstbakken



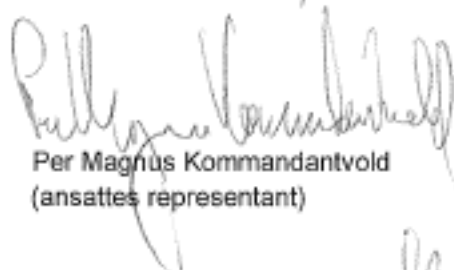
Britt Elin Steinveg



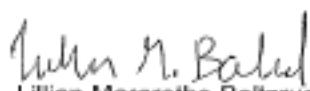
Iselin Marstrander



Paula Eerola



Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)



Lillian Margrethe Baltzrud
(ansattes representant)



Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Oppstilling av løyvingsrapportering 31.12.2024**Behaldningar rapporterte i likvidrapport****Regnskap 2024**

Inngående saldo på oppgjerskonto i Noregs Bank	103 349
Endringar i perioden	10 578
Sum utgåande saldo oppgjerskonto i Noregs Bank	113 927

Behaldningar rapporterte til kapitalrekneskapen (31.12)

Konto	Tekst	2024	2023	Endring
64xxxx	Ordinære fond (eigedelar)	113 927	103 349	10 578
810205	Behaldning på konto i Noregs Bank	113 927	103 349	10 578

Prinsippnote til årsrekneskapen for Eignedomsfondet**Fondsrekneskapen**

Fondsrekneskapen svarer til oppstillinga av verksemdsrekneskapen i årsrekneskapen for statlege verksemdar. Fondsrekneskapen er utarbeidd etter statlege rekneskapsstandardar. Notane blir fortløpande nummererte.

Resultatoppstillinga inneheld alle overføringar til og frå fondet i rekneskapsåret. Overføringar til fondet består av festeavgifter, renteinntekter og eigedomsskatt. Resultatet i perioden er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring frå fondet, og viser netto endringar i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptent fondskapital i balanseoppstillinga.

Eignedomsfondet har ansvaret for forvaltning av eigedommane i Gaustadbekkdalen. Dei opphavlege tomtene overtok Forskingsrådet vederlagsfritt frå staten i 1952. Etter dette er det kjøpt tilleggsareal for 14,7 mill. kroner for å få eksisterande areal meir formålstenlege. Kjøpa vart finansierte ved bruk av Eignedomsfondet. Frå 2015 fører nye kjøp til ei avsetning på konto 215 - finansieringa frå staten av varige driftsmiddel. Då dei tidlegaste kjøpa har redusert verksemdskapitalen med 9,5 mill. kroner, er det ikkje vurdert som nødvendig å etablere ei avsetning på konto 215 for desse. Beløpet inneber ikkje ei reell forplikting framover - verdiane kan ikkje avskrivas.

Årsrekneskap for Egedomsfondet

Årsrekneskap for egedomsfondet	Note	31.12.2024	31.12.2023
Resultatrekneskap			
Driftsinntekter			
Festeavgifter	1	8 885	8 787
<i>Sum driftsinntekter</i>		8 885	8 787
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	2 071	1 972
Andre driftskostnader	4	893	574
<i>Sum driftskostnader</i>		2 963	2 546
Driftsresultat		5 921	6 241
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter		4 599	3 124
Finanskostnader		0	0,3
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		4 599	3 124
Resultat av aktivitetane i perioden		10 520	9 365
Avrekningar og disponeringar			
Disponering av resultat til egedomsfond		10 520	9 365
<i>Sum avrekningar og disponeringar</i>		10 520	9 365

EIGEDLAR	Note	31.12.2024	31.12.2023
A. Anleggsmiddel			
Immaterielle egedelar			
Varige driftsmiddel			
Tomter, bygningar og annan fast egedom	3	14 611	14 611
<i>Sum varige anleggsmiddel</i>		14 611	14 611
Finansielle anleggsmiddel			
Sum anleggsmiddel		14 611	14 611
B. Omløpsmidlar			
Behaldningar av varer og driftsmateriell			
Fordringar			
Andre kortsiktige fordringar	5	0	57
Bankinnskot		113 927	103 349
<i>Sum bankinnskot, kontantar og liknande</i>		113 927	103 406
Sum omløpsmidlar		113 927	103 406
Sum egedelar		128 538	118 018

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2024	31.12.2023
C. Statens kapital			
Verksemdskapital			
Eigedomsfond	6	123 413	112 892
<i>Sum verksemdskapital</i>		<i>123 413</i>	<i>112 892</i>
Avrekninger			
Finansieringa frå staten av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel			
Ikkje inntektsført løyving knytt til tomter		5 125	5 125
<i>Sum finansieringa frå staten av immaterielle eigedelar og varige driftsmiddel</i>		<i>5 125</i>	<i>5 125</i>
Sum kapitalen til staten		128 538	118 018
D. Gjeld			
Avsetning for langsiktige forpliktingar			
Anna langsiktig gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Sum kortsiktig gjeld		0	0
Sum gjeld		0	0
Sum kapitalen til staten og gjeld		128 538	118 018

NOTER TIL ÅRSREKNESKAPEN

Note 1 - Driftsinntekter

Driftsinntektene i fondet kvart år består av festeavgifter og eigedomsskatt. Festekontraktane har normalt ei løpetid på 80 år, og regulering er heimla i lovverket. Nokre festekontraktar inngått før 1985 har i samsvar med dåverande regelverk ei festeavgift på kroner null pr. år. Avhendingsinstruks og statsstøttereglement er implementert, og nye festekontraktar er baserte på marknadstilpassing. Fondet står på renteberande konto og renteinntekter blir tilført fondet.

Note 2 - Lønnskostnader

Det er overført 2,07 mill. kroner til Forskingsrådet som forvaltar eigedomsfondet. Dette er refusjon av lønn og indirekte kostnader verksemda har hatt i samband med administrasjon av fondet.

Note 3 - Varige driftsmiddel - tomter

Anskaffingskost 31.12.2023	14 611
Tilgang i 2024	0
Anskaffingskost 31.12.2024	14 611
akkumulerte avskrivningar	0
Balanseført verdi 31.12.2024	14 611
Avskrivningssatsar (levetid)	Ingen avskrivning

Tomter som er kjøpte ved bruk av Eigedomsfondet er førte i balansen til kostpris. I tillegg har fondet ved Forskingsrådet, heimel til store areal i Gaustadområdet som vart overdrege vederlagsfritt frå staten (Innst.nr 199, 21.juni 1952).

Note 4 - Andre driftskostnader	2024	2023
Juridisk hjelp	143	17
Andre konsulenttenester	63	0
Eigedomsskatt	687	557
Sum	893	574

Økt bruk av juridisk bistand/ andre konsulenttenester er knytt til forhandling av festekontrakt.

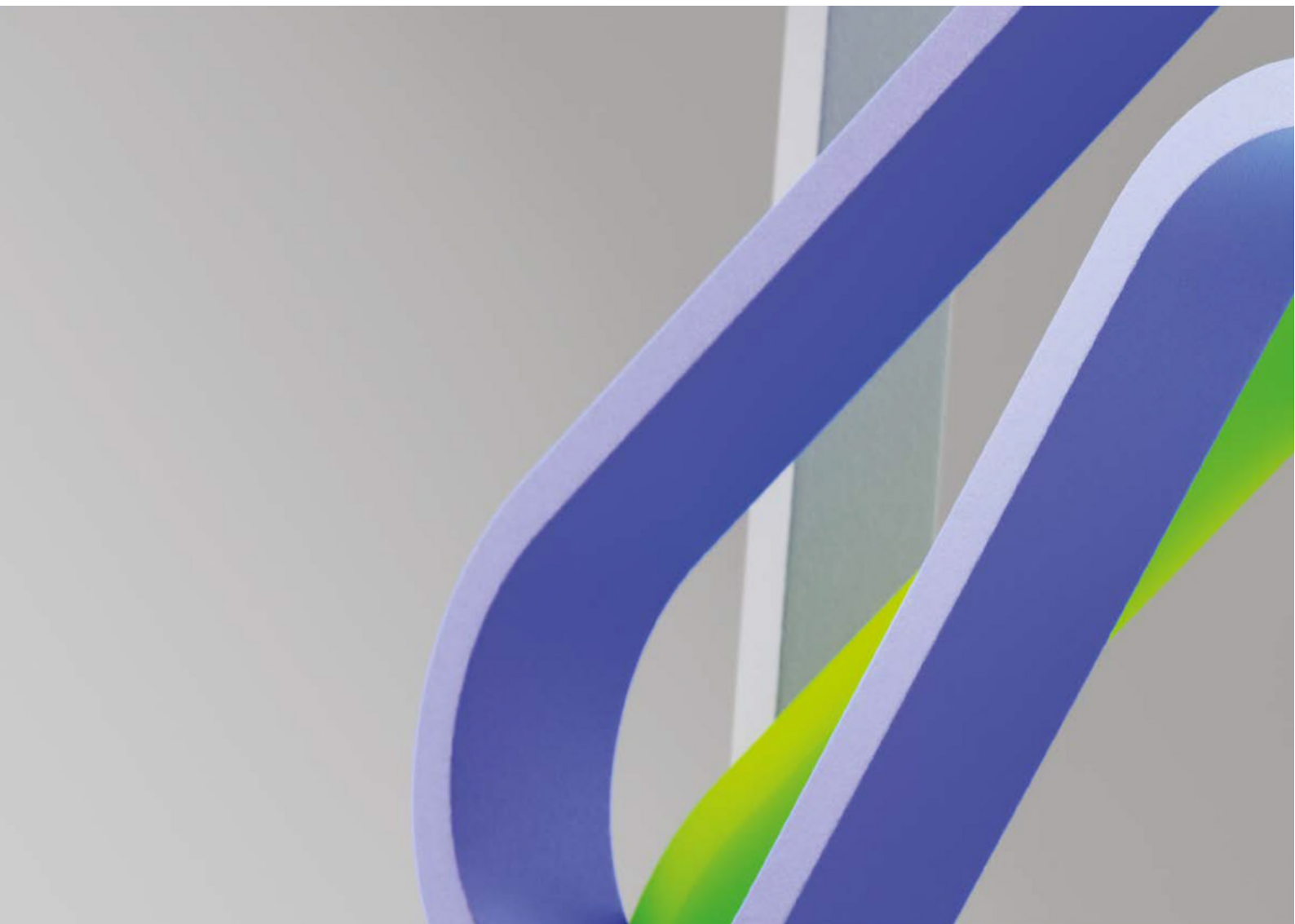
Note 5 - Kundefordringer	2024	2023
Andre kortsiktige kundefordringer	0	57
Sum	0	57

Note 6 – Verksemdskapital	
IB pr 1.1.2024	112 892
Resultat 2024	10 520
UB pr 31.12.2024	123 413

Verksemdskapital kan berre tenast opp etter særskild fullmakt frå Stortinget. Verksemdene kan ikkje etablere verksemdskapital innanfor den løyvingsfinansierte verksemda. Opptent verksemdskapital svarer dermed til resultatet frå den eksternt finansierte verksemda.

Opptent verksemdskapital består av eigedomsfondet jf. Verksemds- og økonomiinstruks for Noregs forskingsråd pkt. 5.2 (godkjent av Kunnskapsdepartementet):

«Eiendomsvirksomheten i Norges forskningsråd er selvfinansierende og reguleres med eget budsjett og regnskap. Forskningsrådet har et eget Eiendomsfond regulert med egne statutter. Årsresultatet av eiendomsvirksomheten føres mot Eiendomsfondet.»

**Noregs forskingsråd**

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

ISBN 978-82-12-04201-8 (pdf)